

NORGES OFFICIELLE STATISTIK. VI. 55.

FOLKEMÆNGDENS BEVÆGELSE

1901—1910.

HOVEDOVERSIGT.

(*Aperçu général du mouvement de la population en Norvège pendant les années 1901 à 1910.*)

UTGIT AV

DET STATISTISKE CENTRALBYRAA.

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1915.

Norges Officielle Statistik, række V. (Statistique Officielle de la Norvège, série V.)

Nr. 1—128 findes opført i Fortegnelse over Norges Officielle Statistik 1 juli 1889—31 december 1910.

— 129—183 se omslaget paa verker trykt i 1912, 1913 og 1914.

Trykt 1913:

- Nr. 184. Rekruttering 1911. (*Recrutement.*)
— 185. Skiftevæsenet samt overformynderierne 1910. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
— 186. Norges fiskerier 1911. (*Grandes pêches maritimes.*)
— 187. Folkemængdens bevægelse 1908 og 1909. (*Mouvement de la population.*)
— 188. Folketællingen 1 december 1910. Tredje heft. Beboede hus og husholdninger. (*Recensement du 1er décembre 1910. III. Maisons habitées et ménages.*)
— 189. Stortingsvalget 1912. (*Élections en 1912 pour le «Storting».*)
— 190. Sindssykeasylenes virksomhet 1911. (*Hospices d'aliénés.*)
— 191. Norges telegrafvæsen 1911/12. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
— 192. De offentlige jernbaner 1911/12. (*Chemins de fer publics.*)
— 193. Private aktiebanker 1911. (*Banques privées par actions.*)
— 194. Haandverkstællingen 1910. Andet heft. Indtægt, Formue og Produktionsforhold. (*Recensement des métiers en 1910. II. Revenus, fortunes et production.*)
— 195. Ulykkesforsikringen 1910. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
— 196. Jordbruk og fædrift 1906—1910. (*Agriculture et élevage du bétail.*)
— 197. Norges bergverksdrift 1911. (*Mines et usines.*)
— 198. Norges skibs fart 1911. (*Navigation.*)
— 199. Alkoholstatistik II. 1908—1911. (*Statistique des boissons alcooliques. II. 1908 à 1911.*)
— 200. Den Almindelige Brandforsikrings-Indretning for Bygninger 1910—1912. (*L'institution générale des assurances des bâtiments contre l'incendie.*)
— 201. Veterinærvesenet og kjødkontrollen 1911. (*Service vétérinaire et l'Inspection de la viande.*)
— 202. Fabriktaellingen 1909. Andet heft. Arbeidslønninger i industrien. (*Recensement industriel 1909. II. Salaires.*)
— 203. Kriminalstatistik 1909 og 1910. (*Justice criminelle.*)
— 204. Norges postvæsen 1912. (*Statistique postale.*)
— 205. Fængselsstyrelsens aarbok 1909. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1909.*)
— 206. Fabriktaellingen 1909. Tredje heft. Arbeidstiden i industrien. (*Recensement industriel 1909. III. Durée du travail dans l'industrie.*)
— 207. Fattigvæsenet 1910. (*Assistance publique.*)
— 208. Norges handel 1912. (*Commerce.*)
— 209. Folkemængdens bevægelse 1910. (*Mouvement de la population.*)
— 210. Kriminalstatistik. Oversigt 1886—1904. (*Justice criminelle. Introduction et tableaux rétrospectifs.*)
— 211. Folketællingen 1 december 1910. Fjerde heft. Folkemængde fordelt efter livsstilling. (*Recensement du 1er décembre 1910. IV. Population classée par professions.*)
— 212. Arbeidslønninger 1910. (*Gages annuels des domestiques et salaires des ouvriers.*)
— 213. Industristatistik 1911. (*Statistique industrielle.*)
— 214. Fiskerforsikringen 1912. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
— 215. Norges kommunale finanser 1909. (*Finances des communes.*)
— 216. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1911. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
— 217. Rekruttering 1912. (*Recrutement.*)
— 218. Skolevæsenets tilstand 1910. (*Instruction publique.*)
— 219. Norges sparebanker 1912. (*Caisse d'épargne.*)
— 220. Norges fiskerier 1912. (*Grandes pêches maritimes.*)

NORGES OFFICIELLE STATISTIK. VI. 55.

FOLKEMÆNGDENS BEVÆGELSE
1901—1910.

HOVEDOVERSIGHT.

(*Aperçu général du mouvement de la population en Norvège pendant les années 1901 à 1910.*)

UTGIT AV

DET STATISTISKE CENTRALBYRAA.

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1915.

For aarene 1886—1900, se Norges officielle Statistik V nr. 25.

For aarene 1866—1885, se Norges officielle Statistik III nr. 106.

For aarene 1856—1865 og tidligere aar, se Norges officielle Statistik
1869, C. nr. 1.

Forord.

Byraaet gir sig herved den ære at fremlægge oversikt over de viktigste resultater av folkemængdens bevægelse i aarene 1901—1910.

Lignende oversigter er tidligere utkommet for perioderne 1866—1885 og 1886—1900 (Norges off. St. III, nr. 106 og V, nr. 25), og nærværende arbeide slutter sig til disse publikationer som en umiddelbar fortsættelse derav, idet man væsentlig har hat for øie at føre de der meddelte opgaver og beregninger frem til aaret 1910, delvis 1913.

Det Statistiske Centralbyraa, Kristiania 3 december 1915.

N. Rygg.

John Egeland

Indhold.

	Side.
Forord	III
Oversigt	1—72
Bilag	73—100

Oversigt.

I. Egteskaper.....	1—20
1. Indgaaede egteskaper.....	1—15
a. Egtevielsernes antal i forhold til folkemængden	1
b. Egtevielser fordelt efter egtefolkernes civilstand	4
c. Egtevielsernes antal i forhold til folkemængden i de forskjellige aldersaar	5
d. Antallet av eksisterende egteskaper procentvis beregnet for forskjellige aldersklasser	8
e. De egteviedes aldersfordeling og gjensidige aldersforhold..	8
f. Egtevielserne fordelt efter egtefællernes erhverv og sociale stilling	10
g. Egteskapernes fordeling etter aarstid.....	13
h. Borgerlig stiftede egteskaper samt egteskaper stiftet mellem dissenterre	13
2. Oploste egteskaper.....	15—20
a. Egteskaper opløst ved døden.....	15
b. Skilsmisser og separationer	16
II. Fødsler.....	20—38
a. Antal fødsler	20
b. Fødsler i forhold til folkemængden	21
c. Fødslernes vekslinger i de enkelte aar.....	22
d. Om fødselstallets nedgang	22
e. Den egteskabelige frugtbarhet i forskjellige aldersklasser	24
f. Sammenligning med frugtbarheten efter tidligere undersøkelser ..	24
g. Levendefødte barn under hensyntagen til spædbarndødeligheten ..	25
h. Den egteskabelige frugtbarhet i land og by	26
i. De egte fødsler fordelt efter forældrenes alder	26
k. Fødende kvinder i de yngste og de ældre aldersklasser	26
l. De egte fødsler fordelt efter farens livsstilling	28
m. Dødfødte.....	29
n. Barnenes fordeling efter kjøn	30
o. Fødsler ved hvilke mer end ett barn er kommet til verden.....	30
p. Fødsler efter maaned,	31

	Side.
q. Barn født utenfor egteskap	32
r. Forældrenes alder ved fødsler utenfor egteskap.....	32
s. Forældrenes livsstilling ved fødsler utenfor egteskap.....	32
III. Døde.....	34—48
a. Oversigt	34
b. Dødsfald i forskjellige maaneder.....	35
c. Dødeligheten blandt egte- og uegtesfødte barn.....	35
d. Dødsfald ved ulykkestilfælde.....	43
e. Dræpte og myrdede	45
f. Selvmord	46
IV. Ind- og utvandring.....	49—62
1. Indvandringen	49
2. Utvandringen	51
3. Utvandringsoverskuddet.....	61
V. Folkemængdens tilvekst.....	62—72
1. Riket.....	62
2. Rikets bygder og byer samt de enkelte landsdele.....	66

Bilag.

Bilag	
1. Folkemaengdens aarlige forandringer 1891—1913 samt hovedopgaver ved kommende folkemaengdens bevegelse i hvert av disse aar.....	74
— 2. De i aarene 1891—1900 og i 1901—1910 egteviede fordelt i femaarige aldersgrupper samt efter civilstand.....	76
— 3. De i aarene 1891—1910 egteviede ungkarer og piker fordelt paa hvert aldersaar indtil det firtiende.....	78
— 4. Beregning over frugtbarhetskvotienterne for gifte kvinder 1910 og 1911 sammenlignet med tilsvarende opgaver for 1889—1892 og 1899—1900 ...	80
— 5. Forældrenes fordeling efter alder ved de levendefedte barn i aarene 1910—1911	81
— 6. Levendefedte og dødfedte, egte- og uegtesfødte av mandkjøn og kvindekjøn med oplysning om twillinger og trillinge m. m. i aarene 1901—1910	82
— 7. Gjennemsnitlig antal døde pr. dag i aarets forskjellige maaneder 1901—1910	83
— 8. Levendefedte, dødfedte og døde i de to første leveaar 1901—1910 med beregning av dødsrisiko i de enkelte tidsavsnit for de to første leveaar for egte- og uegtesfødte	84
— 9. Særskilte opgaver for egte- og uegtesfødte over antallet av levendefedte, dødfedte og døde i det første leveaar 1886—1910 i Rikets bygder og Rikets byer	85
— 10. Antal personer omkommet ved ulykkestilfælde og paa anden voldsommaate i aarene 1891—1910	86
— 11. Antal selvmord 1881—1910 fordelt efter kjøn, alder og egteskabelig stilling.....	88
— 12. Forholdstal vedkommende selvmord i aarene 1901—1910	89
— 13. Den oversjøiske utvandring fra forskjellige europeiske land i aarene 1891—1913	90

VII

	Side.
Bilag 14. De i tiaaret 1901—1910 indvandrede og utvandrede personer fordelt efter kjøn og alder	91
— 15. De til oversjøiske steder i tiaaret 1901—1910 utvandrede fordelt etter kjøn, civilstand og alder	95
— 16. De i aarene 1886—1910 utvandrede mænd over 15 aar fordelt efter erhverv og livsstilling.....	97
— 17. Bybefolningens aarlige forandringer 1901—1910 (efter de i hvert aar faktisk bestaaende grænser).....	99
— 18. Fortegnelse over nyoprettede byer og byutvidelser i aarene 1901—1910 med oplysning om hjemmehørende folkemængde.....	100

Table des matières.

	Pages.
Préface.....	III
Aperçu	1—72
Appendices.....	73—100

Aperçu.

I. Mariages.....	1—20
1. Mariages contractés.....	1—15
a. Rapport du nombre des nouveaux mariés au chiffre de la population totale	1
b. Mariages suivant l'état matrimonial antérieur des époux	4
c. Mariages contractés suivant l'âge des nouveaux époux.....	5
d. Mariages suivant l'âge des époux (ensemble des époux)	8
e. Nouveaux mariés suivant l'âge des époux et l'âge réciproque	8
f. Mariages suivant la profession et l'état social des nouveaux mariés	10
g. Mariages répartis d'après les saisons	13
h. Mariages civils et mariages contractés parmi les dissidents	13
2. Mariages dissous.....	15—20
a. Mariages dissous par la mort	15
b. Divorces et séparations.....	16
II. Naissances.....	20—33
a. Nombre des naissances.....	20
b. Rapport au chiffre de la population totale	21
c. Variations du nombre des naissances dans les différentes années	22
d. La diminution de la natalité	22
e. Les taux de fécondité des femmes mariées calculés d'après l'âge	24
f. Comparaison avec les recherches antérieures sur la fécondité	24
g. Natalité eu égard à la mortalité des enfants de moins d'un an	25
h. La fécondité des femmes mariées dans les campagnes et dans les villes.....	26
i. Naissances légitimes réparties d'après l'âge des parents	26
k. Femmes accouchées dans les classes d'âge les plus jeunes et les plus âgées	26
l. Naissances légitimes réparties d'après la profession du père	28
m. Mort-nés	29
n. Naissances suivant le sexe	30
o. Accouchements multiples.....	30
p. Naissances par mois	31

	Pages.
q. Naissances illégitimes	32
r. Naissances illégitimes réparties d'après l'âge des parents	32
s. Naissances illégitimes réparties d'après la profession des parents	32
III. Décès	34—48
a. Aperçu	34
b. Décès par mois	35
c. Mortalité des enfants suivant la légitimité	35
d. Décès par accidents	43
e. Homicides et meurtres	45
f. Suicides	46
IV. Migration	49—62
1. Immigration	49
2. Emigration	51
3. Excédent de l'émigration	61
V. Accroissement de la population	62—72
1. Le royaume	62
2. Les campagnes, les villes et les différentes divisions du royaume	66

Appendices.

Appendice	1. Tableau rétrospectif de la population pendant les années 1891—1913	74
—	2. Nouveaux mariés pendant les années 1891—1900 et 1901—1910 par groupes d'âge quinquennales et par état civil	76
—	3. Nouveaux mariés pendant les années 1891—1910 (garçons et filles seulement) par année d'âge jusqu'à la quarantième	78
—	4. Calcul sur les taux de fécondité des femmes mariées pendant les années 1910 et 1911 comparés aux années 1889—1892 et 1899—1900	80
—	5. Enfant nés-vivants 1910 et 1911 suivant l'âge des parents	81
—	6. Nés-vivants et mort-nés, légitimes et illégitimes du sexe masculin et du sexe féminin, avec des renseignements sur les accouchements multiples pendant les années 1901—1910	82
—	7. Nombre moyen des décès par jour dans les différents mois de l'année, 1901—1910	83
—	8. Nés-vivants, mort-nés et décédés pendant les deux premières années d'âge avec calcul sur la mortalité pendant les deux premières années d'âge, séparément pour les enfants légitimes et les enfants illégitimes 1901—1910	84
—	9. Chiffres spéciaux concernant les enfants légitimes et illégitimes, nés-vivants, mort-nés et décédés pendant la première année d'âge 1886—1910, dans les campagnes et les villes du Royaume	85
—	10. Décès par accidents et par autres morts violentes pendant les années 1891—1910	86
—	11. Nombre des suicides 1881—1910 suivant le sexe, l'âge et l'état civil	88
—	12. Rapport du nombre des suicides pendant les années 1901—1910 au chiffre de la population répartie d'après le sexe et l'âge	89
—	13. Emigration transocéanique pendant les années 1891—1913 en divers pays de l'Europe	90
—	14. Immigrants et émigrants suivant le sexe et l'âge 1901—1910	91

	Pages.
Appendice 15. Emigrants pour les pays hors de l'Europe 1901—1910 répartis d'après le sexe, l'état civil et l'âge.....	95
— 16. Hommes au dessus de 15 ans émigrés pendant les années 1886—1910 répartis d'après la profession.....	97
— 17. Population urbaine dans chacune des années 1901—1910 (d'après les limites actuelles des villes dans chaque année)	99
— 18. Nouvelles villes et faubourgs incorporés pendant les années 1901—1910	100

Iste avsnit.

Egteskaper.

1. Indgaaede egteskaper.

a. Egtevielsernes antal i forhold til folkemængden.

Antallet av indgaaede egteskaper vil findes i den aarlige statistik over folkemængdens bevægelse tabel 1. For hele Riket henvises desutøn til bilag 1 i nærværende hefte, hvor de absolute tal og antallet i forhold til den hjemmehørende middelfolkemængde er meddelt for hvert enkelt aar.

Man hitsætter et sammendrag av disse opgaver femaarsvis for perioden 1881—1910:

	Absolute tal.			Aarlig antal egtevielser pr. 100 av den tilstede værende middelfolkemængde ¹ .			
	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.	Kristiania.
1881—1885.....	64 171	48 376	15 795	0.669	0.644	0.758	0.858
1886—1890.....	62 802	45 994	16 808	0.640	0.601	0.759	0.946
1891—1895.....	65 200	44 002	21 198	0.643	0.576	0.861	1.043
1896—1900.....	73 973	45 522	28 451	0.691	0.583	0.984	1.208
1901—1905.....	69 461	40 480	28 981	0.614	0.505	0.898	0.961
1906—1910.....	70 342	38 930	31 412	0.606	0.473	0.932	0.960

I de følgende aar stillet procenten sig som følger for Riket: 1911 0.625, 1912 0.618, 1913 0.629 og 1914 0.645.

¹ Da de absolute tal angaaer de i Riket og dets bygder og byer stedfundne vielser, blir det rigtigst at angi de relative tal i forhold til den tilstede værende middelfolkemængde.

Angaaende forholdet mellem bygder og byer maa her bemerkes, at ved ovenanførte fordeling er alene tat hensyn til vielsesstedet. Herved er forholdet navnlig i de senere aar blit mer og mer forrykket i favør av byerne, idet det efterhaanden er blit almindeligere, at folk, som har sit bosted paa landet, reiser ind til en eller anden by og indgaar egteskap.

Hvordan fordelingen stiller sig, naar der tillike tages hensyn til brudgommens bosted, vil sees av følgende oversigt:

	Egtevielser fordelt efter vielsesstedet.			Egtevielser fordelt efter brudgommens bosted.		
	Bygder.	Byer.	Herav Kristiania.	Bygder.	Byer.	Herav Kristiania.
1881—1885	48 376	15 795	5 352	-	-	-
1886—1890	45 994	16 808	6 479	46 071	16 383	5 735
1891—1895	44 002	21 198	8 440	44 632	20 187	7 585
1896—1900	45 522	28 451	12 468	46 687	26 810	11 300
1901—1905	40 480	28 981	10 866	45 153	23 560	8 437
1906—1910	38 930	31 412	11 287	46 290	23 083	8 024

I procenter av den tilstedevarende middelfolkemængde blir det aarlige antal egtevielser efter de to fordelingsmaater:

	Bygder.		Byer.		Herav Kristiania.	
	Efter vielsessted.	Efter bosted.	Efter vielsessted.	Efter bosted.	Efter vielsessted.	Efter bosted.
1886—1890	0.601	0.602	0.759	0.744	0.946	0.837
1891—1895	0.576	0.597	0.861	0.820	1.043	0.937
1896—1900	0.583	0.598	0.984	0.927	1.208	1.095
1901—1905	0.505	0.558	0.898	0.730	0.961	0.746
1906—1910	0.473	0.563	0.932	0.682	0.960	0.682

Den tilbakegang i egteskapernes antal, som de to sidste femaarsperioder utviser, falder som man ser, naar hensyn tages til bostedsfordelingen, for en væsentlig del paa byerne. I landdistrikten holder det relative antal sig temmelig uforandret, kun med en svak synken i femaaret 1901—1905 og med deraa følgende ubetydelig stigning i sidste femaar. I byerne og ikke mindst i Kristiania er derimot nedgangen paafaldende. Efter en sterk stigning i niti-

aarene ser man et endnu sterkere fald i aarene 1901—1905, og nedgangen fortsetter om end i mindre sterk grad i femaaret 1906—1910. Forklaringen til disse svingninger maa søkes dels i de økonomiske konjunkturer, dels i den dermed sammenhængende utvandring, dels i de enkelte aarskuls størrelse, som nærmere paavist i avsnittet om fødsler. Her skal bare mindes om, at i slutten av nitiaarene var tiderne gode. Samtidig steg antallet av mænd i alderen 25—30 meget sterkt (fra 61 699 1 januar 1894 til 76 281 1 januar 1903). Siden sank antallet betragtelig (til 71 424 i 1908), og derefter har tallene atter været økende.

Hvordan egtevielsernes antal har vekslet i de enkelte aar, vil sees av den aarlige statistik over folkemængdens bevægelse, og for hele Rikets vedkommende tillike av de i bilag 1 i nærværende hefte meddelte opgaver. Av disse sidste fremgaar, at stigningen i nitiaarene kulminerte i 1899 med et antal av 0.705 pr. 100 av den hjemmehørende middelfolkemængde. Derpaa fulgte sterk nedgang i hvert aar indtil 1905, da procenttallet var lavere end nogensinde tidligere, nemlig 0.575; siden igjen stigning, som med en avbrytelse i 1909 bragte procenttallet op i 0.611 ved tiaarets utgang. I de følgende aar har, som ovenfor anført, stigningen fortsat om end kun svakt.

Med undtagelse av Sverige og Irland er Norge det land i Europa, som har hat det mindste relative antal aarlige egteskaper i de sidste 20 aar, og med den nedgang, som det sidste tiaar viser, er det i femaaret 1906—1910 endog kommet lavere ned end Sverige. Aarene 1911 og 1912 gir dog atter Norge et litet forsprang. Til nærmere belysning av forholdet mellem Norge og de øvrige europæiske land meddeles følgende opgave over det aarlige antal egtevielser pr. 100 av middelfolkemængden¹:

	1891—1895.	1896—1900.	1901—1905.	1906—1910.
Norge	0.643	0.691	0.614	0.606
Sverige.....	0.575	0.610	0.590	0.609
Danmark	0.690	0.745	0.713	0.745
Finland	0.650	0.745	0.650	0.655
England	} 0.715	} 0.760	} 0.780	} 0.764
Skotland				
Irland	} 0.720	} 0.750	} 0.754	} 0.734
Nederlandene				
Belgien	0.765	0.850	0.812	0.792
Tyskland	0.795	0.840	0.803	0.794

¹ Efter Statistisk Aarbok.

(Forts.)	1891—1895.	1896—1900.	1901—1905.	1906—1910.
Østerrike	0.790	0.805	0.789	0.765
Ungarn	0.890	0.850	0.870	0.906
Schweiz	0.735	0.770	0.752	0.753
Frankrike	0.750	0.760	0.764	0.788
Italien	0.745	0.715	0.743	0.785
Spanien	0.810	0.775	0.805	¹ 0.710
Portugal	0.660	0.650	0.688	² 0.636
Rusland	0.850	0.875	0.757	³ 0.850
Rumænien	0.860	0.770	0.822	0.970
Bulgarien	0.845	0.845	0.994	0.926
Serbien	1.002	1.000	0.993	1.000

b. *Egtevielser fordelt efter egtefolkenes civilstand.*

I de aarlige tabeller over folkemængdens bevægelse findes opgaver over de indgaaede egteskaper fordelt efter egtefællernes civilstand Under henvisning dertil skal man meddele følgende sammendrag og forholdstal til belysning av emnet :

	Ungkarer og			Enkemand og			Fraskilte mænd og		
	piker.	enker.	fra-skilte.	piker.	enker.	fra-skilte.	piker.	enker.	fra-skilte.
1886—1890	53 452	1 851	21	6 106	1 332	11	28	1	-
1891—1895	55 033	1 963	56	6 539	1 530	21	55	3	-
1896—1900	64 130	1 863	97	6 277	1 449	22	108	23	4
1901—1905	60 416	1 600	116	5 777	1 350	28	139	23	12
1906—1910	61 170	1 569	208	5 713	1 256	63	273	52	38

Av 100 egteskaper blev indgaat mellem:

	Ungkarer og			Enkemand og			Fraskilte mænd og		
	piker.	enker.	fra-skilte.	piker.	enker.	fra-skilte.	piker.	enker.	fra-skilte.
1886—1890	85.11	2.95	0.03	9.72	2.13	0.02	0.04	-	-
1891—1895	84.41	3.01	0.09	10.03	2.35	0.03	0.08	-	-
1896—1900	86.69	2.52	0.13	8.49	1.96	0.03	0.15	0.03	-
1901—1905	86.98	2.30	0.17	8.32	1.94	0.04	0.20	0.03	0.02
1906—1910	86.96	2.23	0.30	8.12	1.79	0.09	0.39	0.07	0.05

¹ Med Ceuta og de Kanariske Øer. ² Med Azorerne og Madeira. ³ Aarene 1906—1909.

En anden side av spørsmålet blyses ved nedenstaaende forholdstal:

	Av 100 brudgommer var:			Av 100 bruder var:		
	ungkarer.	enkemænd.	fraskilte.	piker.	enker.	fraskilte.
	1886—1890.....	88.09	11.87	0.04	94.87	5.08
1891—1895.....	87.51	12.41	0.08	94.52	5.36	0.12
1896—1900.....	89.34	10.48	0.18	95.33	4.51	0.16
1901—1905.	89.45	10.30	0.25	95.50	4.27	0.23
1906—1910.....	89.49	10.00	0.51	95.47	4.09	0.44

Man ser av disse sammenstillinger bl. a., at første gangs egteskaper er hypsigere blandt kvinder end blandt mænd, idet omkring 95 pct. av brudene er piker, mens kun 88 à 90 pct. av brudommene er ungkarer. Forholdet har i saa henseende været temmelig uforandret de sidste 25 aar og har forøvrig heller ikke undergaat større forandringer siden 1841. Særlig for brudenes vedkommende merkes dog en svak tendens til stigning i dette procenttal. Paa den anden side ser det ut til, at baade enkemænd og enker er kommet i mindre kurs i de senere aar end tidligere, idet procenttallet for enkemændene er gaat ned fra 12.41 i 1891—1895 til 10.00 i femaaret 1906—1910 og for enkerne fra 5.36 til 4.09 i samme tidsrum. Av interesse er det ogsaa at lægge merke til den forholdsvis sterke stigning i procenttallene for de fraskiltes vedkommende.

Giftermaalshyppigheten blandt de fraskilte bør forøvrig sees i forbindelse med skilsmisser¹.

c. *Egtevielsernes antal i forhold til folkemængden i de forskjellige aldersaar.*²

Angaaende de herhen hørende spørsmål er for tiaarene 1891—1900 og 1901—1910 meddelt en række beregninger i bilagene 2—3 og for tidligere tidsrum i tilsvarende bilag til hovedoversigtene 1866—1885 og 1886—1900. Av disse beregninger skal man her gjengi et utdrag, som viser det aarlige antal egteviede i procent av den hjemmehørende middelfolkemængde i de forskjellige aldersgrupper efter civilstand de tre sidste tiaarsperioder (bilag 2)³.

¹ For tidligere aar se N. O. St. IV, nr. 130, side 12—13.

² Aldersopgaver i dette verk refererer sig overalt, hvor intet andet uttrykkelig er bemerket, til fødselsaar, d. v. s. avstanden mellem vedkommende aar og fødselsaaret.

³ Til rigtig forstaaelse av nærværende utdrag anføres eksempelvis, at av 100 ungkarer i alderen 25—29 aar blev gjennemsnitlig aarlig egteviet henholdsvis 11.88, 12.62 og 11.24 i de tre forskjellige tiaarsperioder; av 100 enkemænd og fraskilte mænd i alderen 40—44 aar blev gjennemsnitlig aarlig viet 12.72 i tiaaret 1901—1910 o. s. v.

Aldersgrupper.	Egteviede ungkarer i pct. av middelfolkemængden.			Egteviede enkemænd og fraskilte mænd i pct. av middelfolkemængden.		
	1881—1890.	1891—1900.	1901—1910.	1881—1890.	1891—1900.	1901—1910.
15—19.....	0.25	0.34	0.34	(3.33)	(2.00)	(5.45)
20—24.....	4.94	5.76	5.36	10.27	14.03	12.97
25—29.....	11.88	12.62	11.24	17.58	21.88	21.44
30—34.....	11.49	11.88	10.32	20.03	21.87	19.98
35—39.....	7.80	8.07	7.01	17.36	18.92	17.37
40—44.....	4.84	4.84	4.21	13.72	14.19	12.72
45—49.....	2.96	2.83	2.47	9.63	10.12	8.59
50—54.....	1.54	1.40	1.26	5.92	6.37	5.57
55—59.....	0.91	0.79	0.67	3.89	4.15	3.56

Aldersgrupper.	Egteviede piker i pct. av middelfolkemængden.			Egteviede enker og fraskilte kvinder i pct. av middelfolkemængden.		
	1881—1890.	1891—1900.	1901—1910.	1881—1890.	1891—1900.	1901—1910.
15—19.....	1.06	1.32	1.39	1.43	1.30	0.29
20—24.....	7.25	8.08	7.69	6.78	8.78	7.75
25—29.....	9.58	9.77	8.66	9.32	9.71	9.40
30—34.....	6.74	6.46	5.52	6.93	6.82	6.26
35—39.....	4.27	4.00	3.13	4.63	4.96	4.02
40—44.....	2.76	2.35	1.83	2.82	2.77	2.24
45—49.....	1.70	1.44	1.11	1.62	1.65	1.21
50—54.....	0.83	0.67	0.55	0.76	0.74	0.59
55—59.....	0.30.	0.27	0.22	0.32	0.32	0.26

Den ovenfor paaviste almindelige tilbakegang i egteskapernes relative antal i sidste tiaarsperiode sees av den her gjengivne sammenstilling at fordele sig nogenlunde jevnt paa alle aldersgrupper saavel blandt kvinder som mænd. Bortset fra enkemænd av yngste gruppe er det kun blandt piker i samme aldersgruppe, at egteskapernes relative hyppighet har tiltat. For ungkarer av nævnte alder er forholdet det samme som i forrige tiaarsperiode; ellers er der tilbakegang i alle aldersgrupper.

I bilag 3 er for ungkarernes og pikernes vedkommende meddelt en detaljert beregning angaaende hyppigheten av egteskapsstiftelser i hvert enkelt aldersaar. Ved at sammenholde de der anførte procenttal med de tilsvarende tal i bilag 10 i Hovedoversigten 1886—1900 finder man, at det relative giftermaalstal for ungkarernes vedkommende er steget indtil det 21de aar og for pikernes vedkommende indtil det 20de aar; senere er der nedgang for begge kjøn.

Hvad forholdet mellem de forskjellige aldersgrupper angaaer, saa gjelder i tiaaret 1901—1910 det samme som i foregaaende tiaar, at aldersgruppen 25—30 utviser det høieste relative giftermaalstal for begge kjøn, saavel for ungkarer og piker som for enkemænd og enker. Nærmere bestemt kulminerte giftermaalstallet i sidste tiaar for ungkarenes vedkommende i aldersaaret 28—29 med forholds-tallet 11.66 og for pikernes vedkommende i aldersaaret 25—26 med 9.49 pct. I foregaaende tiaar kulminerte det for ungkarer i aldersaaret 29—30 med 13.56 pct. og for piker i aaret 25—26 med 10.42 pct.

Vil man undersøke giftermaalshyppigheten i de forskjellige aldersklasser under ett for mænd og under ett for kvinder, altsaa uten hensyn til deres civil-stand (ungkarer, enkemænd o. s. v.), stiller forholdet sig saaledes:

Aldersgrupper.	Av hvert 100 mænd og kvinder utenfor egteskap i hver aldersklasse giftet sig aarlig:					
	Mænd.			Kvinder.		
	1881—1890.	1891—1900.	1901—1910.	1881—1890.	1891—1900.	1901—1910.
15—19.....	0.25	0.85	0.84	1.06	1.32	1.39
20—24.....	4.95	5.77	5.37	7.25	8.09	7.69
25—29.....	11.96	12.73	11.36	9.57	9.77	8.68
30—34.....	11.94	12.38	10.79	6.75	6.49	5.58
35—39.....	9.01	9.43	8.15	4.33	4.15	3.26
40—44.....	6.72	6.81	5.86	2.78	2.46	1.94
45—49.....	5.06	5.08	4.24	1.67	1.52	1.14
50—54.....	3.31	3.34	2.89	0.79	0.70	0.57
55—59.....	2.46	2.45	2.03	0.31	0.30	0.24
60—64.....	1.53	1.63	1.31	0.14	0.12	0.11
65—69.....	0.91	0.97	0.87	0.05	0.07	0.06
70—74.....	0.42	0.40	0.35	0.02	0.02	0.02
75 og derover ..	0.07	0.09	0.07	0.003	0.002	0.003

Disse procenttal avviker for kvindernes vedkommende kun høist ubetydelig fra dem, som ovenfor er angit for pikerne; for mændenes vedkommende falder de ogsaa næsten nøjagtig sammen med forholdstallene for ungkarer i de to yngste aldersklasser; men i de ældre aldersgrupper viser nærværende tabel gjennem-gaaende høiere tal; end ovenfor er angit for ungkarer. Dette sidste skyldes selvfølgelig de forholdsvis høie procenttal for enkemænd i de ældre klasser.

Av særlig interesse er det her at lægge merke til, hvor forskjellig giftermaalshyppigheten stiller sig for mænd og kvinder i de yngre og ældre aldersklasser. Fra aldersklassen 25—29 aar, da giftermaalshyppigheten kulminerer, avtar den med alderen opover i langt sterkere grad for kvinderne end for mændene. Allerede i følgende klasse er giftermaalshyppigheten blandt mænd næsten

dobbeltsaa stor som blandt kvinder, i aldersklassen 45—49 mellem 3 og 4 ganger saa stor, og i de høiere klasser blir den endnu meget større. I de to laveste aldersklasser, hvor antallet af ugifte er størst, er derimot kvindernes giftermåls-hyppighed langt større end mændenes.

Nogenlunde paa samme maate har forholdet mellem mændenes og kvindernes giftermåls-hyppighed stillet sig i alle de tre sidste tiaarsperioder. Man synes derfor ikke hos os som f. eks. i Danmark og Tyskland at kunne paavise nogen utvikling, der forrykker dette forhold i nogen bestemt retning, naar undtages at yngste aldersklasse af kvinder viser en relativt høiere giftermåls-hyppighed nu end tidligere.

d. Antallet av eksisterende egteskaper procentvis beregnet for forskjellige aldersklasser.

Behandlingen av dette spørsmål hører hjemme i hovedoversigten over folketællingen 1910. Man skal derfor her bare peke paa, at saavel for gifte mænd som gifte kvinder er procenttallet i de fleste aldersgrupper lavere i 1910 end i 1900; men dette hænger naturlig sammen med den ovenfor paaviste tilbakegang i egtevielsernes antal i sidste tiaar, hvilken tilbakegang som foran vist fordeler sig nogenlunde jevnt paa omrent alle aldersgrupper. Ser man hen til det gjennemsnitlige forhold i de to sidste tiaar, stiller derimot procenttallene sig noget anderledes. Man finder da nogen stigning for de gifte mænds vedkommende i aldersgrupperne indtil 25 aar og over 50 aar; men for de gifte kvinder falder stigningen paa aldersgrupperne indtil 35 aar og over 75 aar. I de øvrige grupper er der tilbakegang for baade mænd og kvinder.

I Hovedoversigten 1886—1900 side 27 er omtalt, at man i de skandinaviske land i tidligere perioder som regel giftet sig senere end i Europa overhodet. For Norges vedkommende hadde dog dette forhold forandret sig i den senere tid, forsaavidt angaaer mænd under 25. Procentforholdet av gifte mænd i alderen 20—25 aar var nemlig i 1891 høiere end gjennemsnitlig i Vesteuropa og baade i 1890 og 1900 høiere end i Sverige og Danmark, men lavere end i Finland. I 1910 er det fremdeles høiere i Norge end i Sverige, men noget lavere end i Danmark, nemlig henholdsvis 11.79 pct., 6.76 pct. og 12.20 pct.

e. De egteviedes aldersfordeling og gjensidige aldersforhold.

Paa grundlag av de i bilag 2 meddelte opgaver over egteviede, fordelt efter alder og civilstand, samt tilsvarende opgaver i Hovedoversigten 1886—1900 skal man i følgende oversigtstabell vise, hvordan de indgaaede egteskaper fordeler sig procentvis paa de forskjellige aldersgrupper, særskilt for mænd og kvinder:

Aldersklasser.	1881—1890.		1891—1900.		1901—1910.	
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Under 25 aar	27.8	46.2	31.5	49.7	32.0	52.7
25—29 -	35.0	29.4	33.0	27.3	33.8	26.7
30—34 -	17.6	12.6	16.4	11.6	16.1	10.6
35—39 -	7.9	5.7	7.7	5.6	7.4	4.8
40—44 -	4.2	3.0	4.3	2.9	4.1	2.6
45 - og over.....	7.5	3.1	7.1	2.9	6.6	2.6
	100	100	100	100	100	100

Av alle de mænd, som gifter sig, er ifølge denne oversigt henved $\frac{2}{3}$ under 30 aar, og herav falder igjen den ene halvdel paa aldersgruppen 25—29 aar. Omrent $\frac{1}{6}$ befinner sig i alderen 30—34 aar. Forholdet stiller sig forevrig litt forskjellig i sidste tiaar fra, hvad det var i aarene 1881—1890, idet man ser, at utviklingen er gaat i retning av flere giftermaal i ung alder — under 25 aar.

Av kvinderne giftet sig i sidste tiaar over halvdelen i alderen indtil 25 aar og omrent $\frac{4}{5}$ i yngre alder end 30 aar. Ogsaa for deres vedkommende ser man en utvikling i retning av relativt flere giftermaal i ung alder, nemlig fra 46.2 pct. under 25 aar i aarene 1881—1890 til 52.7 pct. i sidste tiaar.

Vil man ha nærmere rede paa, hvordan aldersfordelingen falder særskilt for ungkarer og enkemænd¹, piker og enker¹, saa indeholder bilag 2 de fornødne oplysninger ogsaa i den henseende. Her skal alene tilføies, at for enkemændenes vedkommende falder det største antal giftermaal paa aldersklasserne 35—44 aar, i tiaaret 1901—1910 nemlig 33,4 pct.; de fleste enker giftet sig derimot i alderen 30—39 aar, hvilken aldersgruppe i samme tidsrum repræsenteres ved 39,3 pct.

Med hensyn til de egte viedes gjensidige aldersforhold maa henvises til vedkommende tabeller i femaarssammendragene, senest for aarene 1906—1910 i N. O. St. VI nr. 27, tab. 8—10.

Av de mange interessante kombinationer, disse tabeller indbyder til at se litt nærmere paa, skal her kun omtales nogen enkelte, som kan utledes av femaarsammendraget 1906—1910:

Mænd i yngste aldersklasse giftet sig for den overveiende del med kvinder i alderen 20—24 aar, og omvendt faar de yngste kvinder i de allerfleste tilfælde mænd i alderen 20—24, men ogsaa for en meget stor del i alderen 25—29 aar.

Av mænd i aldersgruppen 20—24 aar faar over halvdelen hustruer i samme alder, og av kvinderne i nævnte gruppe faar noget over tredjeparten mænd i

¹ Herunder medregnet fraskilte.

samme alder, mens noget nær samme antal blir gift med mænd i alderen 25—29 aar. — Gaar man videre opover, finder man for mændenes vedkommende, at de gjennemgaaende faar hustruer av lavere alder end de selv, og aldersforskjellen synes at stige, jo høiere op man kommer, dog neppe længer end til mændenes 60-aarsalder. Kvinder, som gifter sig i alderen 25—44 aar, faar derimot i de fleste tilfælde mænd av omtrent samme alder som de selv.

Disse resultater stemmer i det væsentlige med, hvad der ogsaa kan utledes av opgaverne for tidligere femaar helt tilbage til aarene 1881—1885, og det fortjener i denne forbindelse tillike at bemerkes, at den danske og den svenske befolkningssstatistik viser temmelig nøagtigt det samme forhold i vore naboland.

f. Egtevielserne fordelt efter egtefællernes erhverv og sociale stilling.

I de aarlige publikationer og i femaarssammendragene av tabellene vedkommende folkemængdens bevægelse findes opgaver til belysning af dette emne.

En undersøkelse av egteskapsstiftelserne inden de forskjellige livsstillinger og erhverv, som brudgommene indehar, vil gi et interessant bidrag til bedømmelsen av de enkelte næringsveies utvikling gjennem aarene. Uten at kunne gaa i detaljer skal man her meddele et sammendrag for de større grupper av brudgommenes livsstillinger i femaarsperioder fra 1881 til 1910:

	1881—1885.	1886—1890.	1891—1895.	1896—1900.	1901—1905.	1906—1910.
Jordbruk og skogdrift	21 144	20 410	20 357	19 886	18 208	18 388
Fiskeri	5 349	6 018	5 805	6 065	5 988	6 390
Bergverksdrift og stenindustri.....	499	420	406	505	622	1 089
Fabrikdrift, skibsbyggeri	3 358	3 930	5 191	7 644	7 070	8 399
Haandverksdrift og smaa-industri	9 371	9 309	10 918	14 636	12 398	11 045
Kommunikationsanlæg	714	535	1 018	1 560	1 997	1 551
Handel, pengeomsetning og herbergering	3 053	3 534	4 802	6 562	5 147	5 458
Landtransport og fløtning...	429	610	858	1 295	2 545	2 520
Sjøfart, havne- og fyrvæsen	8 091	7 164	7 656	7 118	6 689	6 349
Immaterielt arbeide	2 941	3 287	3 019	3 545	3 658	3 575
Dagarbeidere	8 360	6 726	4 419	4 531	4 286	4 543
Føderaadsmaend og rentenister	233	241	281	201	217	231
Diverse	508	504	423	393	282	193
Uopgit	121	114	47	32	354	611
Tilsammen	64 171	62 802	65 200	73 973	69 461	70 342

I gruppen jordbruk og skogdrift sees en stadig tilbakegang like inntil sidste femaar, og blandt de sjøfarende avtar antallet gjennem hele trediveaarsperioden, naar undtages en avbrytelse i aarene 1891—1895. En merkbar stigning har derimot fundet sted i grupperne fabrikdrift, bergverksdrift og landtransport, særlig den første. Blandt haandverkere og smaaindustridrivende er der voksende tal inntil sidste halvdel av nitiaarene, hvorefter nedgang, og det samme er tilfældet med handelsnæringen, som forresten etter viser stigning i sidste femaar.

Angaaende «dagarbeidere» bemerkes, at denne gruppe omfatter flere arbeidere, som er knyttet til en eller anden av de ovenfor nævnte næringsgrupper og da særlig jordbruk og skogdrift, haandverk, fabrikdrift og handel; men paa grund av ufuldstændige oplysninger har man været nødt til at henføre dem til denne noget ubestemte gruppe. Naar antallet av «dagarbeidere» synes avtatt i løpet av de 30 aar, skyldes dette for en væsentlig del den omstændighet, at opgaverne over arbeiderne efterhaanden er blit mer og mer specifisert med hensyn til arbeidets art, saa de har kunnet henføres til vedkommende næringsvei istedenfor til den litet oplysende gruppe «dagarbeidere».

Et rigtigere resultat vil man derfor komme til, om man helt borteliminerer dagarbeidergruppen ved at fordele forholdsvis de derunder anførte tal paa de øvrige grupper, dog med undtagelse av fiskeri, sjøfart, immaterielt erhverv og diverse.

Ved en saadan proportional fordeling og ved, at føderaadsmænd og rentenister henføres til jordbruksnæringen, faar man følgende procenttal i forhold til samtlige egtevielser:

I femaarssammendragene 1901—1905 og 1906—1910, henholdsvis tab. 11 b og 11 c, har man git oplysninger om de egteviedes gjensidige livsstillinger. Av disse opgaver hitsættes et utdrag, som viser de viktigste grupper for brudenes vedkommende:

	Absolute tal:		Procentvis av det samlede antal bruder:	
	1901—1905.	1906—1910.	1901—1905.	1906—1910.
Hjemmeværende døtre	24 128	30 932	34.74	43.97
Tjenere	22 264	20 400	32.05	29.00
Andre husarbeidere samt dagarbeidere	2 485	2 772	3.58	3.94
Beskjæftiget ved smaaindustri	4 998	4 387	7.20	6.24
— « handel og samfærdsel	2 627	3 701	3.78	5.26
— « fabrikdrift	2 383	2 745	3.43	3.90
Offentlig arbeide og privat immaterielt erhverv	1 146	1 185	1.65	1.69
Andre	9 430	4 220	13.57	6.00
Tilsammen	69 461	70 342	100.00	100.00

Det overveiende antal bruder hører altsaa til grupperne «hjemmeværende døtre» og «tjenere», hvorav igjen den første tæller de allerflest, nemlig henholdsvis 34.74 og 43.97 pct. av samtlige bruder.

Hvad forholdet mellem de to femaarsperioder angaaer, maa bemerkes, at i femaaret 1901—1905 er der et uforholdsmæssig stort antal bruder med uopgitt erhverv, nemlig 6 164 mot 1855 i sidste femaar. Differansen mellem disse tal tør antages for den alt overveiende del at maatte henføres til gruppen hjemmeværende døtre, og derved blir forskjellen mellem de to perioder for denne gruppens vedkommende i betydelig grad utjevnet.

Angaaende «de hjemmeværende døtre» skal man førevrig bemerke, at denne betegnelse i virkeligheten kun angir, at vedkommende brud ingen selvstændig livsstilling har. Opgaverne fortæller derimot intet om, hvad slags familiestand hun tilhører. Et bidrag til belysning af dette spørsmaal vil man finde i femaarssammendraget 1901—1905, tabel 11 d, hvor opgaver over forsørgerens livsstilling er meddelt for aarene 1901—1903.

En fordeling av brudgommer efter deres sociale stilling inden de forskjellige næringsgrupper vil man finde i vedkommende tabel i femaarssammendragene, for de to sidste femaar henholdsvis tabel 11 c og 11 d. I de aarlige publikationer over folkemængdens bevægelse har man siden 1901 desuten git summariske opgaver over brudgommernes socialstillinger. Et sammendrag av disse hitsættes for de enkelte aar.

Aar.	Selvstendig næringsdrivende.	Selvstændig arbeidende.	Embeds- og bestillingsmænd.	Private bestyrere og betjenenter.	Formænd og opsynsmænd.	Tjenere.	Arbeidere.	Andre og uopgitt socialstilling.
1901.....	3 601	1 194	674	1 209	80	311	7 026	665
1902.....	3 627	1 298	686	1 210	82	299	6 737	446
1903.....	3 546	1 235	736	1 124	54	314	6 182	375
1904.....	3 604	1 233	707	1 142	72	316	6 165	242
1905.....	3 324	1 349	650	1 171	67	278	6 029	401
1906.....	3 391	1 258	713	1 217	60	290	6 274	387
1907.....	3 688	1 463	655	1 255	66	234	6 408	184
1908.....	3 037	1 368	662	1 266	123	200	6 431	1 062
1909.....	3 111	1 311	615	1 351	94	209	6 384	1 005
1910.....	3 152	1 354	625	1 434	97	169	6 599	1 136
1911.....	3 084	1 364	691	1 518	114	172	6 865	1 018

g. Egteskapernes fordeling efter aarstid.

Under henvisning til de aarlige tabeller og femaarssammendragene kan man indskräんke sig til herom at si, at i hele Riket under ett falder de fleste egteskaper paa maanederne oktober og november og de færreste paa februar maaned. Det samme er gjennemgaaende tilfældet, naar man ser hen til bygderne for sig og byerne for sig; men forøvrig kan forholdet stille sig noget forskjellig i de enkelte landsdele alt efter vedkommende distrikts eiendommelige økonomiske og sociale forhold. Herom gir tabellerne tilstrækkelige oplysninger.

h. Borgerlig stiftede egteskaper samt egteskaper stiftet mellem dissenterer.¹

For aarene 1892—1905 er der git en oversikt over utviklingen i denne henseende i Hovedoversigten 1886—1900, s. 34—36 med tilhørende bilag 29.

Under henvisning dertil skal man her indskräんke sig til at supplere de sammesteds meddelte opgaver med de endelige tal for aarene 1901—1910.²

¹ Jfr. lov av 27 juni 1891 angaaende kristne dissenterer og andre, som ikke er medlemmer av Statskirken.

² De her omhandlede egteskaper er indbefattet i de ovenfor meddelte opgaver, der omfatter samtlige egteskaper uten hensyn til trosbekjendelse og vielsesmaate.

Antal egteskaper hvor en av parterne eller begge parter var dissenter:

A a r.	Samlet antal.	Herav stiftet		
		ved vielse av dissen- terprest eller for- stander.	ved Stats- kirke ns vielse.	paa borg- lig maate.
1901.....	882	169	136	577
1902.....	810	164	154	492
1903.....	675	151	100	424
1904.....	657	131	117	409
1905.....	713	151	106	456
1906.....	734	177	104	453
1907.....	749	175	88	486
1908.....	776	182	94	500
1909.....	834	195	97	542
1910.....	1 011	201	120	690
Tilsammen	7 841	1 696	1 116	5 029

I 1872 av de her anførte 7 841 egteskaper var begge parter dissenter, i 3 616 egteskaper var manden alene, og i de resterende 2 353 egteskaper var kvinden alene dissenter.

Ser man hen til antallet av de dissenter som indgik egteskap, stiller holdet sig saaledes:

A a r.	Samlet antal dis- sentere som indgik egteskap.		Herav personer ut- traadt av Statskirken uten nærmere betegnelse.		Personer som ikke tilhørte noget trossamfund.		Andre dissenter.	
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
1901.....	630	451	139	55	203	136	288	260
1902.....	591	418	136	57	162	91	293	270
1903.....	477	364	105	45	115	78	257	241
1904.....	435	370	71	40	129	96	235	234
1905.....	511	403	134	72	104	72	273	259
1906.....	512	399	139	69	102	73	271	257
1907.....	501	409	144	84	95	71	262	254
1908.....	533	411	126	66	117	78	290	267
1909.....	585	467	151	84	125	84	309	299
1910.....	713	533	191	143	160	89	362	301
Tilsammen	5 488	4 225	1 336	715	1 312	868	2 840	2 642

Av gruppen «Andre dissenter» var 683 mænd og 776 kvinder metodister; 613 mænd og 636 kvinder tilhørte lutherske frimenigheter, og 295 mænd og 370 kvinder var baptister. Forøvrig maa der angaaende videre specifikation av kirkesamfund henvises til de aarlige publikationer.

2. Opløste egteskaper.

a. Egteskaper opløst ved døden.

Over antallet av de ved døden opløste egteskaper findes opgaver i femaars-sammendragene av tabellene vedkommende folkemængdens bevægelse, senest for femaaret 1906—1910 i tabel 26.

Man hitsætter følgende utdrag for Riket, sammenholdt med opgaverne over de indgaaede egteskaper.

A a r.	Antal indgaaede egteskaper.	Antal egteskaper opløst ved dødsfald. ¹	Herav	
			ved mandens død.	ved hustruens død.
1881—1885.....	64 171	45 151	24 426	20 725
1886—1890.....	62 802	46 502	25 131	21 371
1891—1895.....	65 200	49 164	26 693	22 471
1896—1900.....	73 973	49 871	27 447	22 424
1901—1905.....	69 461	50 506	27 820	22 686
1906—1910.....	70 342	50 783	28 024	22 759

Man ser av disse tal, at flere egteskaper oploses ved mandens død end ved hustruens, hvilket i og for sig stemmer med den almindelige kjendsgjerning, at dødeligheten blandt mænd er større end blandt kvinder.

En nærmere undersøkelse av angjeldende tabeller viser imidlertid, at det kun er i de høiere aldersklasser — fra 45 aar og opover — at dødsfaldene blandt de gifte mænd er større end blandt de gifte kvinder. I de yngre aar dør derimot flere hustruer end gifte mænd, mens forholdet ellers er, at ogsaa i de yngre aarsklasser — fra det 15de aar og opover — er dødeligheten større blandt mandkjøn end blandt kvindekjøn (gifte og ugifte tilsammen). Denne avvikelse fra regelen for de yngre gifte kvinders vedkommende finder sin naturlige forklaring i barnefødslerne og dermed sammenhængende sygdomme.

¹ Til de her opførte tal kommer et ganske litet antal af de dødsfald, som har fundet sted blandt personer med uopgitt civilstand. Paa egteskaperne vil herav efter en forholdsvis beregning falde 95, 103 og 164 henholdsvis for hver af de tre sidste femaarsperioder.

Det her omhandlede forhold belyses nærmere ved følgende opgave over dødsfald blandt gifte personer i Riket i de to sidste femaarsperioder:

Aldersgrupper	1901—1905.			1906—1910.		
	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.
Indtil 19 aar	11	35	46	6	47	53
20—24 aar.....	217	629	846	191	602	793
25—29 «	848	1 511	2 359	684	1 364	2 048
30—34 «	1 188	1 742	2 930	1 122	1 799	2 921
35—44 «	2 766	3 673	6 439	2 708	3 435	6 143
45—54 «	3 780	3 280	7 060	3 610	3 296	6 906
55—64 «	4 766	3 586	8 352	5 078	3 786	8 864
65—74 «	6 677	4 246	10 923	6 580	4 082	10 662
75—84 «	6 126	3 355	9 481	6 265	3 390	9 655
85—94 «	1 400	612	2 012	1 722	910	2 632
95 og derover.....	28	8	36	36	25	61
Uopgit	13	9	22	22	23	45
Sum	27 820	22 686	50 506	28 024	22 759	50 783

Hvad forøvrig dødelighetsforholdene blandt gifte personer angaaer, henvises til «Livs- og dødstabellerne» for det norske folk, senest for tiaarene 1891—1900 og 1901—1910 i Norges Off. St VI nr. 45, side 23 flg.

For ældre perioder se ogsaa «Meddelelser fra det Statistiske Centralbyraa» 1903, side 125 og 136 flg.

b. Skilsmisser og separationer.

I forbindelse med behandlingen av egteskapsstiftelserne vil det videre være av interesse at kaste et overblik over egteskapernes oplosning ved separation og skilsmisse. En utførlig fremstilling av de herhen hørende spørsmål er git i Norges Off. St. IV, nr. 130, forsaavidt angaaer aarene 1870—1904. For det efterfølgende tidsrum er emnet endnu ikke behandlet paa anden maate end ved aarlige summariske opgaver i Statistisk Aarbok, hvorav et sammendrag for aarene 1906—1910 er meddelt i sidste femaarssammendrag av tabellene over folkemængdens bevægelse, side 130—131. Idet der for tidligere aar henvises til ovennævnte hovedverk, skal man meddele nedenstaende supplerende opgaver for aarene 1901—1913.

	Skilsmisse-		Ialt skilsmisser.	Avslaaede skilsmisse- begjærlinger.	Separations- bevillinger.
	domme ¹ .	bevillinger.			
1901.....	6	133	139	53	137
1902.....	8	133	141	73	129
1903.....	9	179	188	39	139
1904.....	13	170	183	72	174
1905.....	7	228	235	58	173
1906.....	10	208	218	56	158
1907.....	16	301	317	75	162
1908.....	17	279	296	38	183
1909.....	12	349	361	36	255
1910.....	26	390	416	65	384
1911.....	20	399	419	55	419
1912.....	20	472	492	31	417
1913.....	-	472	-	14	538

Til sammenligning hitsættes de tilsvarende opgaver femaarsvis for aarene 1886—1910:

	Skilsmisse-		Ialt skilsmisser.	Avslaaede skilsmisse- begjærlinger.	Separations- bevillinger.
	domme ² .	bevillinger.			
1886—1890.....	125	56	181	-	250
1891—1895.....	119	340	459	-	355
1896—1900.....	35	525	560	198	630
1901—1905.....	43	843	886	295	752
1906—1910.....	81	1 527	1 608	270	1 142

Efterat den gamle bevillingspraksis fra begyndelsen af forrige aarhundrede var gjenoptat i 1890, er det skilsmisse-bevillingerne som har faat den altoverveiende betydning, og deres antal stiger med en enorm fart. Skilsmissemøn i borgerlige saker træder derimot rent i bakgrunden og er efterhaanden svundet ind til en ren ubetydelighet, i femaaret 1906—1910 saaledes kun 28.

Ved betragtningen av opgaven over skilsmissernes tiltagende hyppighet maa man ha for øie, at folkemængden samtidig er steget, og den paalideligste maale-

¹ Som skilsmissemønne er her regnet alle domme i borgerlige skilsmissesaker uten hensyn til, om enkelte muligvis førte til frifindelse. Videre er medregnet alle oplesninger av egteskap i forbindelse med dom i straffesaker.

² For aarene 1886—1900 er alene medregnet de skilsmissemønne som førte til opløsning av egteskapet, mens det sandsynlige antal frifindelser er fratrukket. For de følgende aar er som foran nævnt de mulige frifindelsesdomme medregnet.

stok vil man finde ved at beregne skilsmisserne i forhold til de gifte kvinders antal. Forholdet stiller sig da saaledes:

	Antal skilsmisser aarlig.	Antal gifte kvinder.	Skilsmisser pr. 100 000 gifte kvinder.
1890—1891	49	326 083	15.03
1900—1901	122	359 522	33.93
1910—1911	418	382 679	109.20

I løpet av sidste tiaar er altsaa skilsmissernes antal steget til mer end det tredobbelte, og der er neppe noget land i Europa, som kan opvise en tilnærmelsesvis saa sterk vekst i de relative tal. Tiltrods herfor er Norge endnu ikke naadd i høide med de land, som staar forrest med hensyn til skilsmissernes hyp-pighet, nemlig Danmark, Tyskland, Frankrike og Schweiz; men det overgaar nabolandene Sverige og Finland og forøvrig alle andre protestantiske land i Europa.

Til sammenligning hitsættes følgende tal for en del land:

	Antal skilsmisser aarlig.		Skilsmisser pr. 100 000 gifte kvinder.	
	1900—1901 ¹ .	1910—1911 ¹ .	1900—1901.	1910—1911.
Norge	122	418	33.93	109.20
Sverige	405	632	47.80	69.42
Danmark	375	742	88.84	152.62
Finland	113	184	24.90	36.42
Tyskland	-	15 780	79.00	136.00
England og Wales	605	584	10.56	8.85
Nederlandene	549	812	66.00	82.02
Schweiz	1 025	1 575	189.96	-
Belgien	690	1 089	60.34	-
Frankrike	7 449	13 053	94.46	159.18 ²

Antallet av skilsmisser i et land beror i første række paa, hvordan landets lovgivning stiller sig til spørsmaalet. I en tabellarisk sammenligning som den her meddelte vil man derfor først og fremst se et billede av vedkommende lands

¹ For Sverige, Nederlandene og Schweiz: aarene 1900 og 1910; for Tyskland 1901 og 1911; for England og Wales: 1901—1902 (gjennemsnitlig) og 1911—1912.

² Beregnet efter antal gifte kvinder i 1906.

retsopfatning i saa henseende, idet naturligvis regelen vil være: Jo friere lov-mæssig adgang, desto flere skilsmisser¹.

Forsaavidt et lands lov og ret igjen maa antages at gi uttryk for folkets religiøse, moralske og etiske syn paa saken, vil dog indirekte dette sidste paa en maate ogsaa avspeile sig i tallene. Men en direkte sammenligning til bedømmelse av de moralske forhold, som skilsmisserne gir oplysning om, vil kun kunne ske under forutsætning av ensartede retsregler i de forskjellige land.

Hvad separationerne angaar, saa har deres antal her i landet i nitiaarene og de følgende aar indtil 1904 holdt nogenlunde følge med skilsmisserne. I aarene 1905—1909 staar de noget tilbake for saa atter i de følgende aar at naa op til samme høide, tildels endog over skilsmissernes antal.

I de aarlige opgaver i Statistisk Aarbok finder man fra 1901 av oplysning om, hvordan skilsmisse- og separationsbevillingerne fordeler sig paa de enkelte amter, særskilt for landdistrikter og byer. Et utdrag av disse opgaver meddeles for landdistrikterne og byerne og særskilt for Kristiania²:

Aar.	Skilsmissebevillinger.			Separationsbevillinger.		
	Land-distrikter.	Byer.	Herav Kristiania.	Land-distrikter.	Byer.	Herav Kristiania.
1901	37	96	61	-	-	-
1902.....	39	94	52	-	-	-
1903.....	47	132	72	-	-	-
1904.....	53	117	63	-	-	-
1905.....	58	169	97	29	144	80
1906.....	62	144	81	32	126	77
1907.....	77	221	119	39	122	72
1908.....	82	193	98	38	145	78
1909.....	106	240	136	48	205	124
1910.....	116	269	156	75	209	178
1911.....	110	279	172	83	335	208
1912.....	133	337	175	83	334	197
1913.....	127	334	204	123	414	260

¹ I ovennævnte verk om skilsmisser og separationer (N. O. St. IV, nr. 130) er i korthet angitt, hvordan lovgivningen stiller sig til spørsmålet i en flertet av land baade i og utenfor Europa. For Norges vedkommende se nu lov av 20 august 1909.

² Her er alene medtatt de bevillinger, hvor den ene eller begge egtefællers bosted indenlands er bekjendt. Hvor begge egtefæller opholdt sig utenlands eller begges opholdssted var ubekjendt, kommer tilfældet kun med i de ovenfor meddelte opgaver for hele Riket. — Ved fordelingen er mandens bosted det avgjørende, saafremt han bodde i landet. Hvis han var utenlands, eller hans opholdssted var ubekjendt, er hustruens bosted det avgjørende.

I forhold til den tilstedevarende middelfolkemængde utgjorde det gjennemsnitlige aarlige antal bevillinger:

Aar.	Skilsmissebevillinger pr. 100 000 indbyggere.			Separationsbevillinger pr. 100 000 indbyggere.		
	Land- distrikter.	Byer.	Kristiania.	Land- distrikter.	Byer.	Kristiania.
1901—1905..	2.90	18.83	30.51	-	-	-
1906—1910..	5.38	31.66	50.18	2.82	23.95	44.99
1911—1913..	7.31	44.63	74.36	5.70	50.83	89.71

Man ser av disse tal, hvor langt hyppigere baade skilsmisse- og separationsbevillinger forekommer i byerne end paa landet. Det relative antal av de første har saaledes været 6 à 7 ganger saa stort i byerne som i landdistrikterne, mens separationernes antal har været 8 à 9 ganger større i by end paa land. Av byerne udmerker sig igjen Kristiania, som gjennemgaaende alene tæller noget over halvdelen av det paa byerne faldende absolute antal — det sidste aar betydelig derover.

Forholdet mellem by og land har i de her omhandlede tidsrum ikke variert synderlig, og utviklingen har altsaa relativt foregaat i nogenlunde samme tempo for begges vedkommende. — Merkes bør tilslut den sterke stigning i separationernes tal i de allersidste aar. I landdistrikterne og Kristiania har de relative aarlige gjennemsnitstal fordoblet sig fra femaaret 1906—1910 til treaarsperioden 1911—1913, og for byerne overhodet er stigningen endnu større.

Om forholdet mellem de enkelte amter indbyrdes maa henvises til Statistisk Aarbok.

2det avsnit.

Fødsler.

a. Antal fødsler.

Det er først av interesse at se paa det absolute antal levendefødte. Dette utgjorde femaarsvis:

1881—1885	298 230
1886—1890	301 903
1891—1895	307 864
1896—1900	325 710
1901—1905	326 011
1906—1910	309 889

Indtil aarhundredskiftet var antallet stigende med maksimum i 1901. Siden har der været en paatagelig nedgang, og denne fortsætter ogsaa i de allersidste aar. I aarene 1911—1914 utgjorde antallet av levendefødte 61 468, 60 930, 60 937 og 61 605.

b. Fødsler i forhold til folkemængden.

Sætter man fødselstallene i forhold til folkemængden, blir nedgangen saa meget mere utpræget. Man hitsætter her en længere periode:

	Levende-fødte pr. 1000.		Levende-fødte pr. 1000.
1801—1805	28.23	1856—1860	33.35
1806—1810	26.80	1861—1865	31.86
1811—1815	27.09	1866—1870	29.87
1816—1820	32.69	1871—1875	30.34
1821—1825	33.68	1876—1880	31.55
1826—1830	32.91	1881—1885	30.95
1831—1835	31.19	1886—1890	30.54
1836—1840	28.07	1891—1895	30.14
1841—1845	30.38	1896—1900	29.99
1846—1850	30.92	1901—1905	28.54
1851—1855	32.52	1906—1910	26.39

Fra slutten av 70-aarene har der altsaa været nogen nedgang, men denne var længe ganske svak. Fra aarhundredskiftet gaar det raskere tilbake, saa at den i det sidste femaar ligger omkring 5 % lavere end 30 aar tilbake.

Imidlertid vil man se, at der ogsaa tidligere har været temmelig sterke svingninger, tildels endnu større end ovennævnte; saaledes mellem femaarene 1806—1810 og 1821—1825 næsten 7 %. Der er ganske vist den forskjel, at i de tre første fjerdedele af aarhundredet var bevægelsen regelmæssig op- og nedadgaende, mens den senere har været uavbrutt nedadgaende. Før end man trækker bestemte slutninger, maa det undersøkes, om der muligens kan være særlige forhold tilstede, som kan forklare utviklingen, f. eks. forskyvninger i befolkningens alderssammensætning eller et mindsket antal gifte.

Til sammenligning hitsættes en opgave over levendefødte pr. 1000 indbyggere i de vigtigste land i Europa 1906—1910:

Frankrike	19.9	Danmark	28.2
Irland	23.3	Nederlandene	29.6
Belgien	24.8	Finland	30.9
Sverige	25.4	Tyskland	31.6
Schweiz	26.0	Østerrike	33.7
England	26.3	Ungarn	36.7
Norge	26.4	Rusland	44.9
Skotland	27.6		

Italien, Spanien, Portugal og Serbien har over 30 %, Rumænien og Bulgarien over 40 %.

c. *Fødsernes vekslinger i de enkelte aar.*

I løpet av hele det 19de aarhundrede svinget procenttallene mellom 3.51 i 1816 og 2.22 i 1809. Lave tal hadde ogsaa trængselsaarene 1810 2.63, 1811 2.67, 1813 2.56, 1814 2.42 samt 1839 2.67.

De høieste tal næst 1816 hadde 1821 (3.47), 1826 (3.48), 1854 (3.42) og 1859 (3.47).

I indeværende aarhundrede har tallet aldri noget aar naadd op til 3.0. Fra 2.98 i 1901 har rækken været jevnt synkende (med en enkelt stigning i 1909) like til det sidste aar.

I det 18de aarhundrede viser opgaverne, som foreligger fra aarene 1735—1799, ikke saa lave tal som begyndelsen av det 19de aarhundrede. Lavest naadde 1773 med 2.50. Derimot hadde man i enkelte aar en høiere procent; den aller-høieste procent viste 1756 med 3.61.

d. *Om fødselstallets nedgang.*

Da spørsmålet om fødsernes synkende antal har stor betydning, vil det være av interesse at gaa noget nærmere ind paa dette emne.

Det har nemlig været gjort gjældende, at denne tilbakegang ikke beror paa en avtagende frugtbarhet, men at den hænger sammen med andre forhold, som spiller ind. Særlig maa man da tænke paa de av Eilert Sundt paaviste periodiske svingninger i fødsernes antal samt paa utvandringen.

Eilert Sundt forklarte som bekjendt sammenhængen i de periodiske svingninger. De aar, som har forholdsvis faa fødsler, vil gjenta sig om ca. 30 aar, idet der da vil bli faa mænd i den alder da egteskaper almindelig indgaaes.

Bevægelsen foregik inden de 30-aarige perioder paa den maate, at der i de første to femaarsperioder indtraadte en nedgang, mens der i resten av perioden foregik en sterk stigning i fødsernes antal.

I 30-aarsperioden 1831—1860 traadte dette forhold skarpt frem. Fra ca. 172 000 i 1836—1840 steg fødslerne til ca. 258 000 i 1856—1860.

Efter de tidlige erfaringer skulde man altsaa i næste periode 1861—1890 finde en tilsvarende bevægelse med en betydelig opsvulmen av fødselstallene i slutten av 80-erne. Utvandringen i 80-erne bragte imidlertid en betydelig nedgang i antallet av unge mænd og synkende antal giftermaal. Virkningen herav maatte bli, at fødselskuldene 1860—1890 blev jevnere end i den forrige periode. Man fik ikke den samme voldsomme bølgebevægelse. Tallene svinget femaarsvis mellem ca. 257 000 og 302 000.

Idet der nu var sket en indgripende forandring i den tidlige bevægelse, maa man forutsætte, at ogsaa denne forandring vil vise sine virkninger i sin tid.

Tar man nu den sidste, endnu ikke avløpne periode efter 1890, finder man ikke nogen overensstemmelse med de gamle 30-aarsperioder. Dette kunde man imidlertid som sagt ikke vente, fordi løpet er blit ændret. Men man finder heller ikke overensstemmelse med perioden 1861—1890.

Det karakteristiske ved denne periode var dens jevnhet. Fødslerne sank i den første tredjedel noget; der begyndte en stigning i midten af perioden; men istedenfor at være perioden ut avløstes opgangen snart av stilstand. Man hætter tallene avrundet med tilføjelse af opgaverne for den løpende periode.

1861—1865.....	263 000	1891—1895.....	308 000
1866—1870.....	257 000	1896—1900.....	326 000
1871—1875.....	269 000	1901—1905.....	326 000
1876—1880.....	296 000	1906—1910.....	310 000
1881—1885.....	298 000	1911—1915 ¹	305 000
1886—1890.....	302 000		

Man vil bemerke, at tallene i begyndelsen af den sidste periode (90-erne) er stigende. Dette hænger imidlertid sammen med, at toppen i den foregaaende periodes slutning blev tat væk ved utvandringen.

Det mest paafaldende er imidlertid, at perioden forøvrig viser synkende tal. Denne nedgang kan ikke forklares ved utvandringen i den foregaaende 30-aarsperiode. Denne forklarer, at der heller ikke i den nye periode blir nogen top, men ikke at der blir en nedgang.

Som bekjendt steg utvandringen fra aarhundredskiftet meget sterkt. Aldersgruppen 25—30, som i slutten av 90-erne var steget sterkt, begyndte efter 1903 at gaa ned, og giftermælene sank ogsaa i antal.

Det kunde da tænkes, at det var denne utvandring, som hadde fremkaldt den senere nedgang. Selvfølgelig har dette øvet sin indflydelse paa fødsernes antal; men et andet spørsmaal er, om dette kan ha virket til en saa sterk nedgang i fødselsprocenten, som den de senere aar har bragt.

Naar man ser hen til virkningen af de tidligere store utvandringsperioders indflydelse paa fødselstallet, faar man imidlertid en tvil om, hvorvidt dette strækker til at forklare nedgangen i de sidste aar.

Før den store utvandring i 60-aarene stod fødselstallet i 31.86 (1861—1865). I 1866—1870 gik det ned til 29.87.

Endnu voldsommere var utvandringen i 80-aarene. I 1876—1880 var fødselstallet 31.55. Det sank 1881—1885 til 30.95 og 1886—1890 til 30.54.

Ulike større er den nedgang, som har fundet sted i de senere aar. I 1896—1900 utgjorde fødselstallet 29.99. I 1901—1905 var tallet sunket til 28.54 og 1906—1910 til 26.39 og i 1913 til 24.90.

Mens der saaledes efter de tidligere perioder har været en nedgang av 1—2 %, er den nu ikke mindre end 5 %.

For fuldstændighets skyld skal desuden nævnes en anden mulig forklaring. Der er som bekjendt i de senere aartier opstaat et hul i vor fødselsstatistik derved, at endel barn ikke blir døpt og heller ikke paa anden maate anmeldes. Dette kan kontrolleres gjennem folketællingen, ved hvilken jo samtlige personer blir medregnet. Det viser sig, at denne feil ikke kan spille nogen rolle for det her omhandlede spørsmål. Til levendefødte 1901—1910 (630 378) maa der saaledes gjøres et tillæg av 5 522 eller 0.88 pct.

¹ Fødslerne i 1915 anslagsvis ansat til 60 000.

e. Den egteskabelige frugtbarhet i forskjellige aldersklasser.

Den næagtigste maalestok for frugtbarheten faar man ved at sammenholde antallet av fødende gifte kvinder med det samlede antal gifte kvinder paa hvert enkelt alderstrin. Da der foreligger tilsvarende beregninger for tidligere perioder, kan man iagtta de stedfundne forandringer.

I bilag 4 findes gjengit de herover anstillede beregninger..

Det fremgaar herav, at frugtbarhetens maksimum naaes ved det 18de aar, og at den med stigende alder avtar gradvis.

f. Sammenligning med frugtbarheten efter tidligere undersøkelser.

I bilag 4 er tillike meddelt tilsvarende beregninger for 1889—1892 og 1899—1900.

En sammenligning av frugtbarhetskvotienterne viser, at der har fundet sted en nedgang. Tallene er lavere end i 1899—1900 saa at sige undtagelsesfrit for alle aldersaar; de ligger ogsaa lavere end i 1889—1892 med undtagelse av de yngste aldersaar (18—22 aar).

Til nærmere belysning af den stedfundne forandring i den egteskabelige frugtbarhet hitsættes nedenstaaende oversigt, som for hver aldersgruppe viser den procentvise nedgang eller stigning. Forholdstallet for hver aldersgruppe i 1889—1892 er sat = 100 og tallene for de følgende perioder beregnet procentvis herav.

Alder.	Procentvis forandring i forhold til 1889—1892:	
	1899—1900.	1910—1911.
15—19.....	117.6	111.9
20—24.....	105.4	100.4
25—29.....	97.1	91.0
30—34.....	99.5	84.6
35—39.....	95.4	82.0
40—44.....	96.1	78.9
Ialt for alderen 15—44	98.6	87.5

90-aarene bragte kun en ubetydelig nedgang, som delvis opveiedes ved en stigende frugtbarhet i de yngste aldersgrupper. Derimot er der i de 20 aar fra omkring 1890 til 1910 foregaat en ikke uvæsentlig forandring. For den yngste aldersklasse (under 20 aar) er der indtraadt en stigende frugtbarhet, og for femaaret 20—24 er forholdet praktisk talt uforandret. Anderledes med de ældre grupper. Her er der en paatagelig nedgang, og denne er desto sterkere, jo høiere man kommer op i aarene.

Den stedfundne utvikling vil ogsaa fremgaa av følgende tal:

	Antal gifte kvinder i alderen 15—54 aar.	Levendefødte egte barn.
1899—1900.....	272 087	61 696
1910—1911.....	288 593	57 367

Skjent antallet av gifte kvinder er gaat op, er fødsernes antal formindsket. Fuldt overbevisende er dog ikke denne sidste beregning. Det kan nemlig gjøres gjældende, at om antallet av gifte er større, kan paa den anden side sammensætningen i aldersgrupper være en anden, saaledes at den frugtbareste alder er svakere repræsenteret.

For at anstille en prøve paa dette skal vi gaa ut fra den forutsætning, at fordelingen av de gifte kvinder 1910 paa aldersklasser stemmer helt overens med den i 1900. Anvender man nu fødselskoefficienterne for femaarsgrupper fra 1899—1900 paa dette antal, faar man 65 433. Anvender man koefficienterne fra 1910—1911, kommer man til et antal av 57 871 levendefødte. Det virkelige antal levendefødte som faldt paa gifte kvinder i 1910, saaledes som disse i virkeligheten var fordelt efter alder, utgjorde 57 367. Med andre ord det er frugtbartskoefficienternes nedgang og ikke et formindsket antal gifte kvinder eller en anden aldersfordeling inden disse, som har bevirket fødsernes nedgang i antal.

g. Levendefødte barn under hensyntagen til spædbarndødeligheten.

I nær forbindelse med barnefødsernes nedgang staar spædbarndødeligheten. Dette moment kan ogsaa paaberopes som forklaringsgrund til fødsernes synkende antal. Det kan nemlig siges, at hvis barnedødeligheten er gaat tilbake, behøver fødsernes nedgang ikke betyde noget tap for folketilveksten. Ti endel av fødslerne kan betragtes som erstattning for barn, som er døde, og hvis dødeligheten mindsker, blir der ikke bruk for saa mange fødsler for at holde barnetallet oppe. Istedentfor at se paa fødslerne alene, bør man efter denne opfatning se hen til barnetilveksten, saaledes som den stiller sig, efterat den mest utsatte periode av spædbarnenes liv er avsluttet, altsaa om man vil til nettotilveksten.

Hvis denne opfatning er rigtig, saa er det i virkeligheten barnedødelighetens nedgang, som er aarsak til fødselshyppighetens synken, og man vil derfor heller ikke kunne se noget betænkelig i denne utvikling. Saasnart det blir slut med dødelighetens nedgang, skulde man altsaa paany kunne vente en opadgaaende fødselskurve.

Nu er som bekjendt barnedødeligheten gaat tilbake, saa nogen indflydelse maa dette moment spille. Spørsmaalet er, om det er av den betydning, at det gir den væsentlige forklaring til fødselstallets tilbakegang.

For at vise dette forhold hitsættes en oversigt over stedfundne fødsler, døde i alderen 0—1 aar og nettotilveksten efter fradrag av disse døde.

	Levende-fødte.	Døde i alderen 0—1 aar.	Netto-tilveksten.
1886—1890	301 908	29 101	272 802
1891—1895	307 864	30 039	277 825
1896—1900	325 710	31 158	294 552
1901—1905	323 179	26 039	297 140
1906—1910	307 199	21 477	285 722

Selv om man holder sig til nettotilveksten av barn, som har overstaaat spædbarnsalderen, blir der saaledes nedgang, dog mindre end for levendefødte.

h. Den egteskabelige frugtbarhet i land og by.

Foruten frugtbarhetsprocenter for Riket under ett er der ogsaa beregnet særskilte for bygder og for byer.

Det viser sig, at der ikke er nogen nævneværdig forskjel, forsaavidt angaaer den yngre alder. I første halvdel av 20-aarene er der saaledes omtrent nøiagtig den samme frugtbarhet; men forøvrig stiller frugtbarheten sig lavere i byerne. I 2den halvdel af 20-aarene viser forskjellen sig, og den øker, som man ser, med tiltagende alder.

Ved de tidligere utførte beregninger er der ikke utledet resultater særskilt for bygd og by.

i. De egte fødsler fordelt efter forældrenes alder.

Det følger av, hvad der allerede ovenfor er anført, at de yngre mødre utgjør en stigende procent, og det samme gjælder for fædrenes vedkommende, som nedenstaaende oversigt viser (jfr. bilag 5):

Alder.	Fædre.			Mødre.		
	1889—1892. Pet.	1899—1900. Pet.	1910—1911. Pet.	1889—1892. Pet.	1899—1900. Pet.	1910—1911. Pet.
Under 25 aar	5.4	8.3	8.0	12.3	16.3	16.6
25—29 aar.....	18.5	20.4	20.2	25.0	25.3	26.2
30—34 «	24.3	23.2	25.3	26.3	24.5	25.5
35—39 «	22.3	20.3	21.0	22.3	20.6	19.8
40 aar og derover	29.5	27.8	25.5	14.1	13.3	11.9
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

For fædrenes vedkommende er der stigning indtil 35-aarsalderen, idet henholdsvis 48.2, 51.9 og 53.5 pct. falder paa aldersgrupperne under denne grænse. For mødrenes vedkommende utgjør de tilsvarende procenter 63.6, 66.1 og 68.3. Den relative stigning er forøvrig for mødre endnu sterkere for aldersgrupperne under 30 aar (37.3, 41.6, 42.8 pct.). Omvendt er saavel for fædre som for mødre procenten for alderen 40 og derover gaat ned.

k. Fødende kvinder i de yngste og de ældre aldersklasser.

I femaarssammendraget for 1906—1910 er meddelt en opgave over morens alder ved fødsler 1910 og 1911 (tabel 48). Denne viser forholdsvis ikke faa mødre i høj alder. Da tallene imidlertid ikke kunde ansees for at være fuldt paalidelige, har man foretaget en særskilt undersøkelse for at kontrolere opgaverne.

Man rettet i den anledning forespørsel til sogneprestene for samtlige fødsler, hvor moren var opgit at være over 48 aar gammel, ligesom man medtok mødre under 16 aar.

Det bekræfter sig at der er adskillige fejl i disse opgaver. Dels beror disse paa feilagtig utfyldning efter protokollene, dels har det kunnet kontrolleres, at indførselen i disse av en eller anden grund er urigtig.

Som følge herav blir antallet af fødende mødre over 48 og under 16 aar adskillig reduceret. Istedentfor 181 levendefødte i de to aar født af mødre over 48 aar er tallet ved korrektionen kommet ned i 53¹.

Den høieste alder for fødende mødre som har kunnet paavisnes, er altsaa 54 aar. Denne grænse falder sammen med, hvad professor Brændt i sin lærebok i fødselshjælp anfører som den sandsynlig høieste alder.

Da nogen tilsvarende korrektion for gamle mødre ikke har fundet sted ved de tidligere undersøkelser for 1889—1892 og 1899—1900, kan nogen sammenligning ikke finde sted².

Ogsaa de ganske unge mødres antal er gjennem revisionen blit sterkt

¹ Man hitsætter opgaverne saaledes som de forelaa før revisionen og efter foretaget berigtigelse.

Fødselsaar.	Før berigtigelsen. Levendefødte.						Efter revisionen. Levendefødte.					
	Riket.		Bygder.		Byer.		Riket.		Bygder.		Byer.	
	e.	u.	e.	u.	e.	u.	e.	u.	e.	u.	e.	u.
18 aar	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
14 «	4	3	3	1	1	2	-	1	-	-	-	1
15 «	7	6	4	4	3	2	4	6	2	4	2	2
49 aar	74	1	63	1	11	-	33	-	30	-	3	-
50 «	51	2	43	2	8	-	12	-	11	-	1	-
51 «	17	1	14	-	3	1	3	1	3	-	-	1
52 «	7	-	6	-	1	-	2	-	2	-	-	-
53 «	4	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-
54 «	8	-	7	-	1	-	2	-	2	-	-	-
55 «	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
56 og derov.	13	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Desuden var der ogsaa opgit endel dædfødte, for hvilke moren var anført at være 49 aar eller derover, i bygder 11 egte, 1 uegte, byer 2 egte. Disse tal er ved undersøelsen korrigert til henholdsvis 6, 0, 0. For disse 6 er morens alder opgit til: 49 aar 4, 50 aar 1 og 52 aar 1.

² Ved revision av aldersangivelserne for aarene 1889—1892 utfærdiges 61 bemerkninger angaaende opgaver ifølge hvilke moren skulde være 54 aar eller ældre. Derav viste sig alene 3 at være rigtig eller antagelig rigtig. Se A. N. Kiær: Nye Bidrag til Belysning af Frugtbarhetsforholdene, 1902 (side 10).

reduceert. Der staar tilbake for de to aar i alt 11 fødsler, hvor moren var 15 aar eller yngre. For disse 11 tilfælde foreligger der sikker bekræftelse for de 9; i 2 tilfælde oplyses, at opgaven «vistnok er rigtig». 15 aar var 10 fødende. I et av disse tilfælde er der angit at foreligge voldtægt. I ett tilfælde var moren yngre end 15 aar (14 aar \div 1 maaned og 6 dage); barnefarens var morens far.

l. De egte fødsler fordelt efter farens livsstilling.

I femaarsoversigten 1901—1905 er der meddelt en opgave over de levende-fødte fordelt efter farens livsstilling, og i oversigten for 1906—1910 er der meddelt lignende opgaver for aarene 1910—1911. For disse to aar er opgaverne tillike anført for de enkelte aldersklasser.

Man hitsætter et sammendrag av disse opgaver:

	Levendefødte egte barn fordelt efter farens livsstilling (1910 og 1911).			
	Bygder.	Byer.	Riket.	Procent.
Jordbruk, fædrift, skogdrift, fiskeri.....	51 879	1 365	53 244	46.41
Grubedrift, bergverksdrift, industri	19 652	16 561	36 213	31.56
Handel, omsætning og samfærdsel.....	7 607	11 737	19 344	16.86
Offentlig arbeide og privat immaterielt erhverv	2 589	2 551	5 140	4.48
Huslig arbeide.....	88	193	281	0.24
Formuesindtægt, føderaad, pension	83	46	129	0.11
Uten erhverv	24	5	29	0.03
Uopgit erhverv	303	52	355	0.31
Tilsammen	82 225	32 510	114 735	100

I oversigten for 1866—1885 er der meddelt tilsvarende oplysninger for 1868—1870 og 1872—1874. Paa jordbruket (fiskeri undtaget) faldt i aarene 1872—1874 62.19 pct., paa industri 17.33, handel og landtransport 5.01, skibsfart 6.76 pct. En sammenligning viser, i hvor sterk grad utviklingen har redusert landbonæringens og øket de andre næringerens anpart.

Det er videre av interesse at gruppere de i egteskap fødte barn efter fædrenes sociale stilling for de samme aar.

	Bygder.	Byer.	Riket.	Procent.
Selvstændig næringsdrivende.....	37 438	3 825	41 263	35.96
Selvstændig arbeidende.....	7 163	902	8 065	7.03
Embeds- og bestillingsmænd	2 510	2 151	4 661	4.06
Private bestyrere og betjenter	3 067	4 647	7 714	6.72
Formænd og opsynsmænd.....	551	455	1 006	0.88

	Rygder.	Byer.	Kikut.	Procent.
Tjenere	256	212	468	0.41
Arbeidere	26 188	16 873	43 061	37.53
Formuesindtægt, føderaad, pension o. l.	83	46	129	0.11
Uten erhverv	24	5	29	0.03
Uopgit social stilling ved haandverksindustri...	4 642	3 342	7 984	6.96
Uopgit social stilling førøvrig.....	303	52	355	0.31
Tilsammen	82 225	32 510	114 735	100

Med hensyn til opgaverne for 1910—1911 foreligger der som sagt tillike aldersfordeling for de forskjellige livsstillinger. Disse opgaver blev utarbeidet med det maal for øie at tjene til belysning av frugtbarheten i de forskjellige sociale lag. Ved at sammenholde tallene med folketællingens opgaver over gifte mænd i de forskjellige livsstillinger og aldere skulde man ha det fornødne holdepunkt i saa henseende. Imidlertid har det ved nærmere undersøkelse vist sig, at adskillige opgaver i folkemængdens bevægelse over livsstillinger ikke er tilstrækkelig specifisert, og da materialet ikke er ens, er det heller ikke tjenlig til benyttelse i den antydede retning.

m. Dødfødte.

Tidligere blev tildels barn, som var født med liv, men døde kort efter fødselen, regnet med under dødfødte, men fra 1866 er opgaverne blit mere korrekte. Sammenligningen blir derfor litet oplysende naar man tar en længere aarrække.

For det her behandlede tiaar stiller forholdet sig som følger, idet man tillike meddeler en opgave over levendefødte, som døde samme dag.

Aar.	Stedfundne fødsler.			Dødfødte pr. 100 levende- og dødfødte.
	a. Levende- og dødfødte.	b. Dødfødte.	c. Fødte og døde samme dag ¹ .	
1901.....	68 438	1 719	559	2.51
1902.....	67 512	1 596	486	2.36
1903.....	66 535	1 634	466	2.46
1904.....	65 165	1 579	493	2.42
1905.....	63 518	1 461	489	2.30
1906.....	62 987	1 434	495	2.28
1907.....	62 181	1 412	486	2.27
1908.....	62 582	1 431	463	2.29
1909.....	64 032	1 453	449	2.27
1910.....	62 552	1 405	481	2.25
Tilsammen	645 502	15 124	4 867	2.34

¹ Opgaven gjelder for 1901—1905 de registrerte fødsler; forskjellen er ganske uvæsentlig.

Procenten av dødfødsler er i Norge lavere end i de fleste andre land.

Likesom etter de tidligere erfaringer er procentforholdet av dødfødte ved barn av mandkjøn større end ved barn av kvindekjøn. I tiaaret 1901—1910 utgjorde forholdet henholdsvis 2.53 og 2.15 pct.

Ved barn født i egteskap var forholdet 2.24. Ved barn født utenfor egteskap er dødfødslerne hyppigere forekommende, idet procenten her utgjorde 3.68.

Likesom tidligere er der ikke synderlig forskjel i by og land, forsaavidt aangaar fødsler i egteskap. Derimot er der forskjel med hensyn til fødsler utenfor egteskap. Procenten utgjorde nemlig i tiaaret:

	For fødte i egteskap.	For fødte utenfor egteskap.
Bygderne	2.25	3.37
Byerne.....	2.22	4.13

Blandt tvillinger og trillinger er antallet av dødfødsler betydelig høiere end ved enkeltfødsler. Procenten utgjorde nemlig:

Ved enkeltfødsler	2.24	pct
“ tvillingfødsler	5.81	“
“ trilling- og firlingfødsler	11.41	“

n. Barnenes fordeling etter kjøn.

Paa 100 000 stedfundne fødsler av piker faldt der i tiaaret 106 195 guttfødsler. Forholdet har i løpet av de sidste 70 år stillet sig som følger:

1841—1865	106 215
1866—1885	106 335
1886—1900	106 677
1901—1910	106 195

Som bekjent stiller dette forhold sig forskjellig ved levende- og dødfødsler. Pr. 100 000 levendefødte piker faldt der 105 781 levendefødte gutter, mens der pr. 100 000 dødfødte piker faldt 125 060 dødfødte gutter.

o. Fødsler ved hvilke mer end ett barn er kommet til verden.

I bilag 6 er der git en oversikt for tidsrummet 1901—1910. Sammenlignet med tidligere tidsrum stiller forholdet sig saaledes:

	Antal fødte barn (levende- og dødfødte).		
	1841—1885.	1886—1900.	1901—1910.
Enkeltfødte	2 310 186	934 141	628 001
Tvillinger.....	57 496	25 914	17 238
Trillinger og firlinger	1 144	526	263
Samlet antal fødte	2 368 826	960 581	645 502

Ser man til antallet av fødsler, faar man følgende fordeling pr. 100 000 fødsler:

	Antal mødre som er nedkommet med:		
	1841—1885.	1886—1900.	1901—1910.
Ett barn	98 755	98 614	98 632
Tvillinger	1 229	1 368	1 354
Trillinger	16	18	14
	100 000	100 000	100 000

I tiaaret 1901—1910 blev av firlingfødsler anmeldt 2, nemlig 1 i hvert av aarene 1906 og 1907. I det foregaaende tidsrum (1886—1900) forekom bare ett tilfælde (1891).

For visse detaljers vedkommende, saasom de forskjellige kombinationer av gutter og piker, levende- og dødfødte samt om forældrenes alder, findes nærmere opgaver i femaarsoversigterne.

p. *Fødsler efter maaned.*

Den almindelige regel i de fleste land er, at fødslerne i 1ste halvaar er talrikere end i 2det halvaar, og at maanederne februar og mars har de høieste tal. Derefter følger et nyt maksimum i september, men som regel ligger dette lavere end maksimum i februar—mars. Hos os forholder dette sig anderledes, idet september maaned viser det største antal fødsler.

Forholdet fremgaar av følgende oversigt.

	Stedfundne fødsler (levende- og dødfødsler) 1906—1910.	
	Gjennemsnitlig antal pr. dag.	Tilsammen.
Januar	177	12
Februar	173	12
Mars	175	12
April	180	11
Mai	175	13
Juni	172	13
Juli	173	12
August	169	11
September	187	12
Oktober	169	11
November	154	10
December	161	12
Hele aaret	172	12

Omregner man tallene fra fødselsmaaned til konceptionsmaaned, saa viser december og dernæst juli de høieste tal, mens februar og derefter mars har de laveste tal.

q. Barn født utenfor egteskap.

Antallet av uegtfødte barn utgjorde :

1881—1890	46 672
1891—1900	46 168
1901—1910	43 421

Antallet har saaledes været synkende. I de sidste aar har antallet været : 1911 4 154, 1912 4 080, 1913 4 301.

I procent av samtlige levendefødte utgjorte de uegte levendefødte :

1866—1870.	8.39	pet.
1871—1875.	9.00	"
1876—1880.	8.39	"
1881—1885.	8.11	"
1886—1890.	7.48	"
1891—1895.	7.12	"
1896—1900.	7.44	"
1901—1905.	6.99	"
1906—1910.	6.66	"

Der er altsaa indtraadt en ikke ubetydelig relativ nedgang i antal fødsler utenfor egteskap. Dette vil si det samme som, at fødslerne utenfor egteskap er gaat endnu sterkere tilbake end fødslerne i egteskap.

r. Forældrenes alder ved fødsler utenfor egteskap.

Herom henvises til oplysningerne i bilag 5.

s. Forældrenes livsstilling ved fødsler utenfor egteskap.

I direktør N. Ryggs verk om barn født utenfor egteskap er det paavist, at det store flertal av forældre — baade paa fædrenes og mødrenes side — er av den arbeidende klasse. Lignende opgaver over forældrenes livsstilling er meddelt i femaarssammendraget for 1906—1910 (tabel 45) for aarene 1910 og 1911.

I nedenstaaende oversikt er opført arbeidere og de, som nærmest maa stilles i klasse med dem.

(Se tabellen næste side).

Arbeidere og andre i lignende stilling (fiskere, matroser o. s. v.) utgjør paa landet 77.53 pct. og i byerne 74.47 pct. av samtlige fædre til uegtfødte barn (med opgit livsstilling). Disse procenter falder omtrent noiagtig sammen med resultaterne av ovennævnte undersøkelser for 1897 og 1898.

	I bygderne.		I byerne.	
	Fædre.	Mødre.	Fædre.	Mødre.
Tjenestegutter og piker	252	2 823	66	1 542
Jordbruksarbeidere	182	30	11	10
Skogsarbeidere	112	-	8	-
Husmænd	37	-	1	-
Husmandssønner og døtre	21	127	-	1
Haandverkere	422	2	591	70
Grube- og fabrikarbeidere	466	54	531	350
Arbeidere ved smaaindustri	61	95	58	411
— « kommunikationsanlæg	176	-	89	-
Opvartere og hoteltjenere	11	7	25	99
Arbeidere ved handel o. s. v.	66	2	232	20
Sjømænd, matroser	206	-	388	-
Dagarbeidere, inderster	820	78	300	42
Andre arbeidere	51	1	82	16
Fiskere	698	-	76	-
Arbeidsformænd	18	-	25	-
Tilsammen	3 599	3 219	2 483	2 561

I nedenstaaende oversigt meddeles en fuldstændig gruppering for barnefædrenes vedkommende:

	Fædre.			
	I bygderne.		I byerne.	
		Pct.		Pct.
Gaardbrukere	361	7.78	90	2.70
Gaardbrukersønner	268	5.77	24	0.72
Selvstændig næringsdrivende inkl. skippere og kaarmænd	121	2.61	216	6.48
Embedsmænd, literære erhverv, ingenierer, studenter	15	0.32	22	0.66
Kontorister, betjenter, styrmænd	168	3.62	401	12.03
Bestillingsmænd	71	1.53	74	2.22
Smaahandlere	18	0.39	12	0.36
Arbeidere, fiskere, sjømænd	3 599	77.53	2 483	74.47
Soldater, privatforsørgede, uten erhverv	4	0.09	11	0.33
Fattiglemmer, omstreifere	17	0.36	1	0.03
Ukjendt far	35	-	28	-
Uopgit livsstilling	130	-	30	-
Tilsammen	4 807	100.00	3 387	100.00

Hovedresultatet er det samme som fremgik av den tidligere undersøkelse.

3dje avsnit.

Dødsfald.

a. Oversigt.

En række av de viktigste oppgaver over dødeligheten i det sidste tiaar er behandlet i «Dødelighetstabeller for det norske folk 1901/1902—1910/1911 (Norges Off. St. VI nr. 45). Dette gjelder først og fremst dødeligheten inden de enkelte aldersklasser, i bygder og byer og blandt gifte og ugifte.

I denne oversikt skal man derfor indskräne sig til at behandle de oppgaver, som ikke er berørt der.

I tiaaret 1901—1910 døde der 328 980 mennesker i Norge eller gjennemsnitlig 32 898 pr. aar. Pr. 1 000 av middelfolkemængden i dette tiaar døde der altsaa 14.20. Dette er den laveste dødelighet, som man nogengang i Norge har konstatert for en tiaarsperiode. Inden tiaaret har ogsaa dødeligheten været nedadgaaende. Dette træder klart frem, naar man betragter dødeligheten i femaarene 1901—1905 og 1906—1910. Den var i det første femaar 14.56 pro mille og i sidste femaar 13.85 pro mille.

Nedgangen har ikke været jevn fra aar til aar, men avbrutt av stigning i enkelte av aarene. Hvordan forholdet har utviklet sig fra aar til andet, vil fremgaa av oppgaverne i bilag 1.

I forhold til de andre europæiske land har dødeligheten altid været lav i Norge. Hvordan forholdet har stillet sig i de sidste aar, kan man se av følgende tabel:

Døde pr. 1 000 av middelfolkemængden.

	1906—1910.	1911.	1912.		1906—1910.	1911.	1912.
Norge	13.9	13.2	13.5	Ungarn.....	25.0	25.1	23.3
Sverige.....	14.3	13.8	14.2	Schweitz ...	16.0	15.8	-
Danmark ...	13.7	13.4	13.0	Frankrike ..	19.2	19.6	17.5
Finland	17.4	16.5	-	Italien	21.0	21.4	18.2
England	14.7	14.6	13.3	Spanien	24.4	23.2	21.1
Skotland ...	16.1	15.1	15.3	Portugal....	20.3	22.0	19.9
Irland	17.3	16.5	16.5	Rusland	28.8	-	-
Holland	14.3	14.5	12.3	Rumænien ..	26.2	25.5	22.9
Belgien.....	16.0	16.4	14.8	Bulgarien...	23.9	21.8	-
Tyskland ...	17.5	17.3	15.6	Serbien.....	24.5	22.0	21.1
Østerrike ...	22.5	22.0	20.5				

Som man ser, er dødeligheten maalt paa denne maate fremdeles forholdsvis lav i Norge, men forskjellen mellem dødeligheten i Norge og de andre europæiske

land med undtagelse av Sverige og Danmark er ikke længer saa stor som tidligere. I et enkelt aar (1912) har dødeligheten i England og Holland endog været lavere end i Norge.

b. Dødsfald i forskjellige maaneder.

Til belysning av disse forhold har man stillet sammen en beregning over, hvor mange dødsfald der faldt pr. dag i de forskjellige maaneder i 1901—1910 (se bilag 7).

Likesom i tidsrummet 1886—1900 var der færrest dødsfald i september, nemlig 75.92 pr. dag og flest i februar med 101.40 pr. dag. Dette var tilfælde saavel i bygd som i by. For de fleste aldere naar dødeligheten sit høidepunkt i en av maanederne januar—april, med nedgang i dødelighet indtil minimum naaes i august—september. Fra september stiger saa dødeligheten utover høsten og vinteren. Man skal forøvrig nøie sig med at henvise til ovennævnte bilag, idet man peker paa, at den stigning i dødeligheten blandt barn under 1 aar, som man kan iagtta i juli og august, bare finder sted i byerne.

c. Dødeligheten blandt egte og uegtfødte barn.

Dette forhold er foruten i de tidligere oversigter over folkemængdens bevægelse indgaaende behandlet i daværende sekretær N. Rygg's skrift «Om børn fødte udenfor ægteskab». (Socialstatistik V, N. Off. St. V 37).

Dødeligheten blandt samtlige levendefødte barn i det første leveaar har siden 1900 været sterkt nedadgaaende. I de nylig utgivne «Dødelighetstabeller» er dødelighetsrisikoen for disse stillet sammen for en række av aar, og man skal derfor her nøie sig med at anføre tallene for de sidste aar:

Aar.	Døde i første leveaar pr. 1 000 levendefødte :								
	Riket.			Bygder.			Byer.		
	Gutter.	Piker.	Tilsammen.	Gutter.	Piker.	Tilsammen.	Gutter.	Piker.	Tilsammen.
1901—1905	88.2	72.5	80.8	77.2	63.1	70.7	112.8	93.3	103.0
1906—1910	76.4	63.0	70.2	67.4	56.1	62.6	98.1	79.2	89.0
1911	70.8	58.5	64.8	59.5	49.0	54.4	98.1	81.4	89.9
1912	73.1	61.6	67.5	63.3	52.6	58.2	97.3	83.0	90.1
1913	71.4	58.0	64.8	63.7	51.8	57.9	89.1	72.6	81.1

Den nedadgaaende tendens er, som man ser, sterkt.

Nedgangen i dødelighet i de sidste tiaar er ogsaa, i motsætning til tidligere, kommet de uegte barn til gode, som følgende tal viser.

Aar.	Døde i første leveaar pr. 1 000 levendefødte.		Uegtes dødelighet i pct. av egtes.
	Egte.	Uegte.	
1876—1880	99	126	127
1881—1885	96	131	136
1886—1890	91	160	176
1891—1895	92	174	189
1896—1900	89	177	199
1901—1905	75	150	199
1906—1910	65	132	203
1911	61	116	190
1912	63	129	205

Trods den gunstige utvikling, som tallene for de senere aar viser, har dog forholdet mellem de egte og uegte barns dødelighet forværret sig. I 1896—1900 var de uegtfødte barns dødelighet 189 pct. av de egtefødtes, i 1906—1910 203 pct.

En mere indgaaende undersøkelse av dødeligheten blandt egte- og uegtfødte barn er foretaget i bilag 8. Paa grundlag av dette bilag er følgende tabel utarbeidet. Den angir dødelighetsrisikoen i hvert kvartal i de første to leveaar:

Kvartaler.	1901—1910.						Uegte barns dødsrisiko i pct. av egte barns.	
	Antal levende i alderen n.		Antal døde i alderen n/n + 1.		Dødsrisiko pr. 100 levende i alderen n for tidsrummet n/n + 1.			
	Egte.	Uegte.	Egte.	Uegte.	Egte.	Uegte.		
0	100 000	100 000	3 928	8 021	3.928	8.021	204	
1	96 072	91 979	1 286	2 909	1.339	3.163	236	
2	94 786	89 070	1 018	1 861	1.074	2.089	195	
3	93 768	87 209	817	1 361	0.871	1.561	179	
4	92 951	85 848	621	815	0.668	0.949	142	
5	92 330	85 033	462	520	0.500	0.612	122	
6	91 868	84 513	331	357	0.360	0.422	117	
7	91 537	84 156	272	244	0.297	0.290	98	
8	91 265	83 912	-	-	-	-	-	

Sammenligner man denne tabel med den tilsvarende for 1891—1900, finder man en betydelig nedgang i dødelighet i alle kvartaler, saavel for egte- som for uegtfødte, men med undtagelse av 1ste, 7de og 8de kvartal har nedgangen været adskillig mindre for de uegte- end for de egtefødte. Dette vil med andre ord sige, at mens forholdet mellem dødeligheten blandt egte- og uegtfødte barn har

forbedret sig i 1ste, 7de og 8de kvartal, har det i de øvrige kvartaler forværet sig. Dette viser følgende talrækker klart:

Kvartaler.	Dødsrisiko i 1891—1900 = 100, i 1901—1910:		Uegtefødte barns dødsrisiko i pet. av egtefødtes.	
	Egte.	Uegte.	1891—1900.	1901—1910.
0.....	81	78	211	204
1.....	76	82	219	236
2.....	72	77	183	195
3.....	68	84	146	179
4.....	65	78	118	142
5.....	70	71	120	122
6.....	66	65	120	117
7.....	63	63	99	98

Ved siden av ovenstaaende tabeller, som viser dødsrisikoen i de første 8 kvartaler, har man ogsaa utarbeidet en tabel over dødsrisikoen i hver av de 12 første maaneder. Denne dødsrisiko er ikke som i bilag 8 beregnet etter det samlede antal fødsler i aaret, men etter dem, som lever igjen fra foregaaende maaned.

Maaneder.	Dødsrisiko pr. 10 000 levende fødte 1901—1910.		Uegte barns dødsrisiko i pet. av egtefødte barns.		Dødsrisiko 1891—1900 = 100, 1901—1910:	
	Egte.	Uegte.	1891—1900.	1901—1910.	Egte.	Uegte.
0.....	257.2	498.8	195	195	80	80
1.....	79.7	178.2	239	225	82	76
2.....	60.0	143.6	274	239	84	74
3.....	50.5	127.7	243	254	78	82
4.....	42.6	108.0	209	256	72	87
5.....	41.3	83.8	208	204	78	76
6.....	37.6	77.6	197	206	70	73
7.....	35.8	69.1	168	193	73	83
8.....	34.4	63.8	183	185	74	75
9.....	31.0	59.9	168	193	69	79
10.....	29.3	55.5	142	189	69	93
11.....	29.1	41.4	125	153	66	81

Ogsaa denne tabel viser for mindre tidsavsnit den samme bevægelse som tabellen over dødeligheten i de forskjellige kvartaler.

Til nærmere belysning av disse forhold har man i bilag 9 stillet sammen opgaverne over dødsfall blandt barn i første leveaar særskilt for bygder og byer for hvert av femaarene 1886—1890 og 1906—1910. Paa grundlag av dette bilag er nedenstaaende tabel utarbeidet.

	1901—1905.						1906—1910.					
	Antal levende.		Antal døde.		Dødsrisiko i procent.		Antal levende.		Antal døde.		Dødsrisiko i procent.	
	Egte.	Uegte.	Egte.	Uegte.	Egte.	Uegte.	Egte.	Uegte.	Egte.	Uegte.	Egte.	Uegte.
1. Rikets bygder.												
Kvartal 0.....	100 000	100 000	3 889	6 713	3.889	6.713	100 000	100 000	3 571	6 081	3.571	6.081
— 1.....	96 111	93 287	1 184	2 088	1.232	2.238	96 429	93 919	1 025	1 722	1.063	1.833
— 2.....	94 927	91 199	967	1 294	1.019	1.419	95 404	92 197	780	1 192	0.818	1.293
— 3.....	93 960	89 905	735	912	0.782	1.015	94 624	91 005	599	873	0.633	0.959
— 4.....	93 225	88 993	6 775	11 007	-	-	94 025	90 132	5 975	9 868	-	-
2. Rikets byer												
Kvartal 0.....	100 000	100 000	4 617	11 010	4.617	11.010	100 000	100 000	4 151	9 703	4.151	9.703
— 1.....	95 383	88 990	1 906	4 754	1.998	5.342	95 849	90 297	1 502	3 950	1.567	4.374
— 2.....	93 477	84 236	1 489	2 894	1.593	3.436	94 347	86 347	1 213	2 626	1.286	3.041
— 3.....	91 988	81 342	1 254	2 187	1.363	2.689	93 134	83 721	1 080	1 898	1.160	2.267
— 4.....	90 734	79 155	9 266	20 845	-	-	92 054	81 823	7 946	18 177	-	-

Tallene viser en ganske betydelig bedring av dødelighetsforholdene baade i bygd og by. Dette gjelder baade egte- og uegtesfødte. Men nedgangen i dødelighet blandt uegtesfødte barn har ikke i alle kvartaler været saa stor som blandt de egtesfødte.

Kvartaler.	Uegtesfødte barns dødsrisiko i procent av egtesfødtes.					
	Bygder.			Byer.		
	1896—1900.	1901—1905.	1906—1910.	1896—1900.	1901—1905.	1906—1910.
0.....	181	173	170	256	238	234
1.....	163	182	172	313	267	279
2.....	160	139	158	204	216	236
3.....	112	130	152	182	197	195

Tendensen i ovenstaaende tal er tydelig i første kvartal baade i bygd og by: dødeligheten blandt uegtesfødte barn er gaat sterkere ned end blandt egtesfødte barn. I andet kvartal er tendensen ikke helt klar. Den synes forskjellig i bygd og by. I tredje og fjerde kvartal viser tallene, at dødeligheten blandt de uegtesfødte har gaat mindre ned end blandt de egtesfødte. Den tendens, som i den senere tid har været oppe til paa forskjellig vis at ta sig av de ugifte mødre og deres barn, synes saaledes at ha hat sterst betydning for barnene i deres aller første levetid. Det bemerkes, at for de følgende kvartaler kan muligvis indtraadte forandringer med hensyn til det forholdsvis antal legitimationer (gjennem forældrenes efterfølgende egteskap) virke forstyrrende paa sammenligningen. Blir det nemlig sjeldnere at benytte denne adgang, vil dette virke til en stigende dødelighet for de uegtesfødte, uten at i virkeligheten nogen forværrelse har fundet sted.

Det er av interesse at merke, at særlig i byerne stiller de uegtesfødte barns dødelighet set i forhold til egtesfødte barns sig forholdsvis gunstigere i første kvartal end i andet, mens forskjellen paa landsbygden i denne henseende er mindre utpræget. Som forklaring paa dette forhold, som ogsaa er iagttatt i Sverige, turde man tænke sig, at uegtesfødte barn i længere tid nyder godt av morens tilsyn paa landet end i byerne. De forskjellige arbeidsvilkaar og det forskjellige syn paa disse forhold, som gjør sig gjældende i by og paa land, turde ogsaa være en av aarsakerne til denne forskjel.

Det vigtigste træk ved utviklingen av de uegtesfødte barns dødelighet i den senere tid er, at den sterke stigning, som gjorde sig gjældende i slutten av forrige aarhundrede, nu er stanset, og at en bedring nu kan konstateres. Om denne bedring end i det hele ikke staar paa linje med bedringen for de egtesfødte, saa er det dog et glædelig tegn, at dødelighetens nedgang i de første maanedene efter fødselen endog har været sterkere end for de egtesfødte. Denne bedring gjælder baade for by og bygd.

En oversigt over, hvorledes dødelighetsforholdene blandt uegtesfødte barn har utviklet sig siden 1876, vil man kunne se av følgende tabel:

Aar.	For hvert 100 levende- og dødfødte uegte barn var antallet av døde og dødfødte i alderen 0—1 aar:									
	i landdistrikturen.					i byerne.				
	Dødfødte.	Fødte og døde samme dag.	Døde i alderen 1—30 dage.	Døde i alderen 31—365 dage.	Tilsammen døde.	Dødfødte.	Døde og fødte samme dag.	Døde i alderen 1—30 dage.	Døde i alderen 31—365 dage.	Tilsammen døde.
1876—1880	4.5	1.2	3.0	5.8	14.5	6.5	1.4	3.8	12.6	24.3
1881—1885	3.8	1.3	3.1	5.0	13.2	6.2	1.3	4.6	14.5	26.6
1886—1890	3.6	1.3	3.2	6.6	14.7	4.1	1.9	4.9	18.0	28.9
1891—1895	3.9	1.4	3.6	7.3	16.2	5.0	1.9	5.5	17.7	30.1
1896—1900	3.5	1.6	3.9	7.1	16.1	4.4	2.3	5.0	16.6	28.3
1901—1905	3.7	1.2	3.0	6.4	14.3	4.4	1.9	4.3	13.7	24.3
1906—1910	3.0	1.3	2.7	5.6	12.6	3.8	1.6	3.8	12.0	21.2

Ovenfor har man omtalt dødeligheten blandt spædbarn i de forskjellige maaneder av aaret. De opgaver, man der omtalte, refererte sig til samtlige barn under ett. For aarene 1908—1910 er der utarbeidet en tabel over det samme forhold særskilt for egte- og uegtfødte. Følgende sammendrag av denne tabel gjengir det absolute antal døde i de enkelte maaneder:

Maaneder.	Antal døde.		Maaneder.	Antal døde.	
	Egte.	Uegte.		Egte.	Uegte.
Januar	526	72	Juli	561	86
Februar	560	72	August	534	95
Mars	546	64	September	466	81
April	593	60	Oktober	453	68
Mai	645	70	November	509	74
Juni	536	53	December	582	73

Paa disse tal kan man imidlertid ikke uten videre avlæse bevægelsen. Som tidligere nævnt, er antallet av levendefødte ikke like stort i de forskjellige maaneder. Da nu dødeligheten er størst i de første dage efter fødselen, vil en maaned med et stort antal fødsler ogsaa gi et absolut høit tal av døde, uten at dødeligheten i vedkommende maaned derfor behøver at være særlig høi. Et riktig billede av dødeligheten i de forskjellige maaneder vilde man faa, om man hadde opgaver over 1) antal levende barn under ett aar ved begyndelsen av maaneden, 2) antal levendefødte i vedkommende maaned og 3) antal døde under ett aar i samme maaned. De første av disse opgaver har man ikke, og de kan heller ikke skaffes med det materiale, som staar til raadighet. Ved at sætte de to sidste opgaver i forhold til hverandre vil man dog kunne faa et uttryk for dødeligheten, som til en viss grad er brukbart. Teoretisk er det naturligvis ikke riktig at beregne

dødeligheten paa denne maate, men i denne beregning er ialfald de momenter, som spiller den største rolle for variationerne i de absolute tal, kommet med.

En beregning utført paa denne maate er tat ind nedenfor:

Maaneder.	Døde under 1 aar pr. 100 levendefødte 1908—1910.					
	Riket		Bygder.		Byer.	
	Egte.	Uegte.	Egte.	Uegte.	Egte.	Uegte.
Januar	6.47	12.71	5.72	11.39	8.40	14.47
Februar	6.92	14.53	6.25	11.98	8.58	18.05
Mars	6.66	11.27	5.93	7.46	8.53	17.33
April	6.93	13.19	6.22	11.98	8.87	14.73
Mai	7.15	11.50	6.58	9.90	8.62	13.91
Juni	6.96	9.45	6.38	6.85	8.47	13.35
Juli	6.59	15.00	6.13	10.62	7.72	21.63
August	6.57	17.85	5.61	11.23	8.91	27.20
September	5.54	13.66	4.92	8.82	7.19	21.62
Oktober	5.82	12.06	5.41	8.16	6.82	17.20
November	7.25	15.90	6.71	11.87	8.41	21.21
December	7.52	12.70	6.73	10.10	9.33	16.47
I aaret	6.68	13.20	6.03	9.92	8.31	17.91

Ved bedømmelsen av disse forholdstal maa man ta i betragtning, at tallene refererer sig til et forholdsvis kort tidsrum, og at de for de uegte barns vedkommende refererer sig til et litet antal.

Denne beregning viser for de egtefødte størst dødelighet i vintermaanederne (november og december) og vaarmaanederne (april—juni) og mindst dødelighet i høstmaanederne (september og oktober) og sommermaanederne (juli og august). Dette gjelder Riket underett og bygderne, om end her januar og mars maaned har meget lav dødelighet (lavere end juli). I byerne har ogsaa de to høstmaaneder lavest dødelighet og december og april hei dødelighet, men dette er ogsaa tilfælde med august maaned.

Anderledes stiller forholdet sig for de uegtefødte. Rigtignok er dødeligheten for disse ogsaa hei i vintermaanederne, men den er ogsaa hei i maanederne juli, august og september, som i byerne har de høieste dødelighetstal av alle maaneder.

Hefter man sig ikke saa meget ved hvert enkelt forholdstal, men ved den bevægelse i dødelighet fra maaned til maaned, som tallene viser, kan man iagtta følgende: Dødeligheten blandt egtefødte barn i bygder stiger fra januar utover vaaren med nedgang i mars, indtil den kulminerer i mai, derefter gaar den ned sterkt og uavbrutt til september og stiger saa utover høsten, sterkest i november, forholdsvis svakt i december og gaar ned i januar. I byerne er bevægelsen nogenlunde den samme, dog kulminerer dødeligheten om vaaren alt i april, og

nedgang i dødelighet i sommerhalvaaret avbrytes av en sterk stigning i august maaned. Til gjengjeld varer nedgangen i dødelighet helt til oktober.

Et andet forløp har dødeligheten blandt de uegtesfødte. I bygderne stiger dødeligheten blandt disse fra januar med nedgang i mars, til den kulminerer i april, derefter gaar den ned til juni for saa at stige sterkt i juli og august. Den gaar saa ned utover høsten til oktober og stiger saa fra oktober indtil december, hvor der etter er nogen nedgang. I byerne er bevægelsen en lignende; men den stigning i dødelighet, som finder sted fra januar av, avbrytes av en nedgang, som varer fra februar til juni, hvorefter dødeligheten stiger meget sterkt i juli og august. Nedgangen i dødelighet varer saa til november, og derefter stiger dødeligheten aaret ut.

Dødelighetens bevægelse blandt egte og uegte i bygd og by har visse fælles træk. Man kan merke sig stigningen i dødelighet omkring februar maaned og nedgangen omkring mai—juni og utover høsten og stigningen i november. Men der er ogsaa ting, som er meget forskjellige i denne bevægelse. Man skal her specielt fæste opmerksomheten paa den sterke stigning i dødelighet blandt uegtesfødte barn i sommermaanederne og den stigning i dødelighet, som finder sted blandt egte barn i august maaned.

Den forskjel, som gjør sig gjeldende i disse maaneder mellem egte og uegte og mellem bygd og by, maa hovedsagelig tilskrives forskjelligheter i ernæringsforholdene ø: kunstig ernæring og naturlig opamming.

En sammenligning av dødeligheten blandt egte- og uegtesfødte i Norge og andre land er blit foretatt i Socialstatistik V, hvor der er meddelt talopgaver indtil 1900. For at kunne se, hvordan forholdet har utviklet sig siden denne tid, er følgende tabel stillet sammen:

Land.	Døde 0—1 aar pr. 1 000 levendefødte.					
	1901—1905.			1906—1910.		
	Egte.	Uegte.	Pct.	Egte.	Uegte.	Pct.
Norge	75	150	199	65	132	202
Sverige.....	84	146	174	72	120	167
Danmark	97	221	221	87	195	224
Finland	127	191	150	113	177	157
Holland	134	223	166	110	191	174
Belgien	142	221	156	136	215	158
Prøisen.....	179	331	185	146	287	197
Bayern	229	321	140	181	290	160
Sachsen	233	329	141	161	261	162
Württemberg	210	289	138	161	254	158
Baden	195	298	153	155	240	155
Frankrike	129	240	186	-	-	-
Italien	164	232	142	141	226	160
Bulgarien	148	226	153	-	-	-

Som man ser, er dødeligheten baade blandt egte- og uegtesfødte meget lav i Norge. For de egtesfødte kan intet land opvise saa lav dødsrisiko, for de uegtesfødte er det bare Sverige, som har lavere dødsrisiko. Man kan ogsaa notere nedgang i dødelighet saavel for egte- som for uegtesfødte i samtlige land. Betragter man imidlertid dødsrisikoen for egte- og uegtesfødte, saa vil man se, at forskjellen mellom disse to dødsrisikoer er større i Norge end i noget av de andre land med undtagelse av Danmark. Denne forskjel mellom dødsrisikoerne har ogsaa i den sidste tid været stigende i alle land undtagen Sverige.

d. Dødsfald ved ulykkestilfælde.

De eneste dødsårsaker, som der foreligger opgaver over i denne del av statistikken, er de saakaldte voldsomme dødsfald: ulykkestilfælde, mord og selvmord. I bilag 10 er de vigtigste oplysninger angaaende dødsfald ved ulykker stillet sammen.

Ifølge dette bilag omkom der ved ulykkestilfælder i 1901—1910 9 056 personer blandt den tilstedevarende befolkning og 11 381 blandt den hjemmehørende. I forrige tiaar var tallene 9 611 og 12 074. Der har altsaa været nogen nedgang. Denne nedgang vil man lettere kunne maale ved at beregne, hvor mange dødsfald ved ulykkestilfælde der faldt pr. million indbyggere i de to tiaar:

	Ulykkestilfælde pr. million av :	
	tilstedevarende befolkning.	hjemmehørende befolkning.
1891—1900.....	462	601
1901—1910.....	396	481

Over ulykkestilfælde blandt den hjemmehørende befolkning foreligger der opgaver helt tilbake til 1836. Disse viser, at ulykkestilfældene har været i tilbakegang; men denne har ikke været jevn. I gjennemsnit for perioden 1836—1885 faldt 650 dødsfald ved ulykkestilfælde pr. million indbyggere, i 1886—1890: 531. Av ulykkestilfældene er de fleste skedd ved drukning. I tiaaret 1901—1910 druknet der 5 588 personer blandt den tilstedevarende befolkning og i tiaaret 1891—1900 6 252. For den hjemmehørende folkemængde var de tilsvarende tal 7 475 og 8 338.

Antallet av dødsfald ved drukning er altsaa ogsaa avtatt og det i sterkere grad end samtlige dødsfald forvoldt ved ulykker. Av samtlige døde ved ulykkestilfælde utgjorde druknede i pet.:

1886—1890. 1891—1895. 1896—1900. 1901—1905. 1906—1910.

72.5	70.4	67.7	67.0	64.4 (hjemmeh. folkemængde).
67.4	67.9	63.1	62.3	61.1 (tilstedevar. do.)

Hvordan forholdet har stillet sig for de øvrige ulykker, vil man se av følgende tal:

	Antal ulykker pr. aar blandt tilstedevarende folkemængde.					
	Absolute tal.		Relative tal.		Pr. 1 million tilstedevarende folkemængde.	
	1891—1900.	1901—1910.	1891—1900.	1901—1910.	1891—1900.	1901—1910.
Druknet.....	625.2	558.8	65.05	61.71	300.5	243.8
Forbrændt og indebrændt....	50.0	56.2	5.20	6.21	24.0	24.5
Slaat ihjel av lynet.....	3.0	1.8	0.31	0.20	1.4	0.8
Frosset ihjel.....	12.1	8.9	1.26	0.98	5.8	3.9
Omkommet ved skred.....	26.1	13.5	2.72	1.49	12.5	5.9
Dræpt av faldende gjenstande	22.3	18.1	2.32	2.00	10.8	7.9
Omkommet ved fald.....	84.5	79.7	8.79	8.80	40.6	34.8
— « kjørsel.....	30.6	43.8	3.18	4.84	14.7	19.1
Barn ligget ihjel.....	9.4	4.3	0.98	0.47	4.5	1.9
Kvalt.....	12.7	11.4	1.32	1.26	6.1	5.0
Omkommet ved vaadeskud	15.2	20.4	1.58	2.25	7.3	8.9
— « sprængning, grubeulykker og ekspllosion	8.5	17.5	0.89	1.93	4.1	7.6
Omkommet ved maskiner	12.5	12.3	1.30	1.36	6.0	5.4
— « saar av skarpe vaaben	3.9	3.1	0.41	0.34	1.9	1.4
Omkommet ved gift.....	10.6	8.9	1.10	0.98	5.1	3.9
Dræpt av husdyr.....	7.6	5.7	0.79	0.63	3.7	2.5
Andre aarsaker	26.9	41.2	2.80	4.55	12.9	18.0
	961.1	905.6	100.0	100.0	461.9	395.3

Den alt overveiende del av ulykkestilfældene rammer mænd. Følgende tal viser, hvordan ulykkerne har fordelt sig paa mænd og kvinder i en aarrække:

	Dødsfald ved ulykker.					
	Absolute tal.			Relative tal.		
	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.
1886—1890.....	3 637	675	4 312	84.3	15.7	100.0
1891—1895.....	4 070	771	4 841	84.9	15.9	100.0
1896—1900.....	4 024	746	4 770	84.4	15.6	100.0
1901—1905.....	3 784	761	4 545	83.3	16.7	100.0
1906—1910.....	3 817	694	4 511	84.6	15.4	100.0
1886—1910.....	19 332	3 647	22 979	84.7	15.3	

Som man ser, er forholdstallene litet variable fra femaar til femaar, og for endel kan den sterkere variation, som gjør sig gjeldende i femaarene 1891—1895

og 1901—1905, føres tilbake til bestemte større ulykker (Værdals-ulykken og Loen-ulykken). De forholdstal, som er beregnet her, angaaer samtlige ulykkestilfælde og er ikke typiske for de enkelte arter av ulykker — noget man let vil kunne overbevise sig om ved at studere tallene i bilag 10. Forholdet mellem ulykkesstilfælde blandt mænd og kvinder forandrer sig for de fleste ulykkers vedkommende litet. En undtagelse danner ulykker voldt ved skred, som i og for sig er underkastet store variationer fra år til andet.

e. *Dræpte og myrdede.*

I tiaaret 1901—1910 blev der dræpt 178 personer blandt Norges tilstede-værende befolkning og 193 personer blandt den hjemmehørende. I forrige tiaar 1891—1900 var de tilsvarende tal 185 og 198. Der har altsaa været nogen nedgang.

Pr. 1 million av befolkningen faldt der i 1901—1910 7.8 (tilstedeværende befolkning) og 8.8 (hjemmehørende befolkning) dræpte. I forrige tiaar var tallene 8.3 og 9.4. Den nedgang, som disse tal tyder paa, har ikke været jevn gjennem et længere tidsrum. Pr. million indbyggere blev der dræpt pr. aar blandt den hjemmehørende befolkning: 1881—1885: 8.8, 1886—1890: 9.8, 1891—1895: 8.7, 1896—1900: 9.9, 1901—1905: 8.7 og 1906—1910: 8.0.

Fra 1861 har man skjernet mellem a) barn dræpt inden 24 timer efter fødselen og b) andre dræpte. Av de første var der i sidste tiaar 80, i forrige tiaar 85. Disse drap synes at ha været i tilbakegang siden 1861, og de andre synes at ha tiltat, naar man sammenligner forholdet omkring 1861 med nutiden. Betragter man de enkelte tidsavsnit mellem 1861 og nu, saa vil man se, at bevegelsen i drapene ikke er jevn o: den avtagende tendens til barnedrap viser sig ikke fra år til år, heller ikke den tiltagende tendens til andre drap. Pr. million hjemmehørende befolkning faldt der:

	Barne-drap.	Andre drap.
1861—1870.....	6.2	3.5
1871—1885.....	4.7	4.7
1886—1890.....	5.9	3.9
1891—1895.....	3.6	5.1
1896—1900.....	4.4	5.5
1901—1905.....	4.1	4.6
1906—1910.....	2.8	5.2

For barnedrapene, som omtrent udelukkende rammer uegtfødte, vil en sammenligning med uegtfødte barn være rigtigere end en sammenligning med den samlede befolkning. En slik beregning er utført nedenfor:

	Barnedrap pr. 1000 uegtfødte.		Barnedrap pr. 1000 uegtfødte.
1861—1865	2.81	1891—1895	1.69
1866—1870	2.13 } 2.46	1896—1900	1.98 } 1.84
1871—1875	1.49 } 1.76	1901—1905	2.06 } 1.84
1876—1880	2.02 } 1.76	1906—1910	1.60 }
1881—1885	1.91 } 2.23		
1886—1890	2.57		

Denne beregning synes ikke at gi noget sikkert holdepunkt for at utviklingen gaar i en bestemt retning, hverken til det bedre eller værre. Deler man perioden 1861—1910 i to like tidsrum paa 25 aar hver, faar man barnedrap pr. 1 000 uegtfødte 1861—1885: 2.05 og 1886—1910: 1.99. Den sidste periode gir altsaa et noget lavere forholdstal, men forskjellen er ubetydelig.

f. Selvmord.

I tiaaret 1901—1910 fandt der 1 381 selvmord sted blandt den tilstede-værende og 1 424 blandt den hjemmehørende befolkning. I forrige tiaar var tallene 1 245 og 1 280. Der har altsaa fundet flere selvmord sted i sidste tiaar end i forrige. Nogen tegn til stigning er der imidlertid ikke, naar man betruger et litt længere tidsrum:

	Selvmord blandt hjemmehørende befolkning.		Selvmord blandt tilstede-værende befolkning.	
	Antal.	Pr. 1 000 000.	Antal.	Pr. 1 000 000.
1881—1885.....	649	67	653	68
1886—1890.....	658	67	647	65
1891—1895.....	662	65	650	64
1896—1900.....	618	57	595	56
1901—1905.....	742	65	722	64
1906—1910.....	682	58	659	57

Gaar man tilbake til sekstiaarene, saa viser det sig, at hyppigheten av selvmord har været synkende:

	Selvmord pr. million hjemmehørende befolkning.			
	Bygder.		Byer.	
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
1861—1870.....	116	37	174	33
1886—1895.....	93	27	154	32
1909—1912.....	79	26	159	19

Likesom i oversigten over folkemængdens bevægelse 1886—1900 har man utarbeidet en opgave over selvmordere 1901—1910, fordelt efter alder og civilstand, og beregnet hyppigheten av selvmord i de forskjellige aldersklasser (se bilag 11 og 12). I følgende tabel side 47 er resultatet av denne beregning stillet sammen med lignende beregninger for 1881—1890 og 1891—1900.

Talrækkerne for de tre tiaar viser alle, at selvmordshyppigheten er stigende med alderen ialtfald indtil det 75de aar. Beregningerne for de sidste to tiaar

viser nedgang baade for mænd og kvinder paa 75 aar og derover, mens beregningerne for 1881—1890 nærmest maa siges at vise stigning ogsaa for denne aldersklasse. At uttale noget bestemt om stigning eller fald i hyppigheten av selvmord i de forskjellige aldersklasser paa grundlag av forholdstallene i disse 30 aar er meget vanskelig. Tallene er saa smaa, at den tendens, de skulde vise, ikke træder skarpt frem. Tar man hensyn til de smaa tal, synes tallene at tyde paa, at tendensen til selvmord blandt ugifte mænd har været stigende i aldersklasserne under 75 aar og faldende blandt aldersklassen 75 aar og over. For de gifte mænd synes tendensen til selvmord nærmest at være avtagt i aldersklasserne 45 aar og over

	Antal selvmord pr. 100 000 indbyggere.					
	Mænd.			Kvinder.		
	1881—1890.	1891—1900.	1901—1910.	1881—1890.	1891—1900.	1901—1910.
Under 15 aar.....	10	3	6	2	1	-
15—24 aar:						
ugifte	35	46	45	8	15	11
gifte	50	81	53	17	-	-
enkemænd eller enker	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	36	48	45	9	14	10
25—34 aar:						
ugifte	160	164	200	33	39	20
gifte	58	66	55	16	12	13
enkemænd eller enker	411	141	465	36	35	-
Tilsammen	107	109	122	24	24	15
35—44 aar:						
ugifte	283	313	320	42	40	51
gifte	109	107	133	33	25	20
enkemænd eller enker	389	244	183	106	14	27
Tilsammen	147	144	167	39	28	27
45—54 aar:						
ugifte	399	478	495	109	71	85
gifte	201	213	166	55	49	50
enkemænd eller enker	650	406	486	119	112	65
Tilsammen	250	253	220	72	61	58
55—74 aar:						
ugifte	507	502	520	105	78	136
gifte	278	232	259	80	81	62
enkemænd eller enker	597	484	496	63	61	62
Tilsammen	348	296	318	78	74	74

(Forts.)	Antal selvmord pr. 100 000 indbyggere.					
	Mænd.			Kvinder.		
	1881—1890.	1891—1900.	1901—1910.	1881—1890.	1891—1900.	1901—1910.
75 aar og over:						
ugifte	903	433	215	81	29	40
gifte	353	203	213	97	27	22
enkemænd eller enker	526	337	451	90	55	49
Tilsammen	467	278	316	89	46	42
Ialt:						
ugifte	83	86	93	21	22	22
gifte	169	157	157	44	37	32
enkemænd eller enker	561	401	453	80	62	54
Samtlige selvmord	147	134	139	36	32	29

og uforandret for de yngre aldersklasser, forsaavidt man da tør tillægge tallene for de yngste av disse nogen vekt. For enkemændene har tendensen nærmest været avtagende inden de enkelte aldersklasser.

For kvindernes vedkommende er tallene endnu lavere. Hvis man vil prøve at læse noget av tallene, maa det være, at tendensen til selvmord gjennemgaaende er avtat blandt de gifte kvinder og blandt enkerne og nærmest uforandret blandt de ugifte.

Antallet av selvmord begaatt av personer under 15 aar er meget litet, som følgende oversikt viser:

	Gutter.	Piker.
1881—1885	7	-
1886—1890	1	1
1891—1895	-	-
1896—1900	-	-
1901—1905	2	-
1906—1910	1	-
1911	3	-
1912	-	-

Sluttelig bemerkes, at i direktør Rygg's skrift «Undersøkelser angaaende drikfældigheten og dens sociale følger i Norge» er opgaverne over selvmord sammenstillet saa langt tilbake, som opgaverne gaar. Sammesteds findes meddelt resultaterne av en undersøkelse angaaende aarsakerne til selvmord for tidsrummet 1895—1911. De bevæggrunde, som hyppigst opgives, er sindssygdom, næringssorger og økonomiske bekymringer, drikfældighet og sindslidelser.

4de avsnit.

Ind- og utvandring.

I. Indvandringen.

Et vigtig led i folkemængdens bevægelse er de strømninger til og fra Riket, som betegnes ved ind- og utvandringen. For Norges vedkommende har utvandringen som bekjendt i aarrækker langt oversteget indvandringen, og det herved fremkomne utvandringsoverskud har følgelig virket som en sterkt reducerende og hemmende faktor i folkemængdens vekst, hvilket skal bli nærmere paavist i følgende avsnit.

Hvad nu for det første indvandringen angaaer, saa har man for dens vedkommende hittil savnet tilfredsstillende opgaver i vor officielle statistik, idet der ingen almindelig anmeldelsespligt har været for alle fremmede, som tilflytter Riket. Ved lov af 4 mai 1901 om anmeldelse af reisende og fremmede er der rigtignok indført saadan pligt for enhver fremmed statsborger, som vil ta fast ophold eller søke erhverv her i landet; men loven har uttrykkelig fritat for anmeldelse tidligere utvandrede nordmænd, som ikke har erhvervet borgerret i fremmed stat, saavelsom indflyttere, der har norsk indfødsret. Denne undtagelsesbestemmelse rammer netop hovedmassen af indvandrere, nemlig hjemvendte norskamerikanere, hvis antal saaledes har været unndraget direkte statistisk belysning. Ved lov af 24 juni 1915 om forandring i ovennævnte lov af 4 mai 1901 er der imidlertid nu raadet bod herpaa, idet den nye lov har utvidet anmeldelsespligten til alle indvandrere, og man kan da for fremtiden gjøre sig haab om at faa utbedret den her paapekte mangel ved vor befolkningsstatistik.

De oplysninger, man for nærværende har om indvandringen til Riket, er dels at søke i folketællingerne opgaver om herboende personer født i utlandet, dels i den svenske befolkningsstatistik og dels i indrulleringschefernes opgaver over rømte og hjemvendte sjømænd. Paa grundlag av disse kilder har der saa til bruk for dødelighetsstabellerne været utført detaljerte beregninger angaaende den indvandring, hvorom ingen direkte opgaver haves¹, og som hovedresultat av det hele kan man meddele følgende oversigt over den samlede indvandring i de to sidste tiaars-perioder:

	1891—1900.			1901—1910.		
	Mænd.	Kvin-der.	Tilsam-men.	Mænd.	Kvin-der.	Tilsam-men.
Fra Sverige	7 249	8 498	15 747	4 588	5 356	9 944
Fra andre europæiske land (beregnet)	25719	12 850	38 569	1 697	1 189	2 886
Fra de Forenede Stater (beregnet).....				29996	10 800	40 796
Hjemvendte, tidligere rømte sjøfolk.....	4 976	-	4 976	4 226	-	4 226
Tilsammen	37 944	21 848	59 292	40 507	17 345	57 852

¹ Se herom indledning til Dødelighetsstabellerne 1901—1910 (Norges Off. St. VI nr. 45)
s. 4*—5*.

Hovedmassen av de indvandrede er, som man ser, kommet fra de Forenede Stater, og de beregnede opgaver herover viser praktisk talt antallet av hjemvendte norskamerikanere. I denne forbindelse kan bemerkes, at ifølge Folketællingen av 1910 var der i Riket paa tællingsdagen 19 323 hjemvendte norskamerikanere, hvorav 14 811 mænd og 5 012 kvinder, og av disse var 9 397 mænd og 3 617 kvinder, tilsammen 13 014 vendt hjem i aarene 1901—1910. Naar ovenanførte beregninger viser et saa meget høiere tal end folketællingen, nemlig omkring det tredobbelte, kan det forklares derved, at adskillige av de i aarene 1901—1910 hjemvendte atter er reist tilbake til Amerika, og endel er døde. Folketællingens opgaver kan ogsaa tænkes at være ufuldstændige i saa henseende, forsaavidt som mange av de fra Amerika hjemkomne kan ha undlatt at meddele oplysning herom. Imidlertid er det av interesse at lægge merke til, at fordelingen av mænd og kvinder efter ovenstaaende beregning er meget nær den samme som efter folketællingen, idet der nemlig efter den beregnede, mere omfattende opgave var 73.3 pct. mænd og 26.7 pct. kvinder, og folketællingen viser 72.2 pct. mænd og 27.8 pct. kvinder av de i aarene 1901—1910 hjemvendte norskamerikanere.

Mens man for denne hovedgruppe av indvandrede altsaa kun har summariske beregninger at holde sig til, har man i den svenske befolkningsstatistik direkte opgaver over indvandringen fra Sverige til Norge og omvendt. Efter denne statistik hitsættes følgende detaljopgaver over de indvandrede svensker:

Aar.	Gift.		Andre over 15 aar.		Barn.		Tilsammen.	
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
1901.....	133	147	425	489	144	157	702	793
1902.....	104	108	325	452	91	84	520	644
1903.....	93	106	273	399	87	108	453	613
1904.....	111	122	227	347	137	115	475	584
1905.....	88	94	208	297	108	79	404	470
1906.....	92	94	180	269	125	116	397	479
1907.....	90	100	163	203	123	85	376	388
1908.....	135	136	150	217	136	132	421	485
1909.....	117	121	146	196	138	131	401	448
1910.....	103	106	187	243	149	103	439	452
1901—1910	1 066	1 134	2 284	3 112	1 238	1 110	4 588	5 356
1891—1900	1 405	1 580	4 267	5 369	1 577	1 549	7 249	8 498

Hvad her falder i øinene, er for det første den betydelige nedgang i tallene fra nitiaarene til sidste tiaar, saavel for mænd som kvinder. Den gjennemsnitlige aarlige indvandring fra Sverige er ved denne nedgang blit mindre i tiaaret 1901—1910, end den har været i nogen tiaarsperiode siden 1860, nemlig 994

aarlig mot henholdsvis 1 055, 1 634, 1 347 og 1 575 i hvert av de foregaaende tiaar fra 1861 regnet.

Videre vil man ved denne indvandring fra Sverige lægge merke til en anden fordeling af mænd og kvinder, end tilfældet var med de hjemvendte norskamerikanere, idet kvinderne overalt er i majoritet blandt de indvandrede svensker over 15 aar. Blandt barn er derimot mandkjønnet gjennemgaaende sterkest repræsentert.

Nærmere oplysninger om aldersgrupperingen vil findes i hermed følgende bilag 14 og tilsvarende bilag til Hovedoversigten 1886—1900.

Fra de øvrige europæiske land er beregnet at være indvandret ialt 2 886 personer i tiaaret 1901—1910. Hvordan denne forholdsvis ubetydelige indvandring blir at fordele paa de enkelte land, foreligger der ingen yderligere oplysninger om. De opgaver, som findes i folketællingerne over herboende personer født i de forskjellige fremmede land, viser kun nettoforøkelsen eller formindskelsen i disse personers antal i hver tiaarsperiode, men uttaler intet om størrelsen av de ut- og indvandringer, som bestemmer denne forøkelse eller formindskelse. Det fremgaar av en sammenligning av folketællingerne i 1900 og 1910, at antallet av personer født i Sverige og Finland er gått tilbage, mens antallet av personer født i Danmark, Tyskland, Storbritannien og andre europæiske land er steget.

2. Utvandringen.

For dennes vedkommende er man i statistisk henseende heldigere stillet, end naar der spørges om indvandring.

Den store rolle, som den oversjøiske utvandring spiller for vort lands befolkning, har allerede forlængst foranlediget lovgivningen til at gripe regulerende ind, og ved hjælp af bestemmelserne i utvandringsloven af 1869 har man nu i en lang aarrække kunnet erholde materiale til fyldestgjørende aarlige opgaver over denne bevægelse. Disse opgaver er offentliggjort i den officielle statistik over folkemængdens bevægelse og femaarssammendragene derav samt i Statistisk Aarbok; videre er de bearbeidet i de tidligere hovedoversigter over folkemængdens bevægelse og tildels i livs- og dødstabellerne for det norske folk, endelig er de behandlet i Utvandringskomiteens indstilling af 30 januar 1915, særlig i den som bilag 1 medfølgende utførlige fremstilling af den norske utvandrings historie.

Hvad utvandringen til Sverige og andre europæiske land angår, har derimot denne i statistisk henseende staat i samme stilling som indvandringen, det vil sige: man har henholdsvis kun hat den svenske befolningsstatistik og beregninger at holde sig til. Her vil man heller ikke for fremtiden kunne gjøre regning paa noget andet materiale, idet lovgivningen fremdeles ikke har fundet at kunne paabyde anmeldelsespligt for utvandring til disse land.

I det følgende skal man først gi en almindelig oversigt over den samlede utvandring i de to sidste tiaarsperioder og dernæst en del detaljoplysninger specielt angaaende utvandringen til Sverige og de oversjøiske land; for tidligere perioder se Hovedoversigten 1885—1900 og Utvandringskomiteens indstilling.

Den samlede utvandring i tiaarene 1891—1900 og 1901—1910 utgjorde:

	1891—1900.			1901—1910.		
	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.
Til Sverige.....	3 523	3 859	7 382	5 496	6 324	11 820
« andre europæiske land (beregnet)	-	-	2 508	3 002	5 510
« oversjøiske land	56 013	38 841	94 854	120 002	70 856	190 858
Rømte sjøfolk.....	8 543	-	8 543	9 177	-	9 177
Tilsammen	68 079	42 700	110 779	137 183	80 182	217 365

Mens indvandringen fra Sverige i nitiaarene var mer end dobbelt saa stor som utvandringen til samme land, har forholdet, som man ser, forandret sig derhen, at i tiaaret 1901—1910 er utvandringen større end indvandringen og overstiger denne med henved 20 pct. Som av nedenstaaende detaljopgaver vil sees, naadde denne stigning sit høidepunkt i 1905 med et antal av 1 609. Fra og med 1908 er der igjen en paaafaldende nedgang, som fortsættes efter tiaarets slutning, idet aarene 1911, 1912 og 1913 kun har henholdsvis 713, 713 og 724.

For de enkelte aar viser den svenske befolkningsstatistik følgende tal vedkommende utvandringen fra Norge til Sverige :

Aar.	Gift.		Andre over 15 aar.		Barn.		Tilsammen.	
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
1901.....	159	216	166	205	198	176	523	597
1902.....	126	179	148	187	126	143	400	509
1903.....	161	234	147	236	255	222	563	692
1904.....	221	276	226	232	304	250	751	758
1905.....	221	286	204	248	323	327	748	861
1906.....	240	313	193	256	311	275	744	844
1907.....	172	236	183	227	259	243	614	706
1908.....	99	146	126	184	161	172	386	502
1909.....	91	125	113	150	126	123	330	398
1910.....	111	146	151	150	175	161	437	457
1901—1910	1 601	2 157	1 657	2 075	2 238	2 092	5 496	6 324
1891—1900	926	1 098	1 458	1 680	1 139	1 081	3 523	3 859

Fordelingen mellem mænd og kvinder er førvrig her nogenlunde den samme som ved indvandringen fra Sverige: I begge perioder er kvinderne i majoritet, naar man ser hen til de voksne personer.

Om aarsaken til dette forhold oplyses i Hovedoversigten 1885 – 1900, side 66 bl. a., at det større antal af ind- og utvandrede kvinder for de ugiftes vedkommende sandsynligvis for største delen beror paa den tiltrækningskraft, som de større byer utevær paa kvindelig tyende. At kvinderne er talrikere end mændene ogsaa blandt de gifte personer, forklares for en væsentlig del ved den omstændighed, at naar en mand bosat i utlandet gifter sig i Sverige med en i Sverige kirkeskrevet kvinde, blir hustruen i den svenske emigrationsstatistik anført som en fra Sverige utvandret gift kvinde, og naar en i Sverige bosat mand gifter sig i utlandet, vil hustruen anføres som en til Sverige indvandret gift kvinde, mens manden selvfølgelig ikke optages i nævnte statistik. Saadanne tilfælde skal jevnlig forekomme.

Om den beregnede utvandring til andre europæiske land end Sverige er intet videre at tilføie.

Derimot skal den oversjøiske utvandring, som spiller den alt overveiende hovedrolle i hele den heromhandlede bevægelse, belyses noget nærmere. Dens samlede størrelse i hvert enkelt aar fra 1891 til 1913 vil sees av bilag 1.

Den bølgebevægelse, man her lægger merke til, hænger utvilsomt for en væsentlig del sammen med den økonomiske opgang og nedgang i vort land. Efter den sterke utvandring i ottiaarene fulgte de gode tider i nitiaarene med usedvanlig liten utvandring i flere aar, indtil omslaget kom ved aarhundredeskiftet med derav følgende ny stigning i den oversjøiske utvandring. Naar undtages 1908, har hvert aar i sidste tiaarsperiode høie tal at utvise; men fra 1911 av er der igjen nedgang¹.

Denne sammenhæng mellem utvandringen og de økonomiske forhold i hjemlandet fremgaar tydelig nok av de for utvandringen angivne aarsaker, hvorom statistikken for de senere aar indeholder følgende oplysning:

(Se tabellen næste side).

Av samtlige mædlig utvandrere i disse aar har saaledes gjennemsnitlig 86 pct. angit manglende adgang til lønnende virksomhet som aarsak til utvandringen. For kvindernes vedkommende har denne aarsak vistnok ogsaa været den vigtigste, idet den gjælder for 69 pct. av de kvindelige utvandrere; men her ser man desuten en anden aarsak av ikke liten betydning, idet henved tredjeparten eller ca. 30 pct. av kvinderne reiser til familien, til sine mænd eller andre paa-rørende, som er reist i forveien for at bane vei.

I forbindelse hermed er det av interesse at gjøre opmerksom paa, at en stor

¹ Den abnormale nedgang i utvandringen i aaret 1908 skyldes antagelig krisen i Amerika aaret i forveien.

Aar.	Manglende adgang til lønnende virksomhet.		Forhyret eller søker hyre.	Reiser til familien.		Videre utdannelse.		Andre og ukjendte aarsaker.	
	Mænd.	Kvinder.		Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
1905...	10 932	5 208	483	1 316	2 806	59	5	145	105
1906...	12 035	5 433	508	1 156	2 543	43	4	129	116
1907 ...	12 211	6 028	544	1 051	2 202	24	4	42	29
1908...	3 399	2 911	289	565	1 297	16	6	6	8
1909...	8 941	4 519	523	571	1 468	14	4	45	67
1910...	11 021	4 822	425	782	1 722	22	3	39	74
1911...	6 515	3 276	294	674	1 575	33	5	40	65
1912...	3 990	2 525	337	635	1 474	35	5	59	45

del av dem, som utvandrer til oversjøiske land, pleier at faa hjælp til utvandringen i form av billet eller reisepenger fra venner og bekjendte i det land hvortil de reiser. For aarene 1905—1912 foreligger der opgaver, som viser, at dette har været tilfældet i følgende utstrækning:

Aar.	Antal utvandrede personer som har faat billet eller reisepenger tilsendt.					
	Absolute tal.			Antal pr. 100 av samtlige utvandrede.		
	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.
1905.....	4 207	3 571	7 778	32.6	44.0	36.9
1906.....	4 604	3 652	8 256	33.2	45.1	37.6
1907.....	4 851	3 694	8 545	35.0	44.7	38.6
1908.....	1 749	1 849	3 598	40.9	43.8	42.3
1909.....	2 701	2 301	5 002	26.8	38.1	31.0
1910.....	3 332	2 618	5 950	27.1	39.4	31.5
1911.....	2 008	1 872	3 880	26.6	38.0	31.1
1912.....	1 468	1 720	3 188	29.0	42.5	35.0

Hvordan forholdet mellem Norge og de øvrige europæiske land stiller sig med hensyn til den oversjøiske utvandring, vil sees av hermed følgende bilag 13.

Naar man ser hen til de relative tal, kommer Norge høit op i rækken av disse land, i femaaret 1901—1905 saaledes næst efter Irland og Italien og i aarene 1906—1910 som nr. 4, idet Spanien nu er rykket op paa tredje plads. I 1911 og følgende aar er der nedgang i den norske utvandring, mens Storbritannien, Spanien og Portugal nu viser en paafaldende stigning, og Irland og Italien fremdeles holder sig paa høiden.

Til hvilke oversjøiske land den norske utvandring foregaar, er oplyst i Statistisk Aarbok og i Hovedoversigten 1886—1900, bilag 24. Herfra gjengives følgende opgaver:

Aar.	De Forenede Stater.	Britisk Nordamerika.	Mellem- og Syd-Amerika.	Australien.	Afrika.	Asien.	Tilsammen.
1881—1885	105 645	-	-	59	-	-	105 704
1886—1890	80 665	177	34	98	9	1	80 984
1891—1895	60 497	405	16	22	76	1	61 017
1896—1900	33 090	201	21	265	255	5	33 837
1901—1905	97 185	5 411	90	23	485	1	103 195
1906—1910	81 512	5 969	73	33	73	3	87 663
1911	11 122	1 304	23	2	24	2	12 477
1912	7 776	1 287	15	12	11	4	9 105
1913	8 568	1 281	12	5	10	-	9 876

Mens de Forenede Stater i tidligere perioder var omrent det eneste maal for norske utvandrere, har strømmen i de senere aar — fra 1902 av — i ganske betydelig grad vendt sig ogsaa til Britisk Nordamerika. Denne kursændring skyldes antagelig for en stor del de nyopdagede guldfeltet i Klondyke.

Av de norske utvandrere til oversjøiske land de to sidste tiaar var:

Aar.	Giftet.		Andre over 15 aar.		Barn.		Tilsammen.	
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
1901	1 403	911	5 973	3 014	755	689	8 131	4 614
1902	2 409	1 332	9 996	4 270	1 228	1 108	13 633	6 710
1903	3 613	1 969	11 992	5 664	1 789	1 757	17 394	9 390
1904	2 761	1 817	8 867	5 240	1 878	1 701	13 506	8 758
1905	2 498	1 576	8 934	5 135	1 503	1 413	12 935	8 124
1906	2 537	1 467	10 065	5 546	1 269	1 083	13 871	8 096
1907	2 451	1 446	10 191	5 571	1 230	1 246	13 872	8 263
1908	673	690	2 991	2 896	611	636	4 275	4 222
1909	1 623	940	7 787	4 420	684	698	10 094	6 058
1910	1 875	1 046	9 548	4 787	868	788	12 291	6 621
1911	957	696	6 103	3 746	496	479	7 556	4 921
1912	621	612	3 962	2 964	473	473	5 056	4 049
1901—1910	21 843	13 194	86 344	46 543	11 815	11 119	120 002	70 856
1891—1900	9 873	7 175	39 381	25 333	6 759	6 333	56 013	38 841

Vi finder her en anden fordeling af mænd og kvinder blandt de voksne personer end ovenfor ved ind- og utflytningen mellem Norge og Sverige. I sidste tiaar var der saaledes omrent $\frac{3}{5}$ mænd og $\frac{2}{5}$ kvinder blandt de her omhandlede gifte utvandrere. Dette forhold forklares derved, at mændene ofte utvandrer, mens hustruen blir sittende hjemme, for saa efter nogen tids ophold i Amerika at vende hjem igjen med de optjente penger.

Av de andre voksne utvandrere var i samme tid 65 pct. mænd og 35 pct. kvinder, og av samtlige utvandrede i tiaaret var ca. 63 pct. mænd.

I forbindelse med de sidstanførte opgaver skal man se litt nærmere paa aldersfordelingen blandt de utvandrede mænd og kvinder. I bilag 15 er der meddelt detaljerte oplysninger herom for tiaaret 1901—1910, og tilsvarende opgaver for aarene 1891—1900 foreligger i bilag 27 til Hovedoversigten 1885—1900. Naar de her meddelte tal for sidste tiaar sammenholdes med middelfolkemængden i de forskjellige aldersgrupper i aarene 1901—1910, fremkommer følgende resultater med hensyn til den intensitet, hvormed utvandringen i denne periode optræder i de forskjellige alders- og civilstandsgrupper.

Aarlig antal utvandrede til oversjøiske land pr. 1 000 indbyggere i hver gruppe:

Grupper.	Ugifte.		Gift.		Enkemænd, enker.		Tilsammen.	
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
0— 5.....	3.88	3.90	-	-	-	-	3.88	3.90
5—10..	2.51	2.47	-	-	-	-	2.51	2.47
10—15.....	2.50	2.35	-	-	-	-	2.50	2.35
15—20.....	30.09	14.73	48.25	19.93	36.36	8.82	30.17	14.82
20—25.....	45.20	20.78	22.54	11.31	18.64	14.01	42.32	18.65
25—30.....	26.82	17.18	15.78	7.73	20.00	13.78	21.95	12.40
30—35.....	15.92	10.26	10.53	5.16	8.52	8.33	12.13	6.89
35—45.....	8.40	4.90	6.48	2.70	6.14	4.74	6.80	3.34
45—55.....	2.77	1.69	3.30	1.68	3.77	3.81	3.27	1.94
55—65.....	0.86	0.74	1.22	1.08	2.19	2.97	1.29	1.47
65—75.....	0.40	0.18	0.60	0.38	1.19	1.18	0.71	0.67
75—85.....	0.15	-	0.21	0.13	0.47	0.29	0.31	0.21
85 og derover...	-	-	-	-	0.11	0.02	0.07	-
Ialt	13.69	7.56	5.97	3.54	2.29	2.33	10.73	5.91
Herav personer over 15 aar ...	28.79	13.13	5.97	3.54	2.29	2.33	15.32	7.40

Av særlig interesse er det her at lægge merke til utvandningsprocenten for de yngre aldersgrupper 15—20, 20—25 og 25—30 aar. I disse grupper er procenten høiere end i nogen anden, saavel for mænd som kvinder. Specielt for aldersgruppen 20—25 aar, som har de høieste tal at utvise, kan det tillike merkes,

at der har været en stadig stigning i det forhold, hvori disse unge mennesker del i utvandringen. For mænd i alderen 20—25 år kan der saaledes opstilles følgende række:

1881—1885.....	13.1	pet. av hele den oversjøiske utvandring.
1886—1890.....	16.9	“ “ “ “ — —
1891—1895.....	16.9	“ “ “ “ — —
1896—1900.....	18.7	“ “ “ “ — —
1901—1905.....	18.9	“ “ “ “ — —
1906—1910.....	19.8	“ “ “ “ — —

Av samtlige utvandrede mænd var i sidste tiaar 59.4 pct. i alderen 15—25 år, og av kvinderne var 49.2 pct. i nævnte alder. I det foregaaende tiaar var den tilsvarende pct. henholdsvis 55.0 og 46.5.

Angaaende aldersgrupperingen for de enkelte aar henvises til de aarlige tabeller over folkemængdens bevægelse.

I sidstnævnte tabeller og Statistisk Aarbok finder man endvidere detaljerte opgaver til belysning av det vigtige spørsmål om de utvandrede erhverv og livsstilling, og et sammendrag derav, forsaavidt angaaer mænd over 15 år, er gjengitt i hermed følgende bilag 16.

Efter opgaverne i nævnte bilag vil procentforholdet for hver av de anførte livsstillingsgrupper stille sig som følger:

	1886—1890.	1891—1895.	1896—1900.	1901—1905.	1906—1910.
I. Jordbruk, fædrift, skogbruk, fiskeri	11.4	20.8	23.6	24.1	38.4
Herav: fiskeri	0.6	0.9	1.4	3.1	8.3
II. Grubedrift og industri.....	12.6	12.7	13.0	22.3	26.1
Herav: fabrikdrift	1.7	1.9	2.6	4.9	7.0
— haandverksdrift.....	10.5	10.3	9.9	15.3	15.2
III. Handel, omsætning, samfærdsel	19.5	21.8	23.3	20.8	21.2
Herav: sjøfart, havnevæsen m. v.	15.7	18.5	20.0	15.3	15.1
IV. Offentlig arbeide og privat immaterielt erhverv	1.6	0.7	0.6	0.6	0.7
V. Huslig arbeide og erhverv av ubestemt art	53.3	42.9	37.6	29.4	9.9
VI. Formuesindtægt, føderaad, pension	-	0.1	0.1	0.1	0.1
VII. Uten erhverv eller uopgitt erhverv	1.6	1.0	1.8	2.7	3.6
Tilsammen	100	100	100	100	100

Den sterke stigning i jordbrukernes klasse, som fremgaar av ovenstaaende procentberegning, maa sees i forbindelse med den ikke mindre paaafaldende nedgang i gruppe V. Særlig gjælder dette forholdet mellem de to første femaars-

perioder og mellem de to sidste. Denne stigning og nedgang er nemlig mere til-syneladende end virkelig, idet den for en ikke uvæsentlig del beror paa de samme omstændigheder, som er omtalt ovenfor side 11 under egteskaper. Det er atter den ubestemte gruppe «dagarbeidere», som volder denne uoverensstemmelse mellem det til-syneladende og det virkelige. Den stadige nedgang i tallene under gruppe V beror nemlig ogsaa her for en stor del paa den stadig større specifikation i op-gaverne over «dagarbeidere», som i mangel av nogen anden betegnelse har været henført til nævnte gruppe. Og særlig er her at merke, at fra og med 1905 er denne specifikation gjennemført i betydelig større utstrækning end tidligere¹.

Derved forklares altsaa delvis den sterke stigning i tallene under gruppe I, til hvilken gruppe hovedmassen av disse arbeidere er blit overført.

Ved sammenligningen mellem de to første femaarsperioder maa desuden bemerkes, at der fra 1891 blev indført den forandring med klassifikationen af hjemmeverende barn, at disse for landdistrikternes vedkommende for største delen er blit overført fra gruppe V til gruppe I. Derav den betydelige stigning i sidstnævnte gruppe fra 1891 av.

Da livsstillingsopgaverne saaledes ikke er ganske ensartede fra den ene periode til den anden, maa følgelig den her meddelte oversigt over livsstillinger benyttes med forneden reservation, naar man vil undersøke spørsmaalet om stigning eller nedgang i det virkelige procenttal for de vigtigste gruppers vedkom-mende. Kun saa meget kan siges, at en fortsat signing i de relative tal for gruppen «Jordbruk, fædrift, skogbrug og fiskeri» formentlig har fundet sted ogsaa i det sidste tiaar. Med den specifikation, man er naadd til i femaarsperioden 1906—1910, er der forøvrig grund til at tro, at tallene for denne periode, saaledes som de er gjengit i bilag 16, temmelig nær viser det virkelige gruppe-forhold, og disse opgaver vil da forhaabentlig kunne bli mere ensartede i fremtiden.

Ved at sammenholde disse tal med Folketællingen av 1910 finder man, at den gjennemsnitlige aarlige utvandring av voksne mænd (over 15 aar) i sidste femaar har staat i følgende forhold til den i 1910 tilstedevarende mandlige voksne befolkning i de forskjellige livsstillingsgrupper:

(Se tabellen næste side).

I de aarlige tabeller over folkemængdens bevægelse er der siden 1903 foretaget en fordeling efter livsstilling av samtlige utvandrede personer, ikke blot av mænd over 15 aar, — i de senere aar tillike en særskilt fordeling af privatforsørge-de barn efter forsørgerens erhverv og af husmødre efter deres mænds erhverv. — Videre finder man fra 1903 av følgende summariske gruppering af de utvandrede efter deres sociale stilling :

(Se tabellen side 60).

¹ Dette fremgaar tydelig nok av de tal som er opført i bilag 16 for «tjenere og andre arbeidere ved jordbruk», og for «dagarbeidere» under gruppe V.

	Antal tilstede-værende mænd over 15 aar ifølge Folketællingen 1910.	Gjennemsnitlig aarlig antal utvandrede mænd over 15 aar i femaaret 1906—1910.	Procentforhold.
I. Jordbruk, fædrift, skogbruk, fiskeri	305 431	3 818	1.25
II. Grubedrift, bergverksdrift, industri	174 039	2 596	1.49
III. Handel, omsætning, samfærdsel	101 768	2 112	2.08
IV. Offentlig arbeide, privat immaterielt erhverv	27 059	70	0.26
V. Huslig arbeide og erhverv av ubestemt art	27 723	988	3.56
VI. Formuesindtægt, føderaad, pension	34 381	10	0.03
VII. Uten erhverv eller uopgit erhverv	29 066	354	1.22
— Tilsammen	699 467	9 948	1.42

Arbeiderklassen er, som man ser av tabellen side 60, allersterkest repræsenteret, og her er det igjen de mandlige arbeidere, som danner den alt overveiende majoritet. I aarene 1908—1912, for hvilke aar opgaverne er fuldstændigst specifisert, utgjør saaledes de mandlige arbeidere alene ca. 40 pct. av samtlige utvandrede personer¹. I 2den række kommer de kvindelige tjenere med 16 pct.

Av de øvrige spørsmål vedrørende den øversjøiske utvandring skal man til slutning kun berøre fordelingen av de utvandrede efter deres hjemsted i Rikets forskjellige bygder og byer. Idet herom henvises til detaljopgaverne i de aarlige tabeller, skal man her indskräんke sig til at gjengi følgende sammendrag, som viser forholdet mellom bygder og byer og fordelingen paa de større landsdele.

	Den samlede utvandring.			Procentforhold.		
	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.
1886—1890	53 186	27 798	80 984	65.7	34.3	100
1891—1895	42 456	18 561	61 017	69.6	30.4	100
1896—1900	24 663	9 174	33 837	72.9	27.1	100
1901—1905	69 458	33 737	103 195	67.3	32.7	100
1906—1910	58 427	29 236	87 663	66.6	33.4	100

Naar samtidig hermed tages i betragtning, at byernes samlede folkemængde i 1891 utgjorde 23.7 pct., i 1900: 28 pct. og i 1910: 28.8 pct. av Rikets, ser man, at med undtagelse av femaaret 1896—1900 har utvandringen fra byerne relativt været større end fra landdistrikturen. Efter nitiaarenes jobbeperiode er

¹ Omkring 37 pct av disse arbeidere var jordbruksarbeidere.

Aar.	Selvstændig næringsdrivende.		Selvstændig arbeidende.		Embeds- og bestillingsmænd.		Private bestyrere og betjenter.		Formænd og opsynsmænd ¹ .		Tjenere.		Arbeidere.		Andre og uopgitt socialstilling.	
	Mænd	Kvinder	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
1903.....	1 247	37	171	2 112	68	3	1 068	140	-	-	99	992	12 051	1 638	2 690	4 468
1904.....	1 025	33	329	2 005	43	6	975	209	-	-	176	1 596	8 616	748	2 342	4 161
1905.....	911	38	294	1 862	63	10	889	384	-	-	186	3 092	8 626	1 041	1 966	1 697
1906.....	1 001	55	718	1 741	78	20	967	413	-	-	540	2 901	8 610	1 412	1 957	1 554
1907.....	976	55	1 114	1 737	69	10	898	525	-	-	191	3 045	8 896	1 494	1 728	1 897
1908.....	303	52	217	908	16	5	314	268	2	-	55	1 540	2 577	451	791	998
1909.....	639	31	757	1 263	33	25	662	392	1	-	86	2 608	6 735	847	1 181	892
1910.....	680	34	1 125	1 476	27	18	766	423	11	-	127	2 540	8 413	1 201	1 142	929
1911.....	296	54	613	1 043	30	17	525	376	4	-	99	2 103	4 816	758	1 173	570
1912.....	197	36	275	867	20	10	381	265	5	-	51	1 570	3 246	712	881	589

¹ Indtil 1908 medregnet under arbeidere.

der en uforholdsmæssig sterk stigning i byernes utvandringsprocent, nemlig fra 27.1 i 1896—1900 til 32.7 i følgende femaar. Den derpaa følgende stigning staar derimot i et naturlig forhold til forekelsen i byernes relative folkemængde.

Fra de forskjellige dele av Riket har den oversjøiske utvandring været følgende:

	Den samlede utvandring.				Gjennemsnitlig årlig pr. 1000 av den hjemmehørende middelfolkemængde.			
	1891—1895	1896—1900	1901—1905	1906—1910	1891—1895	1896—1900	1901—1905	1906—1910
Bygderne.								
Østlandet	5 293	2 063	11 499	9 845	3.22	1.21	6.26	5.14
Oplandene	7 392	3 492	13 079	8 722	6.74	3.10	11.24	7.39
Sørlandet	8 143	5 921	12 224	10 097	8.45	6.03	12.49	10.24
Vestlandet	10 435	6 097	14 018	12 792	7.06	4.06	9.02	8.14
Trøndelagen....	8 579	5 196	12 186	10 709	6.14	3.71	8.39	7.03
Nord-Norge.....	2 614	1 894	6 452	6 262	2.42	1.62	5.30	4.98
Tilsammen	42 456	24 663	69 458	58 427	5.53	3.13	8.47	6.96
Byerne.								
Kristiania.....	3 715	1 783	10 748	9 681	4.49	1.70	9.56	8.27
Østlandet for- ovrig	3 962	1 543	5 490	4 519	7.76	2.84	8.96	7.56
Oplandene	385	128	620	627	8.31	2.22	8.68	8.27
Sørlandet	3 963	2 289	5 525	4 277	14.47	7.66	16.21	12.56
Vestlandet	3 285	1 968	6 965	6 205	6.83	3.54	11.24	9.53
Trøndelagen....	2 460	988	3 083	2 952	9.11	3.09	8.48	7.57
Nord-Norge.....	791	475	1 306	975	8.93	4.92	10.88	7.14
Tilsammen	18 561	9 174	33 737	29 236	7.40	3.14	10.47	8.70

Sørlandets bygder og byer viser de høieste relative tal i alle perioder, og for bygdernes vedkommende findes de laveste tal under Nord-Norge og Østlandet; men forevrig er forholdet noget vekslende i de forskjellige femaar.

Hvad byerne angaaer, vil man særlig fæste opmerksomheten ved Kristiania. Her har utvandringen i nitiaarene og særlig i femaaret 1896—1900 været relativt mindre end i de øvrige byer i hver landsdel; men under den almindelige stigning i den følgende periode kommer Kristiania et godt stykke op i byernes række — en naturlig følge av, at jobbetidens eftervirkninger føltes sterkere her end mange andre steder.

3. Utvandringsoverskuddet.

Ved at sammenstille de ovenfor meddelte opgaver over den samlede ind- og utvandring finder man følgende overskud av utvandrede:

	1891—1900.			1901—1910.		
	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.
Fra og til Sverige	÷ 3 726	÷ 4 639	÷ 8 365	908	968	1 876
—“— andre europæiske land	30 294	25 991	56 285	811	1 813	2 624
—“— oversjøiske land				90 006	60 056	150 062
Rømte og hjemvendte sjøfolk	3 567	-	3 567	4 951	-	4 951
Samlet utvandringsoverskud	30 135	21 352	51 487	96 676	62 837	159 513

Kvindernes andel i det hele overskud utgjorde saaledes i nitiaarene 41.5 pct. og i sidste tiaar 39.4 pct.

Av bilag 1 vil det sees hvordan utvandringsoverskuddet falder paa hvert enkelt aar siden 1891, saavel i absolute tal som i forhold til folkemængden, og i det følgende avsnit skal nærmere bli paavist hvilken rolle det spiller som reducerende faktor i befolkningens vekst.

5te avsnit.

Folkemængdens tilvekst.

1. Riket.

I bilag 1 til nærværende hefte er meddelt en detaljert opgave over folke-mængden og dens tilvekst i hvert av aarene 1891—1913 samt femaarsvis i perioden 1881—1910. Ifølge denne opgave var Rikets hjemmehørende folkemængde:

31 december 1880	1 923 283
“ — 1890	2 004 102
“ — 1900	2 242 995
“ — 1905	2 313 549
“ — 1910	2 390 402
“ — 1913	2 462 350

Den gjennomsnittlige aarlige tilvekst (procenten beregnet paa grundlag av middel folkemængden i hvert aar) utgjorde saaledes:

(Se tabellen næste side).

Av de to faktorer, som bestemmer den aarlige tilvekst — paa den ene side overskuddet av fødte og paa den anden side utvandringsoverskuddet — er det særlig den sidste som har foraarsaket den sterke variation i tilvekstprocenten i

	Aarlig tilvekst.	Overskud av fødte.	Overskud av utvandrede.
1881—1890	+ 8 082 = 0.414 pet.	+ 1.362 pet.	÷ 0.948 pet.
1891—1900	+ 23 889 = 1.133 «	+ 1.378 «	÷ 0.245 «
1901—1905	+ 14 111 = 0.618 «	+ 1.398 «	÷ 0.780 «
1906—1910	+ 15 371 = 0.654 «	+ 1.253 «	÷ 0.599 «
1901—1910	+ 14 741 = 0.636 «	+ 1.325 «	÷ 0.689 «
1911—1913	+ 22 815 = 0.931 «	+ 1.207 «	÷ 0.276 «

de her omhandlede tidsrum. Mens det aarlige fødselsoverskud, som man ser, holder sig temmelig uforandret mellem 12 og 15 pr. 1 000 av aarets middelfolkemængde — de sidste ti-tolv aar dog med en synkende tendens — viser nemlig utvandringsoverskuddet meget sterke fluktuationer, like fra 14.93 pr. 1 000 i 1882 til 0.03 pr. 1 000 i 1897.

Til belysning av forholdet mellem befolkningens tilvekst i Norge og dets naboland hitsættes følgende opgaver:

Aar.	Norge.	Sverige.	Danmark.	Finland.
a. Folkemængde ¹ .				
1880	1 923 283	4 565 668	1 969 039	2 060 782
1890.....	2 004 102	4 784 981	2 172 380	2 380 140
1900.....	2 242 995	5 136 441	2 449 540	2 712 562
1905.....	2 313 549	5 294 885	2 588 919	2 898 709
1910.....	2 390 402	5 522 403	2 757 076	3 115 197
b. Gjennemsnitlig aarlig tilvekst ² .				
1881—1890..	0.41 pet.	0.47 pet.	0.99 pet.	1.45 pet.
1891—1900..	1.13 «	0.71 «	1.10 «	1.29 «
1901—1905..	0.62 «	0.61 «	1.11 «	1.29 «
1906—1910..	0.65 «	0.84 «	1.27 «	1.41 «
1901—1910..	0.64 «	0.73 «	1.19 «	1.35 «

I de øvrige europeiske land har den gjennemsnitlige aarlige tilvekstprocent været som følger:

¹ Efter de statistiske aarbøker 1914 for Sverige og Danmark og 1912 for Finland.

² Tilveksten er beregnet procentvis av hvert aars middelfolkemængde for Norge, Sverige og Danmark, men av folkemængden ved aarets begyndelse for Finland.

	1881—1890 ^{1.}	1891—1900 ^{1.}	1901—1910 ^{1.}
England og Wales.....	1.10	1.19	
Skotland	0.75	1.11	0.87
Irland	÷ 0.96	÷ 0.54	
Nederlandene.....	1.18	1.27	1.38
Belgien	0.95	0.98	1.03
Tyskland	0.89	1.31	1.41
Østerrike-Ungarn	0.91	0.96	0.87
Schweiz.....	0.39	1.14	1.24
Frankrike	0.22	0.16	0.18
Italien	0.76	0.62	0.63
Spanien.....	0.35	0.49	0.51
Rusland	1.39	1.35	2.09
Europa overhodet.....	0.90	0.99	-

Som det sees, har tilvekstprocenten for baade Norges og Sveriges vedkommende i det sidste tiaar været adskillig lavere end i nabolandene og forøvrig lavere end i samtlige germanske land og hele det nordlige Europa (undtagen Irland).

For Norges vedkommende skyldes dette igjen for en væsentlig del den ovenfor omtalte betydelige utvandring i nævnte periode. Bortset fra Italien, Portugal og Irland har nemlig, som i bilag 13 paavist, den gjennemsnitlige aarlige utvandring fra Norge til oversjøiske land i forhold til folkemængden været meget større end fra noget andet land i Europa i aarene 1901—1910.

Utvandringsoverskuddet har følgelig ogsaa været stort og har gjennemsnitlig de første fem aar utgjort 0.781, de sidste fem aar 0.599 og i hele tiaaret 0.689 pct. av middelfolkemængden. Ved at sammenholde disse tal med de i bilag 1 meddelte opgaver over fødselsoverskuddet og tilvekstprocenten vil man finde, at den «naturlige» befolkningstilvekst som betegnes ved fødselsoverskuddet, er blit redusert ved utvandringen i femaaret 1901—1905 til kun 44.2 pct., i aarene 1906—1910 til 52.2 pct. og i hele tiaaret til 48 pct. eller litt under det halve. Den tilsvarende procent utgjorde for tiaarene 1881—1890 og 1891—1900 henholdsvis 30.4 og 82.3 og for hele perioden 1881—1910 54.1.

Har imidlertid den her nævnte reduktionsfaktor — utvandringen — virket sterkere i Norge end i de fleste andre europæiske land, saa er til gjengjeld vort land nogenlunde gunstig stillet, naar man ser hen til fødselsoverskuddet alene. Procentvis i forhold til middelfolkemængden har dette gjennemsnitlig aarlig utgjort:

^{1.} For de to første perioder efter Sundberg.

	1881—1885.	1886—1890.	1891—1895.	1896—1900.	1901—1905.	1906—1910.
Norge	1.38	1.34	1.32	1.43	1.40	1.25
Sverige	1.18	1.24	1.08	1.08	1.06	1.11
Danmark	1.40	1.27	1.18	1.35	1.42	1.45
Finland	1.33	1.45	1.13	1.37	1.28	1.35
England med Wales.....	<u>1.41</u>	<u>1.26</u>	1.18	1.16	1.21	1.16
Nederlandene	1.32		1.33	1.50	1.56	1.53
Belgien	0.96		0.88	1.08	1.08	0.88
Tyskland	1.18	1.21	1.30	1.47	1.44	1.41
Østerrike-Ungarn.....	0.98		0.96	1.18	1.14	1.14
Schweiz	0.72		0.78	1.03	1.04	1.00
Frankrike	0.18		0.00	0.13	0.16	0.07
Italien	1.04		1.05	1.10	1.07	1.14
Spanien	0.44		0.50	0.55	0.92	0.93
Rusland	1.46		1.29	1.72	1.75	1.61

Det fremgaar av disse opgaver, at Norge med hensyn til fødselsoverskud intar en nogenlunde central stilling blandt de germanske land¹. Man vil forøvrig ikke undlate at lægge merke til den forskjel mellem Norge og dets naboland, som i denne henseende har gjort sig gjeldende i utviklingen de sidste ti aar. Mens Sverige og Finland staar omrent paa samme standpunkt i femaaret 1906—1910 som i femaaret 1896—1900, og mens Danmark endog har gaat fremad i denne periode, er der for Norges vedkommende en tydelig tilbakegang at merke. Dette skyldes væsentlig nedgangen i antallet av levendefødte. Paa den anden side har der vistnok ogsaa været nedgang i dødeligheten; men den har været mindre jevn og ikke stor nok til at kunne holde overskuddet oppe (se bilag 1).

Idet forøvrig henvises til hvad ovenfor er oplyst om fødsler og dødsfald, skal man her alene hitsætte en opgave over det gjennemsnitlige aarlige procentforhold for de sidstnævnte to faktorer og deres resultat — fødselsoverskuddet — i de fire sidste trediveaarsperioder:

	Levendefødte.	Døde.	Overskud av fødte.
1851—1880	3.16 pet.	1.74 pet.	1.42 pet.
1861—1890	3.09 "	1.74 "	1.35 "
1871—1900	3.06 "	1.68 "	1.38 "
1881—1910	2.94 "	1.59 "	1.35 "

¹ For Norge gjælder fremdeles, hvad i tidligere oversigter er bemerket, at det forholdsvis gunstige resultat skyldes den ringe dødelighet, idet fødsernes antal er under det gjennemsnitlige; se ovenfor side 21 og side 34.

I forhold til de her omhandlede tidsrum sees tiaaret 1901—1910, og derav igjen særlig den sidste halvdel at gjøre sig mindre fordelagtig bemerket, idet den tilsvarende procent av levendefødte, døde og fødselsoverskud i tiaaret utgjorde henholdsvis 2.75, 1.42 og 1.33 og i femaaret 1906—1910 henholdsvis 2.64, 1.39 og 1.25, og utviklingen har fortsat at gaa i samme retning i aarene 1911—1913, idet sidstnævnte aar viser et fødselsoverskud av kun 1.20 pet.

2. Rikets bygder og byer samt de enkelte landsdele.

I tabel 1 A i femaarssammendraget av folkemængdens bevægelse 1906—1910 (Norges Off. St. V nr. 27) findes detaljerte opgaver over folkemængden i Rikets bygder og byer ved folketællingerne 3 december 1900 og 1 december 1910. Tilsvarende opgaver for tidligere aar er foruten i folketællingstabellerne ogsaa meddelt i sammendragstabeller vedkommende folkemængdens bevægelse i aarene 1871—1875, 1886—1890 og 1896—1900. Særskilt for byernes vedkommende kan desuden henvises til bilag 17 og 18 i nærværende hefte og de tilsvarende opgaver i bilag 3—5 i Hovedoversigten 1886—1900.

Ved undersøkelse av bybefolkingens vekst og forholdet mellem denne og bevægelsen i landdistrikterne maa man stadig ha for øje, at byernes folkemængde har en dobbelt vekst, paa den ene side den forøkelse, som er basert paa fødsler og dødsfald samt ut- og indflytning i uforandrede byterritorier, og paa den anden side tillike den forøkelse som skyldes opprettelse av nye byer og utvidelse av bygrænser. Denne dobbelte vekst, som for endel altsaa foregaar direkte paa landdistrikternes bekostning, vil fiudes ved at se hen til folkemængdens størrelse i landdistrikter og byer ifølge de forskjellige folketællinger, det vil sige: saaledes som den viser sig efter de i vedkommende tællingsaar faktisk gjeldende grænser mellem land og by.

Den hjemmehørende folkemængde utgjorde ifølge tællingerne:

	Kjøp-stæder.	Lade-steder.	Tilsammen byer.	Land-distrikter.	Procentvis i forhold til Rikets folkemængde.	
					Land-distrikter.	Byer.
31. december 1860	205 300	23 700	229 000	1 379 653	85.77	14.23
« — 1875	302 340	30 058	332 398	1 481 026	80.16	19.84
« — 1890	440 086	33 234	473 320	1 527 597	76.34	23.66
3 — 1900	589 890	37 760	627 650	1 612 382	71.98	28.02
1 — 1910	658 022	31 206	689 228	1 702 554	71.18	28.82

Den raske vekst, byernes folkemængde hadde i forhold til landdistrikternes i de 40 aar 1861—1900, har, som det sees, ikke fortsat i samme forhold i tiaaret 1901—1910.

Hvordan stigningen i byernes folkemængde fordeler sig paa hvert av aarene

1901—1910, vil sees av bilag 17, og ved at sammenholde disse opgaver med bilag 1 vil man finde den aarlige stigning ogsaa for bygdernes vedkommende.

Av den forøkelse, som har fundet sted i bybefolkningen i sidstnævnte tiaar, skyldes 12 407 oprettelse av nye byer og indlemmelse av forstæder, som var indbefattet i landdistriktenes folkemængde i 1900 (jfr. bilag 18). Naar dette antal lægges til byernes folkemængde i 1900, eller man med andre ord gaar ut fra, at by- og landdistrikttene hadde samme grænser i 1900 som i 1910, utgjorde den virkelige forøkelse i byerne 49 171 og i landdistrikttene 102 579 paa en folke- mængde i 1900 av henholdsvis 640 057 og 1 599 975.

Folkemængdens naturlige tilvekst i det heromhandlede tiaar blir efter denne berigtingelse 7.7 pct. for byerne og 6.4 pct. for landdistrikttene, og den aarlige tilvekstprocent henholdsvis 0.74 og 0.62 pct. (Se Statistisk Aarbok for Norge 1913 tabel 4). I tiaaret 1891—1900 utgjorde den aarlige tilvekst for byerne 2.76 pct. og for landdistrikttene 0.58 pct. For tidsrummet 1860—1900 var de tilsvarende tal 2.36 og 0.42.

Som nedenfor skal paavises, hænger denne nedgang i byernes vekst i første række sammen med det paafalde omslag, der har fundet sted i sidste tiaar med hensyn til ind- og utflytning til og fra byerne.

Angaaende utviklingen i de enkelte amter og byer henvises til Statistisk Aarbok 1913, tabel 4, hvor den hjemmehørende folkemængde findes angit for aarene 1860, 1890 og 1900 efter jurisdiktionsinddelingen i sidstnævnte aar og for aarene 1900 og 1910 efter de i 1910 bestaaende grænser; paa grundlag derav er den aarlige tilvekstprocent beregnet for perioderne 1861—1890, 1891—1900 og 1901—1910.

Av disse opgaver hitsættes et sammendrag for de større landsdele og byer:

	Folkemængde efter jurisdiktionsinddelingen 3/12 1900.			Folkemængde efter jurisdiktions- inddelingen 1/12 1910.		Aarlig tilvekstprocent.		
	1860.	1890.	1900.	1900.	1910.	1861— 1890.	1891— 1900.	1901— 1910.
I. Bygder og byer underrett.								
Østlandet	415 143	576 436	697 970	697 970	754 901	1.10	1.93	0.79
Oplandene	233 227	227 205	242 462	242 462	253 791	÷ 0.09	0.65	0.46
Sørlandet	214 912	251 815	260 554	260 554	266 607	0.53	0.34	0.23
Vestlandet	319 911	386 457	424 636	424 636	453 953	0.63	0.95	0.67
Trøndelagen	280 356	332 859	354 952	354 952	377 876	0.57	0.65	0.63
Nord-Norge	145 104	226 145	259 458	259 458	284 654	1.49	1.38	0.93
Riket	1 608 653	2 000 917	2 240 032	2 240 032	2 391 782	0.73	1.14	0.66

	Folkemængde efter jurisdiktionsinddelingen 3/12 1900.			Folkemængde efter jurisdiktions- inddelingen 1/12 1910.		Aarlig tilvekstprocent.		
	1860.	1890.	1900.	1900.	1910.	1861— 1890.	1891— 1900.	1901— 1910.
II. Bygderne.								
Østlandet.....	301 589	325 690	356 174	356 119	391 508	0.26	0.90	0.95
Oplandene.....	229 609	218 477	228 628	228 488	238 235	÷ 0.16	0.46	0.42
Sørlandet.....	175 448	195 410	198 449	190 905	199 060	0.36	0.16	0.42
Vestlandet.....	270 259	295 290	304 441	304 042	320 573	0.30	0.31	0.53
Trøndelagen	249 852	278 646	285 317	285 317	296 875	0.36	0.24	0.40
Nord-Norge	137 946	209 178	239 373	235 104	256 303	1.40	1.36	0.87
Tilsam. bygderne	1 364 703	1 522 691	1 612 382	1 599 975	1 702 554	0.37	0.58	0.62
III. Byerne.								
Østlandet.....	113 554	250 746	341 796	341 851	363 393	2.68	3.15	0.61
Oplandene.....	3 618	8 728	13 834	13 974	15 556	2.98	4.71	1.08
Sørlandet.....	39 464	56 405	62 105	69 649	67 547	1.20	0.97	÷ 0.31
Vestlandet.....	49 652	91 167	120 195	120 594	133 380	2.05	2.80	1.01
Trøndelagen	30 504	54 213	69 635	69 635	81 001	1.94	2.54	1.52
Nord-Norge	7 158	16 967	20 085	24 354	28 351	2.92	1.70	1.53
Tilsam. byerne	243 950	478 226	627 650	640 057	689 228	2.27	2.76	0.74
IV. De enkelte større byer.								
Kristiania	52 903	151 239	227 626	227 626	241 834	3.57	4.17	0.61
Bergen	28 758	53 684	72 251	72 251	76 867	2.10	3.02	0.62
Trondhjem.....	18 527	29 162	38 180	38 180	45 335	1.52	2.73	1.73
Stavanger	15 140	23 899	30 613	31 012	37 261	1.53	2.51	1.85
Drammen.....	13 091	20 687	23 093	23 093	24 895	1.54	1.11	0.75
Fredrikstad	5 323	12 451	14 635	14 635	15 597	2.87	1.63	0.42
Kristiansand	10 126	12 813	14 666	14 666	15 291	0.78	1.38	0.64
Aalesund	3 088	8 406	11 777	11 777	13 858	3.39	3.43	1.64
Kristiansund.....	4 963	10 381	12 050	12 050	13 201	2.49	1.50	0.92
Fredrikshald	8 804	11 217	11 957	12 012	11 992	0.81	0.64	÷ 0.02
Skien	4 368	8 979	11 394	11 394	11 856	2.43	2.41	0.40
Arendal	3 076	4 578	4 343	11 130	10 315	1.33	÷ 0.53	÷ 0.76
Larvik	5 595	11 261	10 668	10 668	10 105	2.36	÷ 0.54	÷ 0.53
Sarpsborg	2 445	2 904	6 922	6 922	9 846	0.58	9.07	3.59

Beregningerne viser, at tilveksten i sidste tiaar har været størst i Nord-Norge og mindst i Sørlandet. For begge disse landsdele er det bybefolkningens vekst som væsentlig har hitført dette resultat; landbefolkningen har derimot vokset sterkest i Østlandet og mindst i Trøndelagen. Særlig ugunstig stiller forholdet sig for Sørlandets byer, hvor der endog er tilbakegang i aarene 1901—1910. Denne tilbakegang falder igjen for den alt overveiende del paa Nedenes amts byer, hvor den aarlige tilvekstprocent utgjorde $\div 1.05$. Angaaende Nedenes amt er forøvrig den særegenhed at merke, at her har ogsaa landbefolkningen avtatt, hvorfor hele amtet viser nedgang i folkemængde, og det ikke alene i sidste tiaar, men ogsaa i aarene 1891—1900 (Se Aarboken 1913, tabel 4. Sammenlign ogsaa hermed, hvad i forrige avsnit side 61 er oplyst om utvandringen i de forskjellige landsdele).

I de større byer sees der overalt (naar undtages Larvik) at være en betydelig nedgang i tilvekstprocenten fra nitiaarene til sidste tiaarsperiode. Særlig vil man lægge merke til Kristiania, Bergen, Aalesund, Fredrikstad, Skien og Sarpsborg, hvor tilvekstprocenten er gått ned til kun en brøkdel, og Fredrikshald, hvor der tidligere var ialfald nogen fremgang, men i 1901—1910 endog litt tilbakegang.

Da Kristianias folkemængde alene utgjør mer end tredjedelen av samtlige norske byers, har folkemængdens bevægelse i denne by selvfolgelig en væsentlig indflydelse paa bevægelsen i hele Rikets bybefolkning. Den sterke nedgang i bybefolkningens vekst i sidste tiaar skyldes da ogsaa for en meget stor del den stagnation, ja endog nedgang, som indtraadte i Kristianias befolkningsvekst efter jobbetiden i slutten av nitiaarene.

I Hovedoversigten 1886—1900 er der side 11 meddelt en opgave over, hvordan forholdet mellem land- og bybefolkningens vekst har stillet sig i de tre nordiske land i forrige aarhundrede. Av denne opgave hitsættes tallene for den aarlige tilvekstprocent i perioderne 1860—1880 og 1880—1900, med tilføielse av de tilsvarende tal för tiaaret 1901—1910:

	Norge.		Sverige ¹ .		Danmark ¹ .	
	Land-distrikter.	Byer.	Land-distrikter.	Byer.	Land-distrikter.	Byer.
1860—1880.....	0.51	2.62	0.64	2.21	0.69	1.95
1880—1900.....	0.36	2.07	0.20	2.37	0.35	2.45
1901—1910.....	0.62	0.74	0.30	2.16	1.01	1.47

Det falder straks i øinene, at i samtlige tre land er der i sidste tiaar en synkende tendens i bybefolkningens vekst og til gjengjeld en stigning i landbefolk-

¹ For Sverige og Danmark er procenten i 1901—1910 utregnet efter de i den svenske og danske statistiske aarbok opførte opgaver over folkemængden.

ningens. For Norges vedkommende var denne nedgang i byernes vekst allerede begyndt i perioden 1880—1900, men er særlig paafaldende i tiaaret 1901—1910.

Angaaende forholdet mellem de tre nordiske hovedstæder skal man først henvise til Hovedoversigten 1886—1900, side 12, hvor utviklingen er ført frem til aaret 1905. Her skal alene tilføies, at i 1910 utgjorde Kristianias folke-mængde 21.1 pct. av samtlige tre hovedstæders befolkning, Stockholms utgjorde 29.9 pct. og Kjøbenhavns 49.0 pct. Deres indbyrdes forhold har altsaa ikke sylinderlig forandret sig siden 1905, da procentforholdet var henholdsvis 20.9, 29.8 og 49.3.

Til nærmere belysning av forholdet mellem land- og bybefolkningens vekst vil det være nødvendig at se litt nærmere paa de enkelte faktorer, som betinger denne vekst.

Foruten de to faktorer, som kommer i betragtning for det hele rikes vedkommende, paa den ene side fødselsoverskuddet og paa den anden side overskuddet av ind- eller utvandring, vil der, naar man særskilt behandler land og by, tillike bli spørsmål om en tredje faktor, nemlig ut- og indflytning fra by til land og omvendt.

Uten at man her kan gaa nærmere ind paa, hvilken rolle denne sidste faktor alene spiller, kan man vistnok i sin almindelighet uttale, at utflytningen fra landdistrikterne til byerne i en aarrække har været større end indflytningen fra byerne. I forbindelse med ut- og indvandringsoverskuddet har denne flytning inden Rikets grænser bidraget til at stille land- og bybefolkningen i et væsentlig forskjellig forhold, hvad tilveksten angaar. Mens nemlig den ved fødselsoverskuddet betingede naturlige tilvekst i Rikets og landdistrikternes folke-mængde helt siden fiftiarene har været mer eller mindre redusert ved overskuddet av utvandrede, saa er dette fødselsoverskud for byernes vedkommende like indtil det sidste tiaar blit yderligere forøket ved overskud av indvandrede og indflyttede. Hvordan forholdet i saa henseende har stillet sig, vil sees av nedenstaende opgaver, særskilt for Riket, landdistrikterne og byerne.

(Se tabellen næste side).

I tiaaret 1901—1910 ser man her et sterkt omslag for byernes vedkommende. Fra at være en betydelig forøkende faktor i form av indflytningsoverskud er nemlig ut- og indflytningen gåaet over til at gi et utflytningsoverskud, som har bragt den effektive tilvekst i byerne like ned til omrent det halve av den naturlige. I de følgende aar 1911 og 1912 er forholdet atter vendt tilbake til det oprindelige, idet 1911 viser et indflytningsoverskud for byerne av 3 158 og 1912 et lignende paa 2 298, mens landdistrikterne og Riket fremdeles har utflytningsoverskud, i 1911 henholdsvis $\div 11\ 802$ og $\div 8\ 644$ og i 1912 likeledes $\div 7\ 473$ og $\div 5\ 175$.

Det for byernes vekst ugunstige tiaar 1901—1910 var derimot ifølge ovenstaende opgave forholdsvis gunstig for landdistrikternes vedkommende, idet utflyt-

	Hjemmehørende folkemængdes tilvekst ¹ .	Registrert overskud av fødte ² .	Overskud av ind- eller utflyttede.	Effektiv befolk- ningstilvekst i procenter av den naturlige.
R i k e t .				
1866—1875	+ 111 668	+ 219 954	÷ 108 286	50.8
1876—1890	+ 187 493	+ 409 855	÷ 222 362	45.7
1891—1900	+ 239 115	+ 292 924	÷ 53 809	81.6
1901—1910	+ 151 750	+ 304 121	÷ 152 371	49.9
L a n d d i s t r i k t e r .				
1866—1875	+ 40 365	+ 180 057	÷ 139 692	22.4
1876—1890	+ 74 319	+ 312 432	÷ 238 113	23.8
1891—1900	+ 89 691	+ 206 440	÷ 116 749	43.4
1901—1910	+ 102 579	+ 209 044	÷ 106 465	49.1
B y e r .				
1866—1875	+ 71 303	+ 39 897	+ 31 406	178.7
1876—1890	+ 113 174	+ 97 423	+ 15 751	116.2
1891—1900	+ 149 424	+ 86 484	+ 62 940	172.8
1901—1910	+ 49 171	+ 95 077	÷ 45 906	51.7

ningsoverskuddet sees at være minket endel og endog være naadd længer ned end i noget tiaar siden 1866.

Ovenfor er det videre paavist, at variationerne i tilvekstprocenten fra tid til anden for hele Rikets vedkommende i særlig grad skyldes fluktuationerne i utvandringsoverskuddet, idet fødselsoverskuddet holder sig temmelig uforandret fra aar til aar. Det samme kan siges særskilt om landdistrikterne og byerne, idet man som nævnt med utvandringsoverskud her forstaar overskuddet av ind- og utflytning. Efter at ha belyst dettes bevægelse i ovenomhandlede tidsrum skal man til slutning meddele en oversigt over fødselsoverskuddets utvikling i land og by i de senere aar:

¹ Tilveksten for Riket er utregnet paa grundlag av folketællingernes opgaver; for landdistrikturen og byerne har man set bort fra de ved jurisdiktionsforandringer bevirke formindskelser i landdistrikternes og forekelser i byernes folkemængde.

² Overskuddet av fødte er opgjort paa grundlag av det i hvert aar registrerte antal fødte og døde, hvorved for dødsfaldenes vedkommende bemerkes, at her alene er medregnet de i Norge stedfundne.

I motsætning dertil se bilag 1 note 1.

	Antal levende-fødte ¹	Antal døde ¹	Overskud av fødte.	Aarlig antal i procent av den tilstedeværende middelfolkemængde.		
				Fødte.	Døde.	Overskud.
L a n d d i s t r i k t e r .						
1876—1885	449 525	240 365	209 160	3.008	1.608	1.400
1886—1895	449 512	247 416	202 096	2.946	1.622	1.324
1891—1900	449 471	243 031	206 440	2.909	1.573	1.336
1901—1910	437 642	228 598	209 044	2.681	1.400	1.281
B y e r .						
1876—1885	144 100	78 520	65 580	3.556	1.938	1.618
1886—1895	159 136	89 750	69 386	3.396	1.915	1.481
1891—1900	181 688	95 204	86 484	3.394	1.778	1.616
1901—1910	191 407	96 330	95 077	2.900	1.460	1.440

I femaaret 1901—1905 var den tilsvarende aarlige procent av fødte, døde og fødselsoverskud i landdistrikturen henholdsvis 2.753, 1.428 og 1.325 og i byerne 3.119, 1.512 og 1.607; femaaret 1906—1910 viser derimot for landdistrikturen 2.611, 1.373 og 1.238 og for byerne 2.691, 1.412 og 1.279 pct. I de følgende aar gaar overskuddet yderligere ned i byerne, nemlig til 1.209 pct. i 1911 og til 1.124 pct. i 1912; i landdistrikturen stiger det derimot til 1.300 pct. i 1911 for atter at falde i 1912 til 1.244 pct.

Like indtil sidste tiaarsperiode har det relative antal baade av fødte, døde og fødselsoverskud, som man ser, været større i byerne end paa landet. Fra 1908 av sker der imidlertid et omslag i dette forhold, idet fødselsoverskuddet i nævnte aar er lavere i byerne end paa landet, i 1909 igjen litt høiere, i 1910 omtrent likt i by og paa land, men fra 1911 av, som det synes, definitivt lavest i byerne. Omslaget skyldes væsentlig den større nedgang, som har fundet sted i byernes relative antal av levendefødte i de sidste aar, men delvis ogsaa den omstændigheten, at dødeligheten paa landet har avtatt i noget sterkere grad end i byerne.

Særskilt for Kristianias vedkommende stiller procentforholdene sig som følger:

	Levende-fødte.	Døde.	Overskud av fødte.
1876—1885	3.738	2.034	1.704
1886—1895	3.633	2.083	1.550
1891—1900	3.601	1.828	1.773
1901—1905	3.166	1.551	1.615
1906—1910	2.495	1.369	1.126
1901—1910	2.824	1.458	1.366
1911—1912	2.283	1.427	0.866

¹ Indregistrerte fødsler og dødsfald efter femaarssammendragene av folkemængdens bevægelse.

Bilag.

**Bilag 1. Folkemængdens aarlige forandringer 1891—1913
i hvert av**

Aar.	Hjemmehørende folkemængde.		Tilvekst.	Overskud av fødte.	Overskud av ut- vandrede.	Gift par.	Levende- fødte ¹ .	Derav uegte- fødte.	Død- fødte egte og uegte.
	1 januar.	1 juli.							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1891	2 004 102	2 012 503	16 803	26 280	— 9 477	13 179	61 901	4 344	1 751
1892	2 020 905	2 026 016	10 222	23 715	— 13 493	12 742	59 933	4 293	1 707
1893	2 031 127	2 037 797	13 339	28 286	— 14 947	12 974	61 823	4 436	1 844
1894	2 044 466	2 056 657	24 382	26 135	— 1 753	12 966	60 889	4 334	1 719
1895	2 068 848	2 083 088	28 480	30 736	— 2 256	13 339	63 318	4 515	1 634
1896	2 097 328	2 111 676	28 696	31 153	— 2 457	13 962	63 254	4 639	1 632
1897	2 126 024	2 141 721	31 394	31 460	— 66	14 220	64 333	4 880	1 588
1898	2 157 418	2 173 807	32 778	32 698	+ 80	15 039	65 926	5 024	1 592
1899	2 190 196	2 204 083	27 775	29 033	— 1 258	15 530	65 968	4 831	1 690
1900	2 217 971	2 230 483	25 024	30 884	— 5 860	15 222	66 229	4 872	1 616
1901	2 242 995	2 254 911	23 832	33 482	— 9 650	14 760	67 303	4 794	1 719
1902	2 266 827	2 275 485	17 316	34 824	— 17 508	14 385	66 494	4 753	1 596
1903	2 284 143	2 287 768	7 249	31 623	— 24 374	13 566	65 470	4 668	1 634
1904	2 291 392	2 297 494	12 203	31 248	— 19 045	13 481	64 143	4 370	1 579
1905	2 303 595	2 308 572	9 954	28 551	— 18 597	13 269	62 601	4 207	1 461
1906	2 313 549	2 319 191	11 283	30 423	— 19 140	13 590	62 091	4 145	1 434
1907	2 324 832	2 328 962	8 260	27 957	— 19 697	13 953	61 302	4 126	1 412
1908	2 333 092	2 345 564	24 944	28 320	— 3 376	14 153	61 686	4 173	1 431
1909	2 358 036	2 367 494	18 916	31 213	— 12 297	14 080	63 324	4 144	1 453
1910	2 376 952	2 383 677	13 450	29 279	— 15 829	14 566	61 486	4 041	1 405
1911	2 390 402	2 401 175	21 546	30 258	— 8 893	14 826	61 468	4 154	1 399
1912	2 411 948	2 423 827	23 757	28 932	— 5 101	14 797	61 151	4 080	1 430
1913	2 435 705	2 447 276	23 141	28 988	— 5 827	* 15 208	* 60 937	* 4 301	* 1 742
1891—1895	10 169 448	10 216 061	93 226	135 152	— 41 926	65 200	307 864	21 922	8 655
1896—1900	10 788 937	10 861 770	145 667	155 228	— 9 561	73 973	325 710	24 246	8 118
1901—1905	11 388 952	11 424 230	70 554	159 728	— 89 174	69 461	326 011	22 792	7 989
1906—1910	11 706 461	11 744 888	76 853	147 192	— 70 339	70 342	309 889	20 629	7 135
1901—1910	23 095 413	23 169 118	147 407	306 920	— 159 513	139 803	635 900	43 421	15 124

¹ For aarene 1901—1910 efter de aarlige publikationer over folkemængdens bevægelse med 1891—1900 og 1911—1913 uten saadant tillæg. Baade levendefødte og døde efter de

² Døde 1901—1910 omfatter ogsaa de i utlandet døde norske sjømænd m. v.

³ De i rubrik 12 anførte tal for aarene 1901—1910 beror dels paa den svenska statistik andre land, grundet paa den svenska statistik, samt norske opgaver over rømte og hjem-

⁴ Foreløbige opgaver.

* Disse opgaver er for aarene 1891—1910 bygget paa de utførlige beregninger, som er

**samt hovedopgaver vedkommende folkemængdens bevægelse
disse aar.***

Døde ^a	Utvandret til oversjøiske steder.	Indvandringsoverskud for øvrige ^b .	Tilvekst pr. 1000 af aarets middel-folke-mængde.	Over-skud av fødte pr. 1000.	Over-skud av utvandrede pr. 1000.	Gifte par pr. 1000.	Le-vendefødte pr. 1000.	Døde pr. 1000.	Øversjøisk utvan-dring pr. 1000.	Ind-van-dring pr. 1000.	Aar.
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
35 621	13 341	3 864	8.35	13.06	4.71	6.55	30.76	17.70	6.63	1.92	1891
36 218	17 049	3 556	5.05	11.71	6.66	6.29	29.58	17.87	8.42	1.76	1892
33 537	18 778	3 831	6.55	13.88	7.33	6.37	30.34	16.46	9.21	1.88	1893
34 754	5 642	3 889	11.86	12.71	0.85	6.30	29.61	16.90	2.74	1.89	1894
32 582	6 207	3 951	13.67	14.75	1.08	6.40	30.39	15.64	2.98	1.90	1895
32 101	6 679	4 222	13.59	14.75	1.16	6.61	29.95	15.20	3.16	2.00	1896
32 873	4 669	4 603	14.66	14.69	0.03	6.64	30.04	15.35	2.18	2.15	1897
33 228	4 859	4 939	15.08	15.04	0.04	6.92	30.33	15.29	2.23	2.27	1898
36 935	6 699	5 441	12.60	13.17	0.57	7.05	29.93	16.76	3.04	2.47	1899
35 345	10 931	5 071	11.22	13.85	2.63	6.82	29.69	15.84	4.90	2.27	1900
33 821	12 745	3 095	10.57	14.85	4.28	6.55	29.85	15.00	5.65	1.37	1901
31 670	20 343	2 835	7.61	15.30	7.69	6.32	29.22	13.92	8.94	1.25	1902
33 847	26 784	2 410	3.17	13.82	10.65	5.93	28.61	14.79	11.71	1.05	1903
32 895	22 264	3 219	5.31	13.60	8.29	5.87	27.92	14.32	9.69	1.40	1904
34 050	21 059	2 462	4.31	12.37	8.06	5.75	27.12	14.75	9.12	1.07	1905
31 668	21 967	2 827	4.87	13.12	8.25	5.86	26.77	13.65	9.47	1.22	1906
33 345	22 135	2 438	3.55	12.00	8.46	5.99	26.32	14.32	9.50	1.05	1907
33 366	8 497	5 121	10.63	12.07	1.44	6.03	26.30	14.23	3.62	2.18	1908
32 111	16 152	3 855	7.99	13.18	5.19	5.95	26.75	13.56	6.82	1.63	1909
32 207	18 912	3 083	5.64	12.28	6.64	6.11	25.79	13.51	7.93	1.29	1910
31 210	12 477	3 584	8.97	12.60	3.70	6.17	25.60	13.00	5.20	1.49	1911
32 219	9 105	4 004	9.80	11.94	2.10	6.10	25.23	13.29	3.76	1.65	1912
* 31 949	9 876	4 049	9.46	11.85	2.38	6.21	24.90	13.05	4.04	1.65	1913
172 712	61 017	19 091	9.13	13.23	4.10	6.38	30.14	16.91	5.97	1.87	1891—1895
170 482	33 837	24 276	13.41	14.29	0.88	6.81	29.99	15.70	3.12	2.24	1896—1900
166 283	103 195	14 021	6.18	13.98	7.81	6.08	28.54	14.56	9.03	1.23	1901—1905
162 697	87 663	17 324	6.54	12.53	5.99	5.99	26.39	13.85	7.46	1.48	1906—1910
328 980	190 858	31 345	6.36	13.25	6.89	6.03	27.45	14.20	8.24	1.35	1901—1910

tillæg for hvert aar overensstemmende med Dødelighetsstabeller 1900—1910. For aarene stedfundne fødsler og dødsfald undtagen for aarene 1911—1913, som omfatter de indregistrerte.

over ind- og utflytning fra og til Norge, dels paa beregning over ind- og utflytning til og fra komme sjøfolk (kfr. Dødelighetsstabellerne).

foretat til bruk for Dødelighetsstabellerne.

Bilag 2. De i aarene 1891—1900 og i 1901—1910 egteviede fordelt i femaarige aldersgrupper samt efter civilstand.

Brudgommens alder.					Brudgommer med uopgit alder.				Aarlig antal egteviede i pct. av middelfolke- mængden.	
	1891— 1895.		1896— 1900.		1901— 1905.		1906— 1910.		1891— 1900.	1901— 1910.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Ungkarer.										
15—19 aar	1 481	2 032	1 950	1 930	1	1	3 514	3 881	0.34	0.34
20—24 -	17 371	22 801	20 433	20 317	8	13	40 180	40 763	5.76	5.36
25—29 -	21 451	23 411	23 265	22 951	9	16	44 871	46 232	12.62	11.24
30—34 -	9 904	10 800	9 768	10 747	4	8	20 708	20 523	11.88	10.32
35—39 -	3 963	4 091	3 860	4 015	2	2	8 056	7 877	8.07	7.01
40—44 -	1 640	1 733	1 637	1 655	1	-	3 374	3 292	4.84	4.21
45—49 -	711	686	692	728	-	-	1 397	1 420	2.83	2.47
50—54 -	299	297	293	334	-	-	596	627	1.40	1.26
55—59 -	128	132	125	135	-	-	260	260	0.79	0.67
60—64 -	60	56	61	71	-	-	116	132	0.50	0.41
65—69 -	20	26	30	27	-	-	46	57	0.20	0.23
70—74 -	8	12	6	6	-	-	20	12	0.11	0.06
75 og derover ...	2	2	1	2	-	-	4	3	0.02	0.02
Uopgit.....	14	11	11	29	(25)	(40)	-	-	-	-
Tilsammen	57 052	66 090	62 132	62 947	-	-	123 142	125 079	4.69	4.25
2. Enkemænd og fraskilte.										
15—19 aar	1	-	3	3	-	-	1	6	(2.00)	(5.45)
20—24 -	79	88	79	74	-	-	167	153	14.03	12.97
25—29 -	511	478	506	534	-	-	989	1 040	21.88	21.44
30—34 -	1 034	1 038	989	1 050	1	1	2 073	2 040	21.37	19.98
35—39 -	1 447	1 257	1 204	1 221	2	1	2 706	2 426	18.92	17.37
40—44 -	1 313	1 312	1 180	1 204	1	1	2 626	2 385	14.19	12.72
45—49 -	1 090	1 131	1 006	998	1	1	2 222	2 005	10.12	8.59
50—54 -	877	858	851	829	1	1	1 736	1 681	6.37	5.57
55—59 -	659	668	611	602	-	1	1 327	1 214	4.15	3.56
60—64 -	549	522	429	410	-	-	1 071	839	2.49	1.98
65—69 -	388	320	271	289	-	-	708	560	1.30	1.14
70—74 -	155	143	140	122	-	-	298	262	0.49	0.45
75 og derover ...	42	64	59	54	-	-	106	113	0.10	0.08
Uopgit.....	2	4	1	5	(6)	(6)	-	-	-	-
Tilsammen	8 147	7 883	7 329	7 395	-	-	16 030	14 724	4.06	3.51

Bilag 2 (forts.). De i aarene 1891—1900 og i 1901—1910 egteviede
fordelt i femaarige aldersgrupper samt efter civilstand.

Brudens alder.					Bruder med uopgit alder.		1891— 1900.	1901— 1910.	Aarlig antal egteviede i pct. av middelfolke- maengden.	
	1891— 1895	1896— 1900.	1901— 1905.	1906— 1910.	1891— 1900.	1901— 1910.	(Med fordeling av dem hvis alder var uopgit.)		1891— 1900.	1901— 1910.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Piker.										
Under 15 aar.....	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
15—19 -	5 628	7 575	7 728	7 661	4	8	13 207	15 397	1.32	1.39
20—24 -	24 985	30 773	28 634	29 334	16	32	55 774	58 000	8.08	7.69
25—29 -	18 126	19 000	18 259	18 203	10	20	37 136	36 482	9.77	8.66
30—34 -	7 340	7 456	6 603	6 943	4	7	14 800	13 553	6.46	5.52
35—39 -	3 073	3 212	2 754	2 686	2	2	6 287	5 442	4.00	3.13
40—44 -	1 402	1 447	1 273	1 295	1	1	2 850	2 569	2.35	1.83
45—49 -	693	640	660	603	1	-	1 334	1 263	1.44	1.11
50—54 -	246	273	280	256	-	-	519	536	0.67	0.55
55—59 -	79	82	83	84	-	-	161	167	0.27	0.22
60—64 -	24	21	23	30	-	-	45	53	0.08	0.08
65—69 -	7	15	11	10	-	-	22	21	0.05	0.04
70—74 -	1	4	2	2	-	-	5	4	0.01 ⁵	0.01
75 og derover	-	1	1	-	-	-	1	1	-	0.00 ¹
Uopgit	22	16	21	49	(38)	(70)	-	-	-	-
Tilsammen	61 627	70 515	66 332	67 156	-	-	132 142	133 488	4.44	4.01
2. Enker og fraskilte hustruer.										
15—19 aar.....	3	-	1	-	-	-	3	1	1.30	0.29
20—24 -	101	123	109	129	-	-	224	238	8.78	7.75
25—29 -	465	403	446	487	1	1	869	934	9.71	9.40
30—34 -	671	667	591	669	1	2	1 339	1 262	6.82	6.26
35—39 -	747	725	625	593	1	2	1 473	1 220	4.96	4.02
40—44 -	578	586	514	493	1	2	1 165	1 009	2.77	2.24
45—49 -	452	468	375	344	1	1	921	720	1.65	1.21
50—54 -	263	242	246	214	1	1	506	461	0.74	0.59
55—59 -	150	112	109	126	-	1	262	236	0.32	0.26
60—64 -	78	70	54	76	-	-	148	130	0.15	0.12
65—69 -	49	44	38	32	-	-	93	70	0.08	0.06
70—74 -	9	16	12	13	-	-	25	25	0.02 ¹	0.02
75 og derover ...	1	2	5	4	-	-	3	9	0.00 ²	0.00 ³
Uopgit	6	-	4	6	(6)	(10)	-	-	-	-
Tilsammen	3 573	3 458	3 129	3 186	-	-	7 031	6 315	0.83	0.68

**Bilag 3. De i aarene 1891—1910 egteviede ungkarer og piker for-
delt paa hvert aldersaar indtil det firtiende.**

Aldersaar.	Ungkarer.				Ungkarer med uopgit alder for- delt paa de enkelte aldersaar 1901—1910.	Ialt 1901—1910.	Middel- folke- mængde 1901—1910.	Aarlig antal 1901—1910 i procent av samme.
	1891—1895,	1896—1900,	1901—1905,	1906—1910,				
	1	2	3	4				
1. Ungkarer.								
15 aar.....	2	1	6	-	-	6	24 596	0.00
16 -	9	14	30	18	-	48	23 980	0.02
17 -	93	155	128	120	-	248	23 053	0.11
18 -	377	541	485	499	-	984	21 792	0.45
19 -	1 000	1 321	1 301	1 293	1	2 595	20 224	1.28
20 -	1 841	2 530	2 339	2 437	2	4 778	18 544	2.58
21 -	2 834	3 944	3 375	3 563	2	6 940	16 781	4.14
22 -	3 658	4 879	4 223	4 153	3	8 379	15 150	5.53
23 -	4 257	5 536	4 944	4 838	3	9 785	13 597	7.20
24 -	4 781	5 912	5 552	5 326	3	10 881	11 979	9.08
25 -	4 964	5 794	5 729	5 353	4	11 086	10 761	10.30
26 -	4 760	5 368	5 342	5 188	3	10 533	9 207	11.44
27 -	4 371	4 702	4 770	4 645	3	9 418	8 087	11.65
28 -	3 967	4 042	4 085	4 141	3	8 229	7 057	11.66
29 -	3 389	3 505	3 339	3 624	3	6 966	6 020	11.57
30 -	2 835	3 029	2 790	3 051	2	5 843	5 318	10.99
31 -	2 285	2 466	2 331	2 536	2	4 869	4 344	11.21
32 -	1 870	2 098	1 874	2 091	2	3 967	3 890	10.20
33 -	1 590	1 789	1 508	1 700	1	3 209	3 376	9.50
34 -	1 324	1 418	1 265	1 369	1	2 635	2 963	8.89
35 -	1 127	1 180	1 068	1 108	1	2 177	2 732	7.97
36 -	936	991	904	911	1	1 816	2 430	7.47
37 -	766	766	767	772	-	1 539	2 171	7.09
38 -	627	623	617	660	-	1 277	2 085	6.12
39 -	507	581	504	564	-	1 068	1 826	5.85

**Bilag 3 (forts.). De i aarene 1891—1910 egteviede ungkarer og piker
fordelt paa hvert aldersaar indtil det firtiende.**

Aldersaar.	Piker.				Piker med uopgit alder for- delt paa de enkelte aldersaar 1901—1910.	Ialt 1901—1910.	Middel- folke- mængde 1901—1910.	Aarlig antal 1901—1910 i procent av samme.
	1891—1895.	1896—1900.	1901—1905.	1906—1910.				
	1	2	3	4				
2. Piker.								
14 aar.....	1	-	-	-	-	-	-	-
15 -	38	47	64	44	-	108	23 645	0.05
16 -	236	362	356	334	-	690	23 113	0.30
17 -	732	1 080	1 105	1 047	1	2 153	22 383	0.96
18 -	1 675	2 219	2 384	2 328	3	4 715	21 358	2.21
19 -	2 947	3 867	3 819	3 908	4	7 731	19 990	3.87
20 -	4 147	5 333	4 983	5 212	6	10 201	18 420	5.54
21 -	5 091	6 277	5 844	6 061	6	11 911	16 715	7.13
22 -	5 392	6 760	6 205	6 384	7	12 596	15 036	8.38
23 -	5 251	6 487	5 989	6 139	7	12 135	13 380	9.07
24 -	5 104	5 916	5 613	5 538	6	11 157	11 842	9.42
25 -	4 693	5 208	5 138	4 864	5	10 007	10 549	9.49
26 -	4 109	4 409	4 352	4 258	5	8 615	9 343	9.22
27 -	3 624	3 746	3 500	3 593	4	7 097	8 233	8.62
28 -	3 138	3 077	2 871	3 001	3	5 875	7 531	7.80
29 -	2 562	2 560	2 398	2 487	3	4 888	6 449	7.58
30 -	2 082	2 123	1 942	1 997	2	3 941	6 095	6.47
31 -	1 728	1 702	1 546	1 654	2	3 202	5 178	6.18
32 -	1 417	1 473	1 215	1 330	1	2 546	4 833	5.27
33 -	1 144	1 199	1 009	1 084	1	2 094	4 388	4.77
34 -	969	959	891	878	1	1 770	4 041	4.38
35 -	862	852	734	713	1	1 448	3 886	3.72
36 -	711	742	611	620	1	1 232	3 620	3.40
37 -	568	625	541	538	-	1 079	3 414	3.16
38 -	491	514	479	441	-	920	3 379	2.72
39 -	441	479	389	374	-	763	3 103	2.46

Bilag 4. Beregning over frugtbarhetskvotienterne for gifte kvinder
 1910 og 1911 sammenlignet med tilsvarende opgaver for
 1889—1892 og 1899—1900.

Aldersaar.	Riket.			Bygder.	Byer.	Riket.	
	Gifte kvinder 1910.	Levende fødte barn gjennemsnitlig 1910 og 1911.	Procent-forhold 1910 og 1911.			Procent-forhold 1910 og 1911.	Procent-forhold 1899—1900.
	1	2	3	4	5	6	7
15.....	6	2	33.33	25.00	50.00	50.00	75.00
16.....	33	12	36.36	39.13	30.00	44.00	45.65
17.....	117	58	49.57	49.35	50.00	68.89	55.50
18.....	360	228	63.33	63.75	62.50	62.10	57.58
19.....	847	469	55.37	54.32	57.50	57.53	47.49
20.....	1 628	908	55.77	54.62	58.37	59.22	52.80
21.....	2 508	1 267	50.52	48.24	55.60	54.46	47.91
22.....	3 710	1 789	48.22	48.84	46.92	50.65	47.93
23.....	5 006	2 220	44.35	44.42	44.18	46.27	44.94
24.....	6 097	2 568	42.12	42.95	40.36	43.91	43.56
25.....	7 222	2 846	39.41	40.48	37.20	41.60	42.12
26.....	7 968	2 983	37.44	38.48	35.26	38.77	40.80
27.....	8 415	3 054	36.29	37.20	34.40	39.45	40.09
28.....	9 136	3 106	34.00	34.99	31.96	36.95	38.70
29.....	9 275	3 051	32.89	34.24	30.19	34.95	36.00
30.....	9 570	3 051	31.88	33.58	28.48	36.60	37.27
31.....	10 206	3 044	29.83	31.24	26.98	32.54	34.06
32.....	10 455	2 924	27.97	30.36	23.34	33.37	33.07
33.....	10 728	2 904	27.07	28.74	23.70	33.16	32.76
34.....	10 687	2 729	25.54	27.23	22.07	31.27	30.74
35.....	10 640	2 674	25.13	26.89	21.48	29.73	30.34
36.....	10 250	2 444	23.84	25.86	19.44	28.86	29.44
37.....	9 727	2 233	22.96	24.90	18.69	25.94	27.90
38.....	9 928	2 107	21.22	23.06	17.13	23.34	26.26
39.....	9 374	1 881	20.07	22.04	15.66	24.09	24.37
40.....	8 895	1 669	18.76	20.79	14.18	22.39	23.15
41.....	9 109	1 382	15.17	16.94	11.13	18.05	19.11
42.....	8 750	1 114	12.73	14.46	8.84	15.50	16.57
43.....	8 595	922	10.73	12.23	7.24	13.11	13.27
44.....	8 937	704	7.88	8.93	5.23	10.04	10.24
45.....	9 070	459	5.06	5.94	2.88	-	7.38
46.....	8 966	290	3.23	3.88	1.61	-	4.78
47.....	8 878	165	1.86	2.13	1.14	-	2.84
48.....	8 505	85	1.00	1.22	0.42	-	1.89
15—19.....	1 363	769	56.42	55.87	57.52	59.26	50.40
20—24.....	18 949	8 752	46.19	46.21	46.15	48.46	45.99
25—29.....	42 016	15 040	35.80	36.88	33.57	38.19	39.33
30—34.....	51 646	14 652	28.37	30.14	24.83	33.34	33.52
35—39.....	49 919	11 339	22.72	24.61	18.59	26.44	27.72
40—44.....	44 286	5 791	13.08	14.65	9.41	15.93	16.58
45—49.....	43 106	1 015	2.35	2.77	1.29	3.33	3.64
50—54.....	37 308	9	0.02	0.03	-	0.08	0.21

A n m. I stedenfor gjennomsnittet av den midlere befolkning i hvert af de to år har man benyttet folkmængden ved folketællingen 1. december 1910, idet forskjellen er ganske ubetydelig.

Antallet av gifte kvinder (indbefattet separate) er hentet fra Norges Off. Stat. VI 8 (Folketællingen 1910, 5te hefte) tabel 5, idet dog gifte med opgit alder er fordelt forholdsmaessig paa de enkelte aldersklasser. Derefter er tabellen omgjort fra hele aldersaar til aldersaar begrænset ved halve aar (15 = 14½—15½, 16 = 15½—16½ osv.) paa samme maate som forklaret i Norges Off. Stat. V, 25, Bilag 11, ann. 2.

Antallet av barn er tat fra Norges Off. Stat. VI, 27 og mere detaljert utarbeideide tabeller i manuskript, idet barn med mor uten opgit alder er fordelt forholdsmaessig, hvorefter tallene er delt med 2. Det bemærkes at der er regnet med antal fødte barn, ikke med antal fødsler.

Det bemærkes at antallet af gifte kvinder er hentet fra den tilstedevarende befolkning, idet fødslerne nærmest svarer hertil. Det er bare nogen faa fødsler som finder sted i Sverige af førslede bosat i Norge, og enkelte andre fødsler i utlandet forsvig som tales med i vor fødselsstatistik.

Da en del af de gifte kvinder lever faktisk adskilt fra egtefællen, blir kvotienterne som følge herav litt for lave.

Bilag 5. Forældrenes fordeling efter alder ved de levendefødte barn i aarene 1910—1911.

	Fædrenes aldersfordeling		Mødrenes aldersfordeling	
	i egteskap.	utenfor egteskap.	i egteskap.	utenfor egteskap.
	1	2	3	4
15—19 aar.....	252	464	1 533	938
20—24 -	8 843	2 838	17 459	3 308
25—29 -	23 086	2 082	29 998	2 075
30—34 -	29 004	1 083	29 227	1 004
35—39 -	24 053	612	22 611	571
40—44 -	15 488	343	11 547	210
45—49 -	8 263	207	2 026	22
50—54 -	3 512	120	19	1
55—59 -	1 245	74	-	-
60—64 -	447	33	-	-
65—69 -	170	16	-	-
70—74 -	57	4	-	-
75 aar og derover.....	25	5	-	-
Uopgit	290	313	315	65
Tilsammen	114 735	8 194	114 735	8 194
 Forholdstal for femårige aldersklasser.				
15—19 aar.....	221	5 882	1 340	11 533
20—24 -	7 726	36 014	15 259	40 688
25—29 -	20 172	26 422	26 216	25 531
30—34 -	25 343	13 742	25 542	12 351
35—39 -	21 017	7 762	19 763	7 030
40—44 -	13 533	4 357	10 093	2 587
45—49 -	7 220	2 624	1 771	268
50—54 -	3 069	1 525	16	12
55—59 -	1 088	940	-	-
60—64 -	390	415	-	-
65—69 -	149	207	-	-
70—74 -	50	49	-	-
75 aar og derover.....	22	61	-	-
Tilsammen	100 000	100 000	100 000	100 000

**Bilag 6. Levendefødte og dødfødte, egte- og uegtefødte av mandkjøn og kvindekjøn, med oplysning om tvillinger og trillinger m.m.
i aarene 1901—1910.**

	1. Levendefødte.		2. Dødfødte.	
	1901—1905.	1906—1910.	1901—1905.	1906—1910.
	1	2	3	4
E g t e.				
Mandkjøn	154 431	147 419	3 920	3 538
Kvindekjøn	145 956	139 151	3 125	2 884
Tilsammen	300 387	286 570	7 045	6 422
U e g t e.				
Mandkjøn	11 637	10 557	535	411
Kvindekjøn	11 155	10 072	409	302
Tilsammen	22 792	20 629	944	713
S a m l e t a n t a l f ø d t e.				
Mandkjøn	166 068	157 976	4 455	3 949
Kvindekjøn	157 111	149 223	3 534	3 186
Tilsammen	323 179	307 199	7 989	7 135
Herav: Ved enkeltfødsler:				
Mandkjøn	161 777	153 848	4 153	3 678
Kvindekjøn	153 055	145 228	3 288	2 974
Tilsammen	314 832	299 076	7 441	6 652
Ved tvillingfødsler:				
Mandkjøn	4 240	4 052	295	262
Kvindekjøn	4 015	3 930	240	204
Tilsammen	8 255	7 982	535	466
Ved trilling- og firling-fødsler:				
Mandkjøn	51	76	7	9
Kvindekjøn	41	65	6	8
Tilsammen	92	141	13	17
A n t a l (iberegnet dødfødte).				
Enkeltfødsler	1901—1905.	1906—1910.		
Tvillingfødsler	322 273	305 728		
Trillingfødsler	4 395	4 224		
Firlingfødsler	35	50		
	-	2		
Tilsammen	326 703	310 004		

Bilag 7. Gjennomsnitlig antal døde pr. dag i aarets forskjellige maaneder 1901—1910.

	Antal aar forløpet fra fødselsaar til dødsaar.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Sep- tember.	Oktober.	No- vember.	De- cembe- r.	Ialt.
Rikets bygder.	0— 1 aar....	8.85	9.78	9.89	10.31	9.39	8.81	8.79	8.35	7.55	8.15	8.66	8.95	8.96
	2— 4 "	3.23	3.12	3.08	3.08	2.69	2.16	2.37	2.22	1.97	1.83	1.81	1.91	2.45
	5— 9 "	2.02	2.06	2.01	1.94	2.16	1.98	1.94	1.75	1.58	1.62	1.58	1.54	1.85
	10—14 "	1.70	1.73	1.68	1.84	1.79	1.89	1.75	1.50	1.42	1.27	1.54	1.54	1.64
	15—29 "	7.39	7.82	7.99	7.90	7.91	7.89	7.16	6.48	5.89	5.94	6.14	6.62	7.10
	30—64 "	14.32	15.16	14.91	15.09	14.75	14.01	12.78	12.37	11.85	12.15	13.79	13.67	13.74
	65 og derover.	31.12	31.91	30.25	29.63	27.73	23.72	22.72	21.45	22.28	23.95	27.25	29.04	26.75
	Uopgit	0.06	0.06	0.04	0.03	0.04	0.06	0.05	0.03	0.06	0.08	0.05	0.12	0.07
	Tilsammen	68.68	71.65	69.85	69.80	66.46	60.52	57.57	54.15	52.60	54.99	60.82	63.40	62.55
Rikets byer.	0— 1 aar....	5.36	5.78	5.70	5.64	5.77	5.31	6.03	6.94	5.58	5.12	5.59	6.23	5.76
	2— 4 "	2.37	2.31	2.11	1.80	1.62	1.56	1.24	1.09	1.03	1.07	1.19	1.42	1.57
	5— 9 "	1.22	1.03	1.23	1.08	1.11	1.06	1.02	0.92	0.88	0.83	0.93	0.83	1.02
	10—14 "	0.66	0.75	0.64	0.73	0.73	0.65	0.78	0.54	0.57	0.54	0.61	0.58	0.65
	15—29 "	3.05	3.26	3.32	3.27	3.49	3.16	3.16	2.56	2.55	2.75	2.61	2.85	3.00
	30—64 "	7.60	7.48	7.33	7.62	7.14	6.95	6.32	6.13	6.36	6.32	6.74	7.18	6.93
	65 og derover.	8.67	9.13	8.17	7.75	7.44	6.92	6.61	6.17	6.32	6.97	7.29	7.95	7.44
	Uopgit	0.02	0.02	0.04	0.02	0.03	0.02	0.03	0.02	0.02	0.02	0.01	0.03	0.03
	Tilsammen	28.95	29.76	28.54	27.91	27.35	25.63	25.21	24.38	23.32	23.62	24.98	27.06	26.40
Riket.	0— 1 aar....	14.21	15.56	15.59	15.95	15.16	14.11	14.82	15.29	13.14	13.28	14.25	15.18	14.72
	2— 4 "	5.60	5.44	5.19	4.88	4.32	3.72	3.61	3.31	2.99	2.90	2.99	3.33	4.02
	5— 9 "	3.24	3.09	3.24	3.02	3.27	3.04	2.96	2.67	2.46	2.45	2.53	2.37	2.86
	10—14 "	2.36	2.48	2.33	2.57	2.53	2.52	2.53	2.05	1.99	1.80	2.14	2.12	2.29
	15—29 "	10.45	11.07	11.31	11.17	11.40	11.05	10.33	9.04	8.44	8.70	8.75	9.47	10.10
	30—64 "	21.91	22.64	22.23	22.70	21.90	20.96	19.10	18.51	18.21	18.47	20.54	20.85	20.67
	65 og derover.	39.79	41.04	38.42	37.37	35.17	30.64	29.33	27.62	28.60	30.93	34.54	37.00	34.19
	Uopgit	0.07	0.09	0.09	0.05	0.07	0.09	0.09	0.05	0.09	0.10	0.06	0.15	0.10
	Tilsammen	97.63	101.40	98.40	97.71	93.81	86.13	82.78	78.53	75.92	78.61	85.80	90.46	88.95

**Bilag 8. Levendefødte, dødfødte og døde i de to første leveaar
1901—1910 med beregning av dødsrisiko i enkelte tidsavsnit for
de to første leveaar for egte- og uegtefødte.**

Levendefødte, dødfødte samt døde i alderen 0—2 aar.	Indenfor egteskap.			Utenfor egteskap.			Pr. 10 000 levendefødte 1901—1910.	
	1901— 1905.	1906— 1910.	Til- sammen.	1901— 1905.	1906— 1910.	Til- sammen.	Egte.	Uegte.
	1	2	3	4	5	6	7	8
Levendefødte	300 367	285 195	585 562	22 910	20 577	43 487	10 000	10 000
Dødfødte	7 054	6 430	13 484	946	714	1 660	230.3	381.7
Født og død samme dag . . .	2 136	2 076	4 212	350	298	648	71.9	149.0
- 1 dag før dødsdagen . . .	568	538	1 106	77	67	144	18.9	33.1
- 2 dage -	525	496	1 021	74	74	148	17.4	34.0
- 3 -	303	319	622	50	40	90	10.6	20.7
- 4 -	246	247	493	42	31	73	8.4	16.8
- 5 -	226	174	400	26	24	50	6.8	11.5
- 6 -	231	205	436	33	30	63	7.4	14.5
- 7 -	215	161	376	30	20	50	6.4	11.5
- 8 -	181	171	352	19	16	35	6.0	8.1
- 9 -	197	152	349	34	19	53	6.0	12.2
- 10 -	207	156	363	35	27	62	6.2	14.3
- 11 -	215	174	389	26	22	48	6.6	11.0
- 12 -	224	157	381	25	28	53	6.5	12.2
- 13 -	250	164	414	24	28	52	7.1	12.0
- 14 -	216	168	384	36	13	49	6.6	11.3
- 15 -	208	151	359	31	20	51	6.1	11.7
Ialt 0—15 -	6 148	5 509	11 657	912	757	1 669	199.1	383.8
— 16—30 -	1 922	1 508	3 430	277	216	493	58.6	118.4
Født 0—1 maaned før dødsd.	8 070	7 017	15 087	1 189	973	2 162	257.6	497.2
- 1—2 mdr. -	2 456	2 096	4 552	402	332	734	77.7	168.8
- 2—3 -	1 819	1 582	3 401	334	248	582	58.1	133.8
- 3—4 -	1 581	1 265	2 846	290	219	509	48.6	117.0
- 4—5 -	1 330	1 059	2 389	242	184	426	40.8	98.0
- 5—6 -	1 305	1 001	2 306	189	138	327	39.4	75.2
- 6—7 -	1 168	921	2 089	167	133	300	35.7	69.0
- 7—8 -	1 138	843	1 981	144	121	265	33.8	60.9
- 8—9 -	1 076	824	1 900	131	112	243	32.4	55.9
- 9—10 -	934	769	1 703	119	108	227	29.1	52.2
- 10—11 -	882	723	1 605	113	96	209	27.4	48.1
- 11—12 -	866	617	1 483	93	62	155	25.3	35.6
- 0—3 -	12 345	10 695	23 040	1 925	1 553	3 478	393.5	799.8
- 3—6 -	4 216	3 325	7 541	721	541	1 262	128.8	290.2
- 6—9 -	3 382	2 588	5 970	442	366	808	102.0	185.8
- 9—12 -	2 682	2 109	4 791	325	266	591	81.8	135.9
- 12—15 -	2 076	1 553	3 629	207	144	351	61.9	80.7
- 15—18 -	1 494	1 209	2 703	133	92	225	46.1	51.7
- 18—21 -	1 088	850	1 938	89	66	155	33.1	35.6
- 21—24 -	897	697	1 594	58	48	106	27.2	24.4
Født 0—1 aar før dødsdagen	22 625	18 717	41 342	3 413	2 726	6 139	706.0	1 411.7
Desuten maaned uopgitt . . .	1	28	29	-	6	6	0.5	1.4
Født 1—2 aar før dødsdagen	5 555	4 309	9 864	487	350	837	168.5	192.5
Desuten maaned uopgitt . . .	14	18	32	1	3	4	0.5	0.9

Bilag 9. Særskilte opgaver for egte- og uegtfødte over antallet
av levendefødte, dødfødte og døde i det første leveaar 1886—1910
i Rikets bygder og Rikets byer.

1. Rikets bygder.	Indenfor egteskap. ¹					Utenfor egteskap.				
	1886— 1890.	1891— 1895.	1896— 1900.	1901— 1905 ¹	1906— 1910 ¹	1886— 1890.	1891— 1895.	1896— 1900.	1901— 1905 ¹	1906— 1910 ¹
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Levendefødte (indregistrerte)	210 780	208 839	211 617	209 073	204 150	15 715	14 178	14 837	13 600
Dødfødte (ind- registrerte) ..	5 726	5 629	5 000	4 919	4 607	579	583	530	517	384
Fødte og døde samme dag ..	1 624	1 569	1 745	1 394	1 456	211	200	247	171	157
Dødeien alderav										
0—1 maaned.	6 553	6 620	6 766	5 455	4 862	740	727	844	592	500
1—2 mdr.	1 709	1 810	1 815	1 577	1 393	182	218	213	181	141
2—3 -	1 239	1 345	1 181	1 098	1 024	144	155	178	140	100
3—4 -	1 130	1 090	1 101	939	794	129	129	125	112	89
4—5 -	1 020	992	972	768	691	121	98	99	96	76
5—6 -	969	873	833	769	602	102	103	95	76	46
6—7 -	865	914	804	687	565	67	85	81	63	61
7—8 -	868	791	756	687	507	98	66	82	57	48
8—9 -	837	744	678	648	516	65	56	75	56	37
9—10 -	776	756	716	519	449	56	70	63	41	54
10—11 -	731	685	643	522	418	60	51	48	45	29
11—12 -	689	711	590	496	352	54	48	34	38	24
0—3 mdr.	9 501	9 775	9 762	8 130	7 279	1 066	1 100	1 235	913	741
3—6 -	3 119	2 955	2 906	2 476	2 087	352	330	319	284	211
6—9 -	2 570	2 449	2 238	2 022	1 588	230	207	238	176	146
9—12 -	2 196	2 152	1 949	1 537	1 219	170	169	145	124	107
0—1 aar.....	17 386	17 331	16 855	14 165	12 173	1 818	1 806	1 937	1 497	1 205
Desuten uopg..	5	9	11	-	23	-	5	4	-	4
2. Rikets byer.										
Levendefødte ..	68 699	75 850	88 962	91 314	82 420	7 003	7 584	9 292	9 192	8 379
Dødfødte	1 734	2 041	2 160	2 126	1 815	302	402	428	427	329
Fødte og døde samme dag ..	521	598	841	742	620	136	152	218	179	141
Dødeien alderav										
0—1 maaned.	2 052	2 371	3 034	2 615	2 155	498	589	704	597	473
1—2 mdr.	687	881	1 026	879	703	244	272	301	221	191
2—3 -	618	708	752	721	558	199	204	281	194	148
3—4 -	590	657	743	642	471	167	189	201	178	130
4—5 -	652	625	681	562	368	147	155	149	146	108
5—6 -	534	554	662	536	399	119	111	132	113	92
6—7 -	495	618	594	481	356	93	117	135	104	72
7—8 -	538	532	597	451	336	85	84	92	87	73
8—9 -	521	533	551	428	308	72	100	98	75	75
9—10 -	482	467	494	415	320	62	67	92	78	54
10—11 -	469	490	448	360	305	76	57	73	68	67
11—12 -	437	445	446	370	265	49	52	61	55	38
0—3 mdr.	3 357	3 960	4 812	4 215	3 416	941	1 065	1 286	1 012	812
3—6 -	1 776	1 836	2 086	1 740	1 238	433	455	482	437	330
6—9 -	1 554	1 683	1 742	1 360	1 000	250	301	325	266	220
9—12 -	1 388	1 402	1 388	1 145	890	187	176	226	201	159
0—1 aar.....	8 075	8 881	10 028	8 460	6 544	1 811	1 997	2 319	1 916	1 521
Desuten uopg..	5	7	1	1	5	1	3	3	-	2

¹ Stedfundne fødte og døde for tidligere aar registrerte.

Bilag 10. Antal personer omkommet ved ulykkestilfælde og paa
anden voldsom maate i aarene 1891—1910.

	1901—1905.		1906—1910.		1901—1910			1891—1900.		
	Mænd.	Kvin- der.	Mænd.	Kvin- der.	Mænd.	Kvin- der.	Tils.	Mænd.	Kvin- der.	Tils.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>A. Dødsfall i Norge.</i>										
1. Ulykkes- tilfælde.										
Druknet:										
a) Under fiske.....	616	3	629	-	1 245	3	1 248	1 399	3	1 402
b) — skibsfart.....	109	1	210	26	319	27	346	276	4	280
c) — baatfart.....	653	77	583	57	1 236	134	1 370	1 541	219	1 760
d) Ved at falde gjen- nem is	237	38	177	25	414	63	477	451	61	512
e) Paa anden maate ...	851	246	851	199	1 702	445	2 147	1 878	420	2 298
Forbraendt	114	103	91	92	205	195	400	190	178	368
Indebrændt	48	48	31	35	79	83	162	75	57	132
Slaat ihjel av lyn.....	4	1	8	5	12	6	18	16	14	30
Frosset ihjel	46	15	23	5	69	20	89	91	30	121
Omkommet ved sneskred.	29	9	45	14	74	23	97	69	28	97
— - jordskred .	10	1	4	1	14	2	16	77	70	147
— - stenskred .	10	-	10	2	20	2	22	14	3	17
— - nedfal- dende trær	24	-	20	-	44	-	44	38	2	40
— - andre ned- faldende gjenstande ...	62	9	61	5	123	14	137	160	23	183
Omkommet ved fald....	332	78	308	79	640	157	797	686	159	845
— - kjørsel (hvorunder jernbane- ulykker)	182	38	174	44	356	82	438	259	47	306
Barn ligget ihjel, egte ..	8	10	9	5	17	15	32	34	35	69
— - , uegte .	1	4	4	2	5	6	11	13	12	25
Kvalt ved kuldamp	10	-	12	2	22	2	24	17	3	20
— paa anden maate..	31	14	39	6	70	20	90	75	32	107
Omkommet ved vaade- skud	84	13	95	12	179	25	204	139	13	152
Omkommet ved spræng- ning av miner og andre grubeulykker.....	45	-	53	-	98	-	98	65	-	65
Omkommet ved eksplosion av sprengstoffer	28	5	39	5	67	10	77	20	-	20
Omkommet ved maskiner ved sagbruk m. m.	46	4	65	8	111	12	123	114	11	125
Omkommet ved saar av skarpe vaaben og red- skaper.....	10	7	7	7	17	14	31	38	1	39

Bilag 10 (forts.). Antal personer omkommet ved ulykkestilfælde og paa anden voldsom maate i aarene 1891—1910.

	1901—1905.		1906—1910.		1901—1910.			1891—1900.		
	Mænd.	Kvin-der.	Mænd.	Kvin-der.	Mænd.	Kvin-der.	Tils.	Mænd.	Kvin-der.	Tils.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Ulykkestilfælde (forts.).										
Drukket sig ihjel	8	-	19	1	27	1	28	18	1	19
Omkommet ved gift.....	38	8	28	15	66	23	89	72	34	106
Draept av husdyr.....	24	5	22	6	46	11	57	60	16	76
— vilde dyr	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-
— ormebid.....	1	1	-	1	1	2	3	2	1	3
Fundet død paa marken.	20	3	29	6	49	9	58	38	13	51
Forskjellige andre og ukjendte dødsaarsaker.	103	20	170	29	273	49	322	169	27	196
Tilsammen:										
Omkommet ved drukning paa anden maate	2 466	365	2 450	307	4 916	672	5 588	5 545	707	6 252
—	1 318	396	1 367	387	2 685	783	3 468	2 549	810	3 359
Ialt	3 784	761	3 817	694	7 601	1 455	9 056	8 094	1 517	9 611
2. Andre voldsomme dødsfald.										
Draepte eller myrdede barn under 24 timer.....	27	20	19	14	46	34	80	42	43	85
Andre draepte eller myrdede.....	31	11	44	12	75	23	98	77	23	100
Selvmord	586	136	526	133	1 112	269	1 381	975	270	1 245
3. Ialt voldsomme dødsfald.....	4 428	928	4 406	853	8 834	1 781	10 615	9 188	1 853	11 041
<i>B. Dødsfald blandt Norges hjemmehørende befolkning.</i>										
Omkommet ved drukning	3 546	365	3 249	315	6 795	680	7 475	7 631	707	8 332
Omkommet ved andre ulykkestilfælde.....	1 531	399	1 587	386	3 118	785	3 903	2 928	808	3 736
Draepte eller myrdede barn under 24 timer.....	27	20	19	14	46	34	80	42	43	85
Andre draepte eller myrdede	41	11	49	12	90	23	113	90	23	113
Selvmord	607	135	548	134	1 155	269	1 424	1 011	269	1 280
Ialt	5 752	930	5 452	861	11 204	1 791	12 995	11 702	1 850	13 552

Bilag 11. Antal selvmord 1881—1910 fordelt efter kjøn, alder og egteskabelig stilling.

Alder og egteskabelig stilling.	1881—1885.		1886—1890.		1891—1895.		1896—1900.		1901—1905.		1906—1910.	
	M.	K.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Under 15 aar	7	-	1	1	-	-	-	-	2	-	1	-
15—24 aar:												
Ugifte	26	6	25	7	32	14	43	12	28	12	50	9
Giftte	1	2	1	-	4	-	2	-	2	-	2	-
Enkemænd, enker, fraskilte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25—34 aar:												
Ugifte	43	9	45	11	41	16	43	8	58	5	60	8
Giftte	22	8	14	5	21	6	20	3	21	5	16	7
Enkemænd, enker, fraskilte	3	-	2	1	1	-	1	1	4	-	3	-
35—44 aar:												
Ugifte	24	6	20	5	25	4	26	8	31	11	26	5
Giftte	37	13	43	11	46	13	37	9	65	11	45	7
Enkemænd, enker, fraskilte	6	3	5	3	4	-	3	-	3	-	1	2
45—54 aar:												
Ugifte	20	9	15	7	19	4	24	8	28	7	22	11
Giftte	69	18	66	17	72	18	76	15	69	19	49	18
Enkemænd, enker, fraskilte	16	6	14	8	12	7	6	7	10	6	12	3
55—74 aar:												
Ugifte	22	6	25	11	28	7	21	8	33	17	26	14
Giftte	106	29	130	26	106	40	95	19	126	22	113	26
Enkemænd, enker, fraskilte	56	13	48	12	43	12	43	14	40	13	46	14
75 aar og derover:												
Ugifte	1	-	9	2	4	-	4	1	3	1	2	1
Giftte	18	4	15	2	16	3	10	-	13	1	19	1
Enkemænd, enker, fraskilte	27	7	23	9	21	6	17	6	35	6	25	6
Personer med uopgit alder	9	1	8	-	4	1	5	-	15	-	8	1
Tillæg eller fradrag for den hjemme- hørende befolk- ning	- 4	-	9	2	13	- 1	23	-	21	- 1	22	1
Ialt	509	140	518	140	512	150	499	119	607	135	548	134

¹ Herav 2 fraskilte.

² Herav 1 fraskilt.

**Bilag 12. Forholdstal vedkommende selvmord i aarene
1901—1910.**

Alder og egteskabelig stilling.	Antal selvmord.		Hjemmehørende folke- mængde.		Forholdstal pr. 100 000 indbyggere.	
	1901—1910.		1901—1910.		1901—1910.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.
	1	2	3	4	5	6
Under 15 aar	8	-	128 910	124 324	6	-
15—24 aar:						
Ugifte.....	84	21	189 696	185 882	45	11
Giftte	6	-	11 381	23 626	53	-
Enkemænd og enker	-	-	129	341	-	-
25—34 aar:						
Ugifte.....	121	13	61 023	66 640	200	20
Giftte	42	12	76 937	92 762	55	13
Enkemænd og enker	7	-	1 506	3 011	465	-
35—44 aar:						
Ugifte.....	61	16	19 057	31 426	320	51
Giftte	119	18	89 230	92 749	133	20
Enkemænd og enker	6	2	3 272	7 488	183	27
45—54 aar:						
Ugifte.....	53	18	10 704	21 076	495	85
Giftte	132	38	79 676	76 974	166	50
Enkemænd og enker	26	9	5 352	13 742	486	65
55—74 aar:						
Ugifte.....	60	31	11 543	22 792	520	136
Giftte	242	48	93 588	77 122	259	62
Enkemænd og enker	91	27	18 397	43 542	496	62
75 aar og derover:						
Ugifte.....	5	2	2 328	5 030	215	40
Giftte	32	2	15 105	9 062	213	22
Enkemænd og enker	60	12	13 303	24 392	451	49
Tilsammen:						
Under 15 aar	8	-	128 910	124 324	6	-
15—24 aar.....	90	21	201 206	209 849	45	10
25—34 -	170	25	139 466	162 413	122	15
35—44 -	186	36	111 559	131 663	167	27
45—54 -	211	65	95 732	111 792	220	58
55—74 -	393	106	123 528	143 456	318	74
75 aar og derover ..	97	16	30 736	38 484	316	42
Herav:						
Ugifte.....	392	101	423 261	457 170	93	22
Giftte	573	118	365 917	372 295	157	32
Enkemænd og enker	190	50	41 959	92 516	453	54
Ialt	1 155	269	831 137	921 981	139	29

Bilag 13. Den oversjøiske utvandring fra forskjellige europæiske land i aarene 1891—1913.

	1891—1895 gjennem- snitlig aarlig.	1896—1900 gjennem- snitlig aarlig.	1901—1905 gjennem- snitlig aarlig.	1906—1910 gjennem- snitlig aarlig.	1911.	1912.	1913.
	1	2	3	4	5	6	7
1. Absolute tal.							
Norge	12 203	6 767	20 639	17 533	12 477	9 105	9 876
Sverige.....	28 376	12 527	25 949	18 859	16 770	14 689	17 224
Danmark	7 533	2 769	7 356	7 327	8 303	8 636	-
Finland.....	5 201	6 608	16 211	15 555	9 372	10 727	-
Storbritannien	143 749	112 625	187 078	279 513	391 580	-	-
Irland	51 965	40 218	47 090	50 004	49 288	-	-
Nederlandene	3 529	1 255	2 375	3 226	2 638	2 155	-
Belgien.....	3 019	1 390	3 109	3 275	2 481	3 417	-
Tyskland	80 514	25 462	29 308	26 449	22 592	18 455	25 775
Østerrike-Ungarn..	62 713	75 829	191 211	264 616	163 962	246 300	-
Schweiz	4 870	2 887	4 862	4 951	5 512	5 871	-
Italien	150 226	165 692	320 598	402 436	269 878	417 075	-
Spanien	35 388	42 171	72 209	145 970	171 126	229 488	-
Portugal	31 035	22 135	25 668	39 393	59 399	88 592	-
2. Forholdstal pr. 1000 indbyggere.							
Norge	5.97	3.12	9.03	7.46	5.20	3.76	4.04
Sverige.....	5.87	2.49	4.96	3.47	3.02	2.62	3.05
Danmark	3.38	1.17	2.92	2.75	3.07	3.05	-
Finland.....	2.16	2.59	5.74	5.16	2.97	-	-
Storbritannien....	4.24	3.14	4.94	7.04	9.57	-	-
Irland	11.27	8.92	10.65	11.42	11.24	-	-
Nederlandene	0.73	0.25	0.44	0.56	0.42	0.35	-
Belgien.....	0.48	0.21	0.45	0.43	0.33	0.45	-
Tyskland	1.58	0.47	0.50	0.42	0.35	0.28	0.38
Østerrike-Ungarn..	1.49	1.71	4.10	5.45	3.29	4.90	-
Schweiz	1.59	0.89	1.42	1.36	1.46	1.53	-
Italien	4.85	5.18	9.73	11.86	7.75	11.84	-
Spanien	1.97	2.30	3.83	7.54	8.73	11.65	-
Portugal.....	6.01	4.20	5.01	7.46	10.71	15.83	-

Bilag 14. De i tiaaret 1901—1910 indvandrede og utvandrede personer fordelt efter kjøn og alder.

Alder ¹ .	Indvandrede fra Sverige.		Hjem-komne sjøfolk.	Utvandrede:				Rømte eller utflyttede sjøfolk.		
				til Sverige.		til oversjøiske steder.				
	M.	K.		M.	K.	M.	K.			
	1	2	3	4	5	6	7	8		
0	56	64	-	109	103	626	610	-		
1	133	115	-	232	213	1 167	1 131	-		
2	118	117	-	232	214	1 117	1 074	-		
3	106	98	-	209	187	1 111	1 092	-		
4	103	84	-	192	170	1 240	1 214	-		
5	100	85	-	170	161	862	804	-		
6	91	76	-	170	161	677	671	-		
7	88	79	-	177	166	763	654	-		
8	73	60	-	140	129	699	664	-		
9	71	64	-	121	119	650	662	-		
10	65	66	-	107	108	631	628	-		
11	63	50	-	100	91	851	786	-		
12	47	50	-	91	97	509	431	-		
13	55	43	-	83	89	385	355	-		
14	69	59	-	105	84	609	565	-		
15	85	78	10	50	52	1 434	1 126	49		
16	110	108	43	60	72	3 392	2 213	235		
17	131	137	134	69	96	5 951	3 263	590		
18	152	161	283	80	110	8 632	4 020	961		
19	149	200	330	98	140	10 323	4 243	1 240		
20	210	204	496	119	171	10 446	4 497	1 222		
21	64	244	496	126	209	9 909	4 008	1 083		
22	94	254	425	124	216	8 007	3 833	804		
23	108	255	338	115	217	5 989	3 357	591		
24	110	256	309	122	207	5 294	3 184	437		
25	141	225	250	135	215	4 744	3 002	353		
26	124	216	191	140	223	3 994	2 519	313		
27	116	189	161	134	195	3 421	2 272	206		
28	110	170	139	111	176	2 953	1 989	185		
29	109	146	97	114	169	2 440	1 697	156		

¹ Alderen er uttrykt ved forskjellen mellom fødselsaaret og utvandringsaaret; den der er utvandret i samme aar som det, hvori han er født, betegnes altsaa ved alderen 0, den der er født i det foregaaende aar, ved 1, o. s. v.

Bilag 14 (forts.). De i tiaaret 1901–1910 indvandrede og utvandrede personer fordelt efter kjøn og alder.

Alder.	Indvandrede fra Sverige.		Hjem-komne sjøfolk.	Utvandrede:				Rømte eller utflyttede sjøfolk.		
				til Sverige.		til oversjøiske steder.				
	M.	K.		M.	K.	M.	K.			
	1	2	3	4	5	6	7	8		
30	119	143	63	119	159	2 202	1 514	124		
31	103	125	53	106	143	1 834	1 237	93		
32	97	105	44	97	124	1 723	1 108	73		
33	87	95	43	92	117	1 449	997	69		
34	81	83	40	83	103	1 289	787	49		
35	92	80	42	89	99	1 149	737	44		
36	83	70	30	82	88	1 092	650	43		
37	75	64	33	77	85	966	553	39		
38	67	54	28	71	75	832	477	37		
39	59	49	24	64	68	746	415	29		
40	67	53	23	73	68	795	466	24		
41	60	48	20	67	62	674	339	22		
42	55	41	10	61	54	606	362	18		
43	49	36	10	53	48	519	326	12		
44	41	27	10	48	39	530	291	12		
45	45	33	10	48	45	513	315	13		
46	37	26	10	43	39	441	268	12		
47	33	22	10	37	35	404	234	11		
48	24	20	10	34	31	372	220	10		
49	19	16	1	29	27	305	210	3		
50	23	16	10	31	27	360	264	11		
51	19	15	-	28	22	274	194	4		
52	16	16	-	25	20	222	170	-		
53	12	15	-	22	15	207	171	-		
54	10	14	-	19	15	188	181	-		
55	13	11	-	20	18	200	207	-		
56	18	11	-	16	14	149	157	-		
57	11	9	-	10	14	135	148	-		
58	10	5	-	15	13	103	163	-		
59	13	8	-	9	8	107	145	-		
60	14	7	-	12	12	98	162	-		
61	9	10	-	9	11	68	78	-		
62	9	9	-	9	8	45	101	-		
63	4	6	-	6	7	55	73	-		
64	6	7	-	4	4	55	75	-		

Bilag 14 (forts.). De i tiaaret 1901–1910 indvandrede og utvandrede personer fordelt efter kjøn og alder.

Bilag 14 (forts.). De i tiaaret 1901—1910 indvandrede og utvandrede personer fordelt efter kjøn og alder.

Bilag 15. De til oversjøiske steder i tiaaret 1901—1910 utvandrede
fordelt efter kjøn, civilstand og alder.

Kjøn og alder.	A. Efter fødselsaarsgrupper.					B. Omregnet etter aldersaarsgrupperne 0—5, 5—10 o. s. v. ¹			
	Ugifte.	Gifte.	Enke-mænd, enker.	Civil- stand uopgit.	Til- sammen.	Ugifte.	Gifte.	Enke- mænd, enker.	Til- sammen.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Mandkjøn.									
0—4	5 261	-	-	-	5 261	5 727	-	-	5 727
5—9	3 651	-	-	-	3 651	3 488	-	-	3 488
10—14	2 985	-	-	-	2 985	3 225	-	-	3 225
15—19	29 585	141	3	3	29 732	34 200	284	4	34 438
20—24	37 526	2 095	20	4	39 645	34 371	2 456	22	36 849
25—29	12 448	5 013	86	5	17 552	11 032	5 109	97	16 238
30—34	3 545	4 857	91	4	8 497	3 166	4 692	87	7 945
35—44	1 731	5 975	200	3	7 909	1 600	5 783	201	7 584
45—54	355	2 723	204	4	3 286	297	2 627	202	3 126
55—59	45	556	92	1	694	43	502	98	643
60—64	20	228	73	-	321	18	210	69	297
65—74	18	222	134	-	374	18	212	128	358
75—84	4	32	52	-	88	3	28	50	81
85 og over	-	1	6	-	7	-	-	3	3
Tilsammen	97 174	21 843	961	24	120 002	97 188	21 853	961	120 002

¹ Ved denne omregning er man gåaet frem paa følgende maate: Først er de i bilag 14 meddelte tal for samtlige oversjøisk utvandrede (rubr. 6 og 7) omregnet til aldersaar efter formelen b. 1 = $\frac{b}{2} + \frac{a - c}{16}$; b. 2 = $\frac{b}{2} - \frac{a - c}{16}$. Derefter

er femaarsgrupperne inden hver civilstand i nærværende bilag litr. A ved hjælp av grafisk konstruktion fordelt paa de enkelte fødselsaar, disse igjen omregnet til aldersaar efter ovennævnte formel og det utkomne utjævnet for at bringes i overensstemmelse med totalsummen for hvert aldersaar.

Bilag 15 (forts.). De til oversjøiske steder i tiaaret 1901—1910
utvandrede fordelt efter kjøn, civilstand og alder.

Kjøn og alder.	A. Efter fødselsaarsgrupper.					B. Omregnet etter aldersaarsgrupperne 0—5, 5—10 o. s. v.				
	Ugifte.	Gifte	Enke-mænd, enker.	Civil- stand uopgit.	Til- sammen.	Ugifte.	Gifte.	Enke- mænd, enker.	Til- sammen.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
2. Kvinde- kjøn.										
0— 4	5 121	-	-	-	5 121	5 557	-	-	-	5 557
5— 9	3 455	-	-	-	3 455	3 325	-	-	-	3 325
10—14	2 765	-	-	-	2 765	2 920	-	-	-	2 920
15—19	14 612	251	2	-	14 865	16 274	390	3	16 667	
20—24	16 588	2 257	34	-	18 879	15 665	2 451	43	18 159	
25—29	7 909	3 439	130	1	11 479	7 235	3 350	137	10 722	
30—34	2 884	2 595	164	-	5 643	2 517	2 549	168	5 234	
35—44	1 660	2 602	352	2	4 616	1 539	2 504	355	4 398	
45—54	382	1 326	519	-	2 227	356	1 294	523	2 173	
55—59	79	405	336	-	820	75	374	351	800	
60—64	34	195	260	-	489	28	172	236	436	
65—74	16	111	294	-	421	16	100	280	396	
75—84	-	13	60	-	73	-	11	57	68	
85 og over	-	-	3	-	3	-	-	1	1	
Tilsammen	55 505	13 194	2 154	3	70 856	55 507	13 195	2 154	70 856	

Bilag 16. De i aarene 1886—1910 utvandrede mænd over 15 aar
fordelt efter erhverv og livsstilling.

Grupper og klasser av livsstillinger.	1886—1890.	1891—1895.	1896—1900.	1901—1905.	1906—1910.
R i k e t.					
I. Jordbruk, fædrift, skog- drift, fiskeri	4 523	6 311	4 425	14 105	19 091
Herav: fiskeri	226	280	269	1 800	4 137
II. Grubedrift, bergverks- drift, industri	5 011	3 877	2 440	13 032	12 978
Herav: fabrikdrift	669	563	478	2 883	3 470
haandverksdrift	4 187	3 140	1 848	8 937	7 571
III. Handel, omsætning, samfærdsel	7 773	6 628	4 359	12 132	10 560
Herav: sjøfart, havnevæ- sen m. v.	6 246	5 614	3 738	8 970	7 488
IV. Offentlig arbeide og privat immaterielt er- hverv	614	212	113	335	347
V. Huslig arbeide samt erhverv av ubestemt art	21 221	13 053	7 034	17 199	4 941
VI. Formuesindtægt, fede- raad, pension	9	21	24	39	52
VII. Uten erhverv eller uop- git erhverv	639	311	327	1 604	1 772
Tilsammen	39 790	30 413	18 722	58 446	49 741
Herav fremhæves:					
av I. Gaardbrukere	2 194	1 371	630	1 411	1 378
Husmænd med jord ..	315	102	45	98	56
Hjemmeværende barn	1	-	2 913	1 910	2 148
Tjenere og andre ar- beidere sysselsat ved jordbruk	2	-	1 567	1 545	8 368
III. Kjøbmænd	417	289	113	393	12 660
Handelsbetjenter	887	552	303	1 123	261
Skibsførere, styrmænd og andre betjenter ved sjøfart	790	1 004	771	1 550	1 176
Sjømænd, matroser ..	5 416	4 604	2 962	7 403	6 467
V. Hjemmeværende barn ved huslig arbeide ..	2 714	482	223	279	82
Tjenere	449	459	266	201	47
Dagarbeidere	18 054	11 809	6 466	16 475	4 794

¹ Se V. 1.

² Se V. 2.

**Bilag 16 (forts.). De i aarene 1886—1910 utvandrede mænd over
15 år fordelt efter erhverv og livsstilling.**

Grupper og klasser av livsstilinger.	1886—1890.	1891—1895.	1896—1900.	1901—1905.	1906—1910.
Rikets bygder.					
I. Jordbruk, fædrift, skogdrift, fiskeri	4 218	6 141	4 225	13 457	18 295
Heraf: fiskeri	197	258	220	1 609	3 902
II. Grubedrift, bergverksdrift, industri	2 348	2 352	1 503	7 184	7 914
Heraf: fabrikdrift	234	284	220	1 399	1 810
haandverksdrift	1 990	1 929	1 195	4 787	4 483
III. Handel, omsætning, samfærdsel	3 075	3 485	2 402	5 370	4 769
Heraf: sjøfart	2 685	2 706	2 210	4 291	3 761
IV. Offentlig arbeide og privat immaterielt erhverv	244	80	49	132	157
V. Huslig arbeide samt erhverv av ubestemt art	17 883	10 857	6 179	14 478	4 253
Heraf: hjemmev. barn ... tjenere	2 663	343	187	215	45
383	410	239	142		23
VI. Formuesindtægt, føderaad, pension	9	16	15	21	27
VII. Uten erhverv eller uopgit erhverv	355	213	216	614	648
Tilsammen	28 132	23 144	14 589	41 256	36 063
Rikets byer.					
I. Jordbruk, fædrift, skogdrift, fiskeri	305	170	200	648	796
Heraf: fiskeri	29	22	49	191	235
II. Grubedrift, bergverksdrift, industri	2 663	1 525	937	5 848	5 064
Heraf: fabrikdrift	435	279	258	1 484	1 660
haandverksdrift	2 197	1 211	653	4 150	3 088
III. Handel, omsætning, samfærdsel	4 698	3 143	1 957	6 762	5 791
Heraf: sjøfart, havnevæsen m. v.	3 561	1 898	1 528	4 679	3 727
IV. Offentlig arbeide og privat immaterielt erhverv	370	132	64	203	190
V. Huslig arbeide samt erhverv av ubestemt art	3 338	2 196	855	2 721	688
Heraf: hjemmev. barn ... tjenere	51	139	239	64	37
66	49	27	59		24
VI. Formuesindtægt, føderaad, pension	-	5	9	18	25
VII. Uten erhverv eller uopgit erhverv	284	98	111	990	1 124
Tilsammen	11 658	7 269	4 133	17 190	13 678

Bilag 17. Bybefolkingens aarlige forandringer 1901—1910¹
 (etter de i hvert aar faktisk bestaaende grænser).

A a r.	Antal kjøp- stæder.	Antal lade- stæder.	Tilsammen byer.	Folkemængde ved utgangen av hosstaaende aar:			Middel- folke- mængde i aaret for samtlige byer.
				Kjøp- stæderne.	Lade- stæderne.	Samtlige byer.	
	1	2	3	4	5	6	7
1901	39	22	61	² 593 163	38 119	² 631 282	630 067
1902	40	22	62	² 607 920	38 310	² 646 230	643 744
1903	40	22	62	608 070	² 38 401	² 646 471	646 401
1904	40	23	63	609 305	² 39 985	² 649 290	648 618
1905	40	23	63	616 382	40 121	656 503	652 897
1906	40	23	63	² 621 807	40 236	² 662 043	659 543
1907	³ 41	³ 22	63	³ 635 722	³ 30 797	666 519	664 282
1908	41	22	63	644 416	30 992	675 408	670 964
1909	41	22	63	² 652 875	31 115	² 683 990	679 727
1910	41	22	63	658 509	31 229	689 738	686 865

¹ Disse opgaver, som fortsætter de i Norges Off. Stat. III nr. 106, side 132 og V nr. 25, side 78 meddelte, er hentet fra endel nye beregninger over folke- mængden i de enkelte byer paa grundlag av folketællingerne ^{3/12} 1900 og ^{1/12} 1910.

Gjennemsnitsfolkemængden blir ifølge ovenstaaende opgaver for 1901—1905: 644 345, for 1906—1910: 672 276 og for hele tiaaret: 658 311.

² Av folkemængdens forekelse i disse aar falder følgende antal indbyggere pr. 1. januar paa opprettelse av nye byer eller byutvidelser:

1901: Risør utvidet fra 1. januar, folkemængde 658.

1902: Arendal utvidet fra 1. januar, idet Barbu herred i sin helhet er indlemmet i Arendal, folkemængde ^{3/12} 1900: 6 787.

Narvik kjøpstad opprettet fra 1. januar, beregnet folkemængde ved opprettelsen: 3 187 (jfr. note 1).

1903: Farsund utvidet fra 1. januar, folkemængden ^{3/12} 1900: 99.

1904: Harstad ladested opprettet fra 1. januar, beregnet folkemængde ved opprettelsen: 1 474 (jfr. note 1).

1906: Lillehammer utvidet fra 1. januar, folkemængde ^{3/12} 1900: 140.
Stavanger — — — — — ^{3/12} 1900: 399.

1909: Fredrikshald utvidet fra 1. januar, folkemængde ^{3/12} 1900: 55.

³ Fra 1. januar 1907 er Horten ladested overgaat til kjøpstad, beregnet folke- mængde ved overgangstiden 9 441.

**Bilag 18. Fortegnelse over nyoprettede byer og byutvidelser i
aarene 1901—1910 med oplysning om hjemmehørende
folkemængde.**

Nyoprettede byer.	Naar traadt i kraft.	Folkemængde.		Utvidede byer.	Naar traadt i kraft.	Folkemængde i de nye bydele	
		$\frac{3}{12}$ 1900.	$\frac{1}{12}$ 1910.			$\frac{3}{12}$ 1900.	$\frac{1}{12}$ 1910.
		1	2			1	2
1. Østlandet:				1. Østlandet:			
Ingen	-	-	-	Fredrikshald	$^1/1$ 1909	55	-
2. Oplandene:				2. Oplandene:			
Ingen	-	-	-	Lillehammer	$^1/1$ 1906	140	-
3. Sørlandet:				3. Sørlandet:			
Ingen	-	-	-	Risør.....	$^1/1$ 1901	658	-
				Arendal	$^1/1$ 1902	6 787	6 561
				Farsund	$^1/1$ 1903	99	-
4. Vestlandet:				4. Vestlandet:			
Ingen	-	-	-	Stavanger	$^1/1$ 1906	399	-
5. Trøndelagen:				5. Trøndelagen:			
Ingen	-	-	-	Stenkjær	$^1/1$ 1902	ube- bodd	-
6. Nord-Norge:				6. Nord-Norge:			
Narvik	$^1/1$ 1902	3 023	4 643	Ingen	-	-	-
Harstad	$^1/1$ 1904	1 246	2 055				

Norges Officielle Statistik, række VI. (Statistique Officielle de la Norvège, série VI.)

Trykt 1914:

- Nr. 1. Haandverkstællingen 1910. 3dje hefte.² Arbeidstid. (*Recensement des métiers en 1910. III. Durée du travail.*)
- 2. Norges bergverksdrift 1912. (*Mines et usines.*)
- 3. Arbeidstiden i industrien september 1913. (*Durée du travail dans l'industrie septembre 1913.*)
- 4. De offentlige jernbaner 1912/13. (*Chemins de fer publics.*)
- 5. Norges telegrafvæsen 1912/13. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 6. Sindssykeasylenes virksomhet 1912. (*Hospices d'aliénés.*)
- 7. Haandverkstællingen 1910. Fjerde hefte. Arbeidslønninger. (*Recensement des métiers en 1910. IV. Salaires.*)
- 8. Folketællingen 1 december 1910. Femte hefte. Folkemængde fordelt efter kjøn, alder og egteskabelig stilling samt fødesteder. Fremmede staters undersatte. (*Recensement du 1er décembre 1910. V. Population classée par sexe, par âge, par état civil et par lieu de naissance. — Sujets étrangers.*)
- 9. Norges skibsfart 1912. (*Navigation.*)
- 10. Ulykkesforsikringen 1911. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 11. Fængselsstyrelsens aarbok 1910. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1910.*)
- 12. Kommunevalgene 1913. (*Élections en 1913 pour les conseils communaux et municipaux.*)
- 13. Veterinærvesenet og kjedkontrollen 1912. (*Service vétérinaire et l'Inspection de la viande.*)
- 14. Norges kommunale finanser 1910. (*Finances des communes.*)
- 15. Forsochte barn 1910 og 1911. (*Traitements des enfants moralement abandonnés.*)
- 16. Norges postvæsen 1913. (*Statistique postale.*)
- 17. Folkemængdens bevegelse 1911. (*Mouvement de la population.*)
- 18. Norges handel 1913. (*Commerce.*)
- 19. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1912. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 20. Folketællingen 1 december 1910. Sjette hefte. Folkemængde fordelt etter livsstilling med angivelse av alder og egteskabelig stilling. Navnefortegnelse over gamle. (*Recensement du 1er décembre 1910. VI. Professions avec l'indication de l'âge et de l'état civil. Liste nominative des individus âgés.*)
- 21. Fiskerforsikringen 1913. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 22. Industristatistik 1912. (*Statistique industrielle.*)

Trykt 1915:

- Nr. 23. Markedspriser paa korn og poteter 1836—1914. (*Données sur les prix du blé et des pommes de terre 1836—1914.*)
- 24. Indtægts- og formuesforhold efter skatteligningen 1911. (*Revenus et fortunes selon l'imposition de l'exercice 1911.*)
- 25. Norges sparebanker 1913. (*Caisses d'épargne.*)
- 26. Fattigvæsenet 1911 og 1912. (*Assistance publique.*)
- 27. Folkemængdens bevegelse 1906—1910. II. Sammendrag. (*Mouvement de la population pendant les années 1906 à 1910. II. Résumé.*)
- 28. Norges fiskerier 1913. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 29. Norges bergverksdrift 1913. (*Mines et usines.*)
- 30. Norges telegrafvæsen 1913/14. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 31. Norges kommunale finanser 1911. (*Finances des communes.*)
- 32. Private aktiebanker 1912 og 1913. (*Banques privées par actions.*)

Forts. (Suite).

- Nr. 33. Skiftevæsenet samt overformynderierne 1911 og 1912. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
- 34. Arbeidsledighet og Arbeidsledighetskasser. (*Chômage et caisses de chômage.*)
- 35. Skolevæsenets tilstand 1911. (*Instruction publique.*)
- 36. Rekruttering 1913. (*Recrutement.*)
- 37. De offentlige jernbaner 1913/14. (*Chemins de fer publics.*)
- 38. Ulykkesforsikringen 1912. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 39. Veterinærvesenet og kjøtkontrollen 1913. (*Service vétérinaire et l'Inspection de la viande.*)
- 40. Fagskolestatistik 1911/12—1913/14. (*Écoles professionnelles.*)
- 41. Forsikringsselskaper 1912. (*Sociétés d'assurances.*)
- 42. Sindssykeasylenes virksomhet 1913. (*Hospices d'aliénés.*)
- 43. Norges postvæsen 1914. (*Statistique postale.*)
- 44. Husholdningsregnskaper for handelsfunktionærer m. v. (*Budgets de familles d'employés du commerce, etc.*)
- 45. Dødelighetstabeller for det norske folk 1901/02—1910/11 (*Tables de mortalité selon les expériences 1901/02—1910/11.*)
- 46. Forsømte barn 1912 og 1913. (*Traitements des enfants moralement abandonnés.*)
- 47. Beretninger om amternes økonomiske tilstand 1906—1910. I og II. (*Rapports des préfets sur l'état économique et social des préfectures.*)
- 48. Forsikringsselskaper 1913. (*Sociétés d'assurances.*)
- 49. Civil retspleie 1911, 1912 og 1913. (*Justice civile.*)
- 50. Fabriktaellingen 1909. Fjerde hefte. Produktionsstatistik. (*Recensement industriel 1909. IV. Statistique de la production.*)
- 51. Folkemængdens bevægelse 1912. (*Mouvement de la population.*)
- 52. Kommunale skatteligninger i landdistriktsene 1911, 1912 og 1 halvaar 1913. (*Revenus et fortunes dans les districts ruraux.*)
- 53. Industristatistik 1913. (*Statistique industrielle.*)
- 54. Fiskerforsikringen 1914. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 55. Folkemængdens bevægelse 1901—1910. Hovedoversigt. (*Aperçu général du mouvement de la population en Norvège pendant les années 1901 à 1910.*)

Det Statistiske Centralbyraa har desuden bl. a. utgit følgende verker:

- Statistisk Aarbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 84te aargang, 1914.
Kristiania 1915. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)
- Meddelelser fra det Statistiske Centralbyraa. Senest utkommet: To og tretiende bind,
1914. Kristiania 1915. (*Journal du Bureau Central de Statistique.*)
- Maanedsgaver over vareomsætningen med utlandet 1914. Andet bind. (*Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1914. Deuxième année.*)
- Norges civile, geistlige og judiciale inddeling 1 april 1912 med tillæg. Kristiania 1912.
(*Les divisions civiles, ecclésiastiques et judiciaires du royaume de Norvège le 1er avril 1912.*)
- Fortegnelse over Norges Officielle Statistik m. v. 1828—31 december 1910. Kristiania
1889 og 1913. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
- Statistiske Oversigter 1914. Kristiania 1914. (*Résumé rétrospectif 1914.*)

Samtlige verker er tilsalgs hos H. Aschehoug & Co., Kristiania.

15 december 1915.